

OPAS KAUPUNKI AKTIVISMIIN

► *uutta kaupunkikulttuuria luomaan*

OPPAAN TOIMITTAJAT: Petra Jyrkäs ja Karoliina Luoto

OPPAAN KIRJOITTAJAT:

Petra Jyrkäs, Janne Kareinen, Otso Kivekäs, Laura Kontiala, Karoliina Luoto, Juhana Rantavuori, Olli Repo, Pekka Sauri, Jaakko Särelä

TAITTO: Sofia Wilkman

LISENSSI: [Creative Commons Nimeä-Jaa samoin 3.0](#) Ei sovitettu

- Esipuhe 5
- 1.** Johdanto 7
- 2.** Uuden kaupunkikulttuurin nousu 17
- 3.** Kaupunkiaktivismi ja tapahtumat 25
- 4.** Kaupunkiaktivismi tilankäytössä 29
- 5.** Uudet kaupunkiaktivismiin tekijät 39
- 6.** Kaupunkiaktivismi kohtaa kaupungin lupakäytännöt 45
- 7.** Kaupunkikulttuurista viestiminen, vuorovaikutus ja mediasuhteet 51
- 8.** Uuden kaupunkikulttuurin rahoitus 59
- 9.** Tavoite: kaupunkiaktiivien, kaupunkilaisten ja kaupungin jaettu vastuu 67
- 10.** Toimenpide-ehdotukset 73
- Liitteet 77
- Lähteet 81

Esipuhe

Tämä meidän Helsinkimme rakentuu helsinkiläisten ideoista, aloitteista, toiveista ja haaveista. On kaikkien etu, että niitä voidaan mahdollisimman mutkattomasti toteuttaa tai ainakin kokeilla käytännössä. Kaupungin toimintaa ohjaavat myös monenlaiset lait, määräykset ja kaupunginvaltuuston päätökset.

Aina välillä kaupunkilaisten ideat ja kaupungin säädökset törmäävät, ja helposti syntyy polemiikkia, vastakkainasettelua ja pahaa mieltä puolin ja toisin. Tällaiset törmäykset ovat kuitenkin vältettävissä keskustelun ja neuvottelun avulla. Useimmassa tapauksessa jokin ratkaisu löytyy, ja asiat lutviutuvat.

Opas kaupunkiaktivismiin - uutta kaupunkikulttuuria luomaan on tarkoitettu helpottamaan erilaisten tapahtumien, tilaisuuksien ja muiden urbaanien hankkeiden järjestämistä yhteistyössä kaupungin eri toimijoiden kanssa. Uskon ja toivon, että tämän oppaan avulla Helsingin kaupunkikulttuuri kehkeytyy entistäkin kiinnostavammaksi ja vireämmäksi. Suuret kiitokset kirjan tekijöille ja kirjoittajille.

Kaupungintalolla 23. tammikuuta 2014

Pekka Sauri

Apulaiskaupunginjohtaja

1. Johdanto

TAVOITE JA KOHDERYHMÄT. Tämän oppaan ensisijaisena tavoitteena on selvittää ja avata Helsingissä viime vuosina aktiivisesti toimineiden uuden kaupunkikulttuurin tekijöiden erityisluonnetta. Oppaaseen valikoituneet tapausesimerkit heijastavat kirjoittajien kokemuksia viimeisten viiden vuoden ajalta. Pääpaino on kuitenkin vuoden 2013 aikana esillä olleissa tapauksissa. Esimerkit toimivat samalla toimintaohjeina ja selvityksinä siitä, mitä käytännön toimenpiteitä ja lupia kaupunkitilassa tapahtuva toiminta sekä rakentaminen vaativat tai millaista viestintää tarvitaan.

Toiseksi opas tarjoaa konkreettisia ehdotuksia kaupunkikulttuuria ja -kehitystä koskevan julkisen keskustelun ja päätöksenteon tueksi. Oppaan avulla on mahdollista saada asiantuntevaa ja kokemukseen pohjautuvaa tietoa siitä, mistä viime vuosien kansalaisvaikuttamisen murroksessa on ollut kyse erityisesti kaupungeissa. Tuloksena on käytännönläheinen visio siitä, mitä kokeilukulttuuria ja verkostomaista toimintaa tukeva kaupunkisuunnittelu ja -kehittäminen voisivat olla, mitä uusien kaupunkiaktivismin tekijöiden kanssa tehtävä yhteistyö tarkoittaa ja miten uutta kaupunkikulttuuria syntyy. Tähän oppaaseen on dokumentoitu parhaita käytäntöjä, joiden toivotaan leviävän, sekä kaupungin kanssa tehtävän yhteistyön mahdollisuuksia ja malleja.

Kaupunkiaktivismioppaan tarkoituksena on palvella kolmea eri kohderyhmää: kaupunkikulttuurista kiinnostuneita kaupunkilaisia, uuden kaupunkiaktivismin tekijöitä sekä kaupungin kehittämisessä mukana olevia viranomaisia, päättäjiä ja kaupunkisuunnittelijoita. Opas tarjoaa näille eri ryhmille tietoa käynnissä olevasta kaupunkikulttuurin murroksesta, muutosprosessiin osallistuvien toimijoiden erilaisista rooleista ja vastuista sekä kaupunkiaktiivien ajattelu- ja toimintatavoista. Opas toimii lyhyenä johdantona kaikkeen siihen mitä kaupunkiaktivismin rintamalla tapahtuu ja antaa osviittaa siitä, mihin ollaan menossa. Opas keskittyy paikallistoiminnan lisäksi laajempiin temaattisiin kokonaisuuksiin ja koko kaupunkia koskeviin lupakäytäntöihin ja strategiaan. Oppaassa ei pyritä kattamaan kaikkea uuteen kaupunkikulttuuriin liittyvää, vaan siinä keskitytään ajankohtaisiin, keskustelua herättäneisiin ja yhdistäviin esimerkkeihin.

KÄYTTÖTAVAT. Uuden kaupunkiaktivismin tekijä saa oppaan avulla tietoa muista toimijoista ja tekemisen käytännöistä sekä löytää mahdollisia synergioita muiden toimijoiden kanssa. Eri tekijöiden kehittämät ratkaisut käytännön haasteisiin ja lupakiemuroiden selättämiseen voivat toimia inspiraation lähteenä ja esimerkkinä. Yksinkertaisimmillaan linkit ja lyhyet kirjalliset ohjeet esimerkiksi puistokirppiksen järjestämisestä voivat johtaa uuden kaupunginosatapahtuman tai koko kaupungin kattavan tapahtuman syntyyn. Oppaaseen päätyneitä valmiita ohjeistuksia on testattu käytännössä ja todettu toimiviksi.

Kaupunkilaiset voivat opasta lukemalla selvittää, miten uudenlaista kaupunkiaktivismia on syntynyt eri puolille kaupunkia, ja mitä tarvitaan esimerkiksi uuden kaupunginosaliikkeen tai muunlaisen kansalaisvaikuttamistoiminnan käynnistämiseen. Oppaassa on rohkaisevia esimerkkejä toiminnan aloittamisesta ja onnistumisista sekä haasteista, joita on tullut eteen toiminnan alkumetreillä. Samalla kerrotaan toimintaa ylläpitävistä matalan kynnyksen ja kevyen osallisuuden toimintamuodoista, mikä voi madaltaa kynnystä oman aktiivisen aikakauden aloittamisessa. Opas tarjoaa konkreettisia työkaluja niille, jotka haluavat viedä uusia ideoita eteenpäin tai jotka ovat jo mukana toiminnassa, mutta haluavat lisätä tai syventää sitä. Oppaan avulla saa myös käsityksen siitä, mihin oman alueen uuden kaupunkiaktivismin tekijät ovat pyrkineet ja mitä heidän toimintansa taustalla on ollut. Tapausesimerkit osoittavat toteen sen, että uuden kaupunkikulttuurin synnyttäminen on helppoa ja yhteistyön tekeminen viranomaisten kanssa on mahdollista ja jopa voimaannuttavaa.

Uudenlaiset kaupunkiaktivismin tekijät ja uudenlaisen kaupunkikulttuurin nousu tuo mukanaan myös haasteita viranomaistoiminnalle. Tavoitteena on, että kaupunkiaktivismioppaan lukemisen jälkeen viranomaisilla olisi parempi käsitys siitä, miten uudet kaupunkiaktivismin tekijät toimivat, miltä heidän työnsä tulos mahdollisesti näyttää sekä mitä erityispiirteitä heidän toimintatavoissaan ja järjestäytymisessään on. Kaupunkilaisten, kansalaisaktiivien ja viranomaisten välille kehittyntä yhteistyötä ja toimintatapoja on esitelty useassa tapausesimerkissä eri näkökulmien kautta. Yhteistyön edistämistä tarvitaan kuitenkin lisää, ja ehdotuksiin yhteistyön rakentamisen keinoista päästään oppaan lopussa.

Oppaassa pohditaan samalla onko uusilla kaupunkiaktivismin tekijöillä yhteistä perustaa tai kaikkien jakamaa yhteistä visiota tai missiota. Jakavatko tekijät jonkinlaisen yhteisen maailmankuvan? Mikä eri tekijöiden välinen yhteistyö on nyt tai mitä se voisi olla tulevaisuudessa? Samalla käsitellään sitä millaista eri tekijöiden yhteistyö kaupungin virkamiesten, virastojen ja päättäjien kanssa on ollut ja miten sitä olisi syytä kehittää tulevaisuudessa.

Opasta voi myös käyttää kaupungin kehittämistä koskevan päätöksenteon taustamateriaalina ja kannanottona siitä, miksi uudenlaisten kaupunkiaktivismin tekijöiden tukeminen on Helsingille strategisesti tärkeää. Oppaaseen listatut toimenpide-ehdotukset kertovat, mitä Helsingin määrittelemän strategian toteuttamiseksi konkreettisesti vaaditaan kansalaistoiminnan jatkuvuuden ja synnyttämisen takaamiseksi.

TOIMIJAT. Helsingin kaupungista virastoista ja muista elimistä on valittu ne, joihin kaupunkilaiset tai uudet kaupunkiaktivismin tekijät törmäävät todennäköisesti:

- [Kaupunginkanslia](#) on kaupunginhallituksen alainen virasto, joka toimii valtuuston, kaupunginhallituksen ja kaupunginjohtajiston suunnittelu-, valmistelu -ja toimeenpanoelimenä. Tietotekniikka- ja viestintäosasto huolehtii myös kaupungin vuorovaikutuksen ja osallisuuden kehittämisestä ja niiden koordinoinnista. Kaupunkimarkkinointiyksikkö (tapahtumat) löytyy myös kanslian elinkeino-osaston alta.
- [Kaupunkisuunnitteluvirasto](#) vastaa kaavoituksesta ja liikennesuunnittelusta.
- [Kiinteistöviraston](#) vastuulla ovat asuntoasiat, tontit, kiinteistöasiat, vuokrattavat liiketilat ja kartat. Kiinteistövirasto vastaa tonttien vuokraamisesta.

- [Kulttuurikeskus](#): tuottaa toimipaikoissaan kulttuuritoimintaa itse ja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa, myöntää avustuksia (esim. kaupunkikulttuuriavustus), tuo kulttuurin näkökulmaa esille päätöksenteossa ja viestii kulttuuritoiminnasta (esim. Skenet-verkkolehti).
- [Liikuntavirasto](#): Kaupungin liikuntapalveluiden tarjoaminen sekä liikuntapaikkojen, ulkoilalueiden ja uimarantojen tarjoaminen ja kunnossapito. Mikäli esim. tapahtuma halutaan järjestää liikuntaviraston hallintaan kuuluvalla alueella, Liikuntavirasto on maan vuokraaja.
- [Nuorisoasiainvkeskus](#): Tarjoaa kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintaa, edistää nuorten yhteiskunnallista osallistumista, tukee työelämään ohjautumista, vaikuttaa nuorten elinolosuhteita koskevaan päätöksentekoon sekä vuokraa tiloja. Av- ja leirivälinelainaamo, monistamo ja taittopaja sekä Nuorten luontotalon Wempaimisto tarjoavat käyttö- ja lainapalveluja. Näitä palveluja tul- laan päivittämään esim. siirtämällä tilat ja välineet sähköisesti haettaviksi.
- [Pelastuslaitos](#) tarjoaa tietoja sammutus- ja pelastustehtävistä sekä väestönsuojelusta ja pelastussuunnitelmista.
- [Rakennusvalvontavirasto](#): Rakennus- ja toimenpidelupien myöntäminen, neuvonta Tellinkin infopisteessä ja rakennustyön valvonta.
- [Rakennusvirasto](#): Tietoa katujen, puistojen ja julkisten rakennusten kunnossapidosta ja rakentamisesta. Leikkikentät, luontopolut, koirapuistot, siirtolapuutarhat, pysäköinninvalvonta ja maankäyttöluvat. Rakennusvirasto vuokraa yleiseen käyttöön kaavoitetut maa-alueet, esimerkiksi puistot ja katualueet.
- [Stara](#) (Rakentamispalvelu): Kuntatekniikan tuotanto: mm. rakentaa ja hoitaa katuja, puistoja, korjaa toimitiloja ja tuottaa logistiikan palveluita. Tapahtumakaluston vuokraus ja liikennejärjestelyiden käytännön osaja.
- [Ympäristökeskus](#): Ympäristönsuojelu, elintarvike-, terveys-, kulutustavara- ja kemikaalivalvonta, eläinsuojelu. Elintarvikkeiden käsittelyyn liittyvät luvat ja meluilmoitukset hoitaa Ympäristökeskus.

Uudet kaupunkiaktivismin tekijät voidaan puolestaan jaotella esim. seuraavanlaisiin ryhmiin:

- **Vakiintuneet kaupunginosatoimijat** eli tietyllä alueella aktiivisesti toimivat ryhmät. Kaupunginosayhdistyksillä ja kaupunginosaliikkeillä on laaja-alaista kaupunginosatoimintaa, mutta muitakin toimijoita löytyy, kuten Kallion kulttuuriverkosto, ruokapiirit, Lions-clubit, SPR:n ja MLL:n paikallisryhmät, urheiluseurat, oppilaitokset, Up With Kallio –yrittäjäverkosto.
- **Parvimaiset kaupunkitoimijat**: tietyn ongelman ratkaisemisen ympärille keskittyneet, luonteeltaan joskus väliaikaisetkin yhteisöt. Lähtevät usein liikkeelle verkkoyhteisöissä muutaman aktiivisen keskushenkilön ja laajankin seuraajajoukon epämuodollisena toimintana. Esim. Sompasauna, Lisää kaupunkia Helsinkiin-ryhmä.
- **Tietyn asian ympärille syntyneet etujärjestöt ja liikkeet eli kaupunkiliikkeet**: tällaisia toimijoita ovat esimerkiksi Helsingin Polkupyöräilijät ry, joka ajaa helsinkiläisen pyöräilyn asiaa, Bermudan Helsingin konttiaukio, tai Helsingin katuruokaliike. Kiinnostuneita kaupunkitilan ja tapahtumien kehittämisestä tietyn aiheen näkökulmasta. Esim. Herttoniemen ruokaosuuskunta, Prototype Helsinki.

RAKENNE. Opas rakentuu kymmenestä luvusta, joista osa käsittelee kaupunkikulttuuria ja -aktivismia yleisemmin ja osa keskittyy toiminnan ja haasteiden kuvaamien tapausesimerkkien kautta. Tapausesimerkit erottuvat leipätekstistä sisennysten ja värikoodien avulla. Oppaan loppuksi on 13 tulevaan tähtäävää toimenpide-ehdotusta ja liitteet tapahtumien järjestämiseen sekä lisälukemiseen.

Oppaan yhteiskirjoittajiksi on valikoitunut joukko uuden kaupunkiaktivismin tekijöitä ja muita kaupunkikehittämisestä kiinnostuneita Helsingin alueelta. Jokainen kirjoittaja on vastannut yhden tapausesimerkin kirjoittamisesta, ja muusta tekstistä vastaavat pääasiallisesti Petra Jyrkäs ja Karoliina Luoto.

Opasta ovat kommentoineet suunnittelu- ja valmistumisvaiheessa ryhmä Helsingin kaupungin virkamiehiä eri virastoista, kuten Kaupunkisuunnitteluvirastosta, Kiinteistövirastosta, Kulttuurikeskuksesta, Kaupunginkansliasta, Rakennusvalvontavirastosta ja Rakennusvirastosta. Oppaassa keskitytään Helsingin eri alueisiin. Oppaassa on päädytty kirjoittajien yhteisymmärryksessä käyttämään termejä ’uudet kaupunkiaktivismien tekijät’ tai ’toimijat’, ’uuden kaupunkikulttuurin tekijät’, ’kaupunkikulttuuri’ ja ’kaupunkiaktivismi’ kuvailemaan suuremmissa kaupungeissa virinnyttä aktiivisuuden aaltoa.

Tapausesimerkit lyhyesti:

► **ArtovaMalli: kohti nautinnollista kaupunkiaktivismia**

ArtovaMalli kiteyttää omaehtoisen ja itseohjautuvan toiminnan ja auttaa ryhmiä tekemään toiminnastaan nautinnollisempaa ja tehokkaampaa. Toimintamalli perustuu Artovan (Arabianranta-Toukola-Vanhakaupunki kulttuuri- ja kaupunginosayhdistys) kuuden vuoden kokemukseen ja Artovan Henki -hankekokonaisuuden kuuden eri projektiryhmän toimintaan (Arabian Katufestivaali, Artova Film Festival AFF, Artova Kino, Syötävä Arabianranta, Design-koirapuisto ja Minun taloni Arabianranta).

Vuodesta 2007 lähtien Artova on toiminut kasvualustana omaehtoisille ja itseohjautuville ryhmille ja auttanut vapaaehtoisia muuttamaan ideat toiminnaksi. Kaupunginosayhdistys-ideologiaa ja toimintamalleja on uudistettu täydellisesti mm. pyytämällä yhdistyksen toimintaan mukaan kaikki alueen ihmiset ja aloittamalla ryhmätoiminta laajemmalla asukkaiden edustuksella kehitysehdotusten ja pilottien kautta. Valtaa ja vastuuta on jaettu myös kaikille sitä haluaville.

Nämä ja muutamat muut keskeiset omaehtoisen toiminnan peruspilarit analysoitiin ja visualisoitiin Artovamalliin vuonna 2013 ja tavoitteena on, että Artovassa toteutetut tapahtumat, hankkeet ja prosessit olisivat mahdollisimman helposti kopioitavissa muiden toimijoiden käyttöön. Tällä hetkellä Artova on pääkaupunkiseudun aktiivisimpia kulttuuri- ja kaupunginosayhdistyksiä, joka toteuttaa kaupunkikehittämistä, järjestää taide- ja kulttuuritapahtumia ja pilotoi uudenlaisia toimintamalleja ja käytäntöjä.

Vastaava kirjoittaja: Janne Kareinen

► **Design-koirapuiston yhteissuunnittelu**

Design-koirapuisto on vuonna 2007 käynnistynyt projekti koirapuiston saamiseksi Artovan (Arabianranta, Toukola, Vanhakaupunki) alueelle. Pää tavoite on saada alueelle koira-aitaus, jossa sekä koirat että ihmiset viihtyvät. World Design Capital Helsinki 2012 -hankkeeksi muokattuna projektin tavoitetta lavennettiin sillä tavalla, että tarkoitus oli tehdä itäisen kantakaupungin design-henkeä vahvistava ja kansainvälistä huomiota herättävä koirapuisto. Puiston suunnittelun avulla on tarkoitus luoda uusia yhteistyömalleja alueella asuville ja liikkuville ihmisille, Helsingin kaupungin suunnittelusta vastaaville, muotoilua opiskeleville, koirayhdistyksille, sekä kaupallisille toimijoille. Prosessin kuluessa on selkiytynyt, millaisia ongelmia kaupungin aloittamassa pysyvän rakenteen rakennusprojektissa voi ilmetä, kun siihen pyrkii mukaan aktiivisesti asukkaita ja suunnittelijoita, ja kun siinä sekä yritetään muodostaa useamman toimijan välistä yhteistyötä että yhdistää kaupungin rakentamaan koirapuistoon yksityistä rahaa sponsoroinnin muodossa.

► Herttoniemen pop-up toripäivän tulevaisuus

Herttoniemen ruokaosuuskunta on järjestänyt pop-up -toripäiviä Herttoniemessä vuodesta 2012. Idea on yksinkertainen ja helposti monistettava. Toripäivä yhdistää ruokapiireistä tutut ennakkotilaukset ja perinteisen torin. Paikalliset ihmiset tulevat ostamaan tuoretta ja paikallista ruokaa tuottajalta, ilman välikäsiä. Ennakkotilaukset tekevät Toripäivästä säänkestävän, eli torille tulee asiakkaita myös huonolla säällä. Tuottajat ovat olleet tyytyväisiä myyntiin ja tapahtuman luonteeseen. Ihmiset ovat nähneet, kuka heidän ruokansa viljelee ja miten ruoka on valmistettu. Toripäivistä löytyy tarkempaa tietoa ja opas järjestämiseen: Step-by-step opas pop-up Toripäivän järjestämiseen. (linkitys slideshareen: <http://www.slideshare.net/OlliRepo/step-bysteptoripaiva-opas-paivitys2013>)

Vastaava kirjoittaja: Olli Repo

► Keskuspuiston maastopyörägate

Marraskuussa 2013 syntyi pieni internetkoku, kun Liikuntavirasto oli rakentanut Keskuspuistoon aitoja, jotka tukkivat maastopyöräilijöiden yleisesti käyttämiä polkuja ja hankaloittivat ajamista. Aidat oli rakennettu, koska metsässä kulkevat pyöräilijät pelottivat hevosia ja aiheuttivat vaaratilanteita omilla metsäpoluillaan kulkeville ratsastajille. Ongelma on ollut olemassa jo pitkään. Niin kauan kun molemmat ryhmät ovat liikkuneet puistossa, hevoset ovat pelästyneet välillä pyöriä, ja ratsastajat ovat toivoneet kaupungin tekemän jotain. Kun kaupunki nyt pystytti aidat maastopyöräilyreitille, kytevä konflikti roihahti avoimeksi valitukseksi pyöräilijöiden foorumeilla ja Facebookissa.

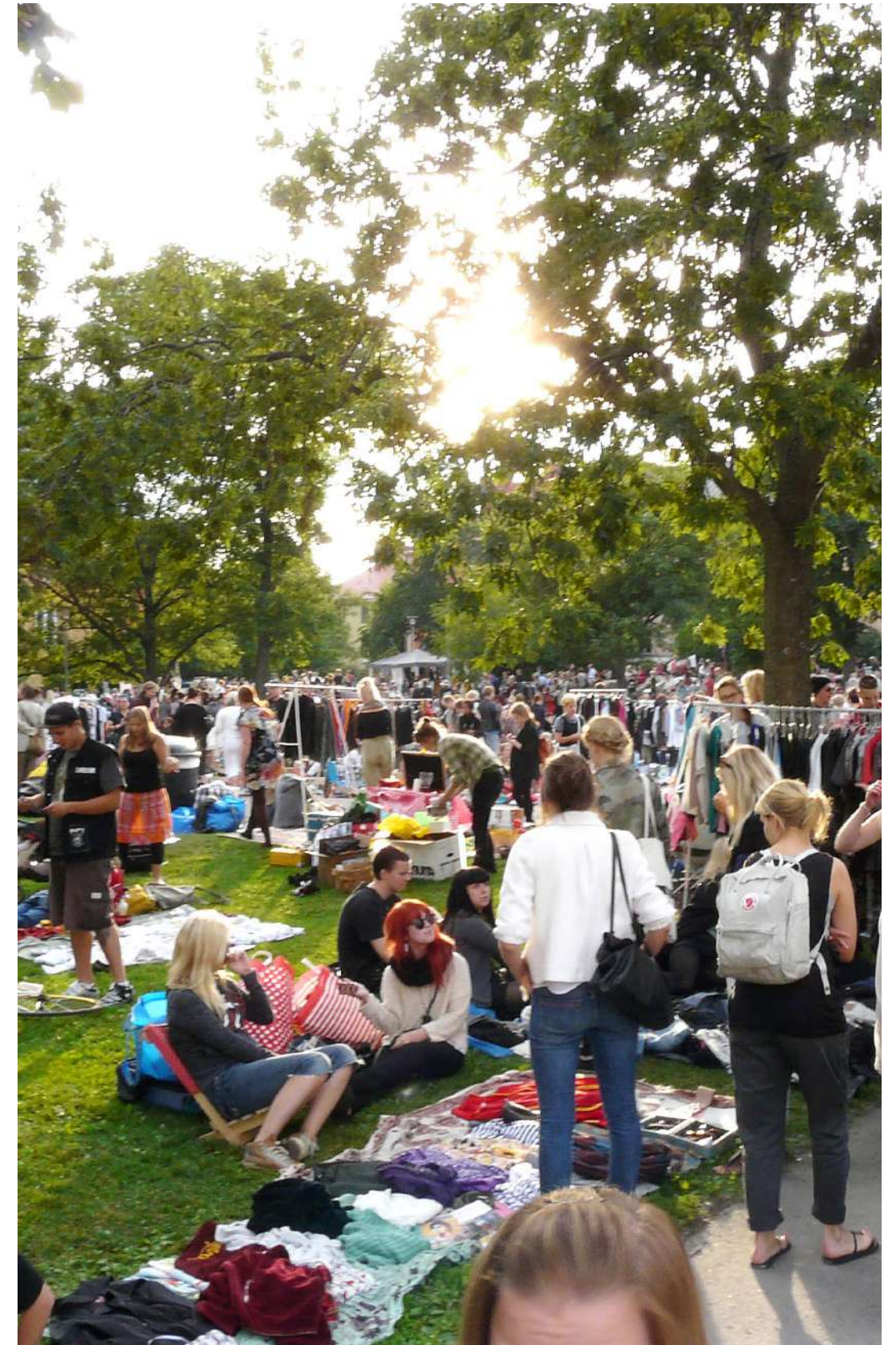
Maastopyöräilijät eivät ole mitenkään erityisen järjestäytyneitä. On olemassa muutamia kilpailuihin keskittyneitä seuroja, mutta valtaosa harrastajista vain ajaa maastossa yksin tai pienessä porukassa ilman sen kummempaa yhteyttä muihin. Kyse on siis tyyppillisestä uuden kaupunkikulttuurin verkostosta, jossa toimijat ovat epämuodollisia järjestäytyneitä.

Liikuntavirasto, ratsastajat ja maastopyöräilijät osallistuivat yhteiseen keskusteluun ongelmien ratkaisemiseksi. Maastopyöräilijöitä edusti Helsingin Polkupyöräilijät eli HePo. HePo ei ole maasto-seura, mutta se edustaa pyöräilijöitä usein, ja yhdistys on tottunut toimimaan kaupungin kanssa.

Vastaava kirjoittaja: Otso Kivekäs

► Lisää kaupunkia Helsinkiin -ryhmä ja Koskelan sairaala-alueen rakentamisvisio

Lisää kaupunkia Helsinkiin -ryhmä on epämuodollinen ryhmä, jonka tavoitteena on saada Helsinkiin lisää kantakaupunkimaista rakentamista, joka on ekologista ja viihtyisää mutta josta on kova pula. Ryhmä kokoontuu keskusteluihin samannimisessä Facebook-ryhmässä ja kuukausittaisiin keskustelutapaamisiin. Facebook-ryhmä on kasvanut voimakkaasti, ja siellä oli vuoden 2013 lopussa lähes 2500 jäsentä. Keskustelemisen lisäksi ryhmä vaikuttaa kansalaisiin ja poliitikkoihin kirjoittamalla mielipidekirjoituksia blogeihin ja sanomalehtiin sekä osallistumalla aktiivisesti blogikeskusteluihin. Kaikki ryhmän tekemiseen osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen eikä ryhmällä ole virallisia organisaattoreita, johtajia, budjettia eikä yhdistysstatusta. Ryhmän jäsenet seuraavat aktiivisesti Helsingin seudun kaavoitusta ja kaupunkiuutisointia eri lähteis-

Kuva: © Stiina Paukkunen

tä. Aika ajoin jotkut ryhmän jäsenet haluavat vaikuttaa konkreettisemmin esim. järjestämällä yhteistapaamisia ja kutsumalla virkamiehiä ja poliitikkoja kuukausittaisiin tapaamisiin. Yhtenä esimerkkinä konkretiaan johtavasta vaikuttamisesta on Koskelan sairaala-alueen täydennysrakentamিসvisio.

Vastaavat kirjoittajat: Jaakko Särelä, Juhana Rantavuori

► Puistokirppis-konsepti laajenee

Kalliossa kesällä 2011 aloitetut puistokirppikset ovat kantakaupunkilainen versio esikaupunkialueilla jo vuosia järjestetyistä pihakirppiksistä. Pihakirppiksistä poiketen myynti tapahtuu yleisillä puisto- ja katualueilla ja myymään voi tulla kuka tahansa asuinpaikasta riippumatta. Myyntipaikat eivät maksa mitään, ja tapahtumien tavoitteena on toteuttaa jaetun vastuun periaatteella. Kalliossa puistokirppikset saavuttivat alusta alkaen suuren suosion, ja ne houkuttelivat paikalle osallistujia koko pääkaupunkiseudun alueelta. Väkimäärältään suuriksi paisuneet tapahtumat lieveilmiöineen ylittivät pian Kallio-liikkeen järjestäjien voimavarat, ja siksi keväällä 2013 puistokirppiksiä ryhdyttiin aktiivisesti levittämään myös muihin kaupunginosiin. Tavoitteena oli järjestää kirppiksiä kattavasti eri puolilla kaupunkia, jotta kaupunkilaiset menisivät myymään omalle lähikirppikselleen ja asiakkaita muille kirppiksille. Kallion kokemusten pohjalta laadittiin ohje kirppisten järjestämiseen ja muut kaupunginosat järjestivät kirppiksensä itsenäisesti. Kirppiksille tehtiin juliste, jolla tapahtumat saivat yhtenäisen ilmeen ja pystyivät hyödyntämään Kallion puistokirppisten saamaa näkyvyyttä. Ks. liitteenä oleva ohje puistokirppiksen järjestämisestä.

Vastaava kirjoittaja: Laura Kontiala

► Sompasauna: kaupunkilaisten toisilleen rakentama merellinen joutomaasauna

Sompasauna on merellinen tee-se-itse-sauna, jonka pieni joukko helsinkiläisiä rakensi hetken mielijohteesta Sompasaareen meren rantaan ensimmäisen kerran kesällä 2011. Rakentamista tyhjänä odotellessa Sompasaaressa oli jo kaupungin luvalla konttiin rakennettu Ihana-kahvila, Dodo ry:n kaupunkiviljelmiä ja graffitipuisto, eikä naapurien häiritsemisestä ollut vaaraa.

Sauna löysi viidakkorummun ja verkkokeskusteluiden avulla nopeasti aktiivista käyttäjäjoukkoa, ja paikalle löysi myös mm. matkailijoita. Sauna toimi yhteisöllisellä tee-se-itse -periaatteella ja saunan seinässä oli säännöt, joissa korostettiin vastuullisuutta niin saunan lämmittämisen, uimisen, siisteyden kuin muunkin käytöksen suhteen.

Helsingin kaupungin kiinteistövirasto purki luvatta rakennetun saunan syksyllä 2011, ja kesällä 2012 sauna rakennettiin uudelleen samalla idealla, tullakseen taas puretuksi syksyllä. Vuosi 2013 ei ollut poikkeus rakentamisajankohdan suhteen, mutta heinäkuussa saunaa käyttäneet yllättyivät: tällä kertaa purkaminen olikin tehty jo kesälomien aikaan.

Purkamisesta nousi julkinen myrsky ja palautevyöry virastoille: purkamista kommentoitiin yhtä lailla mediassa, Facebookissa, kaupunginvaltuutettujen blogeissa kuin Twitterissäkin. Syksyllä 2013 syntyi Sompasaunaseura ry, jolla on käynnissä rahankeruu uuden saunan rakentamiseksi ja neuvottelut tarvittavien lupien saamiseksi.

Vastaava kirjoittaja: Karoliina Luoto

► Vaasankadun kävelykatukokeilu: kokeiluluonteisen kehittämiset airut

Helsingin kaupunginvaltuuston päätöksellä Vaasankatua Helsingin Alppiharjussa kokeiltiin kävelykatuna neljän kuukauden aikana kesän 2013 aikana. Päätös kokeilusta tehtiin saman vuoden helmikuussa, ja kokeilun valmistelusta vastasi Kaupunkisuunnitteluvirasto yhdessä Rakennusviraston kanssa. Vaasankatu muutettiin liikennemerkeillä kävelykaduksi. Kaupungin toiminta rajoittui lupaviranomaisena toimimiseen sekä vuorovaikutusta ja viestintää koskevan seuranta-tutkimuksen tilaamiseen.

Prototype Helsinki -verkosto tarjoutui mukaan kävelykatukokeilun suunnitteluun, ja yhteistyötä Kaupunkisuunnitteluviraston kanssa tehtiin pääasiallisesti viestinnässä ja vuorovaikutuksessa. Ennen kokeilun alkua ja sen aikana Prototype Helsinki vastasi kokeiluun liittyviin kyselyihin, perusti keskustelua varten Facebook-ryhmän ja antoi lausuntoja kokeiluun liittyen. Kävelykatukokeilu oli yksi ensimmäisistä Helsingin kaupungin toteuttamista liikennejärjestelyihin liittyvistä nopeista kokeiluista. Kävelykatukokeilun perusteella esitetään hallintokuntien toimintamallien kehittämistä niin, että erilaisten kokeiluluonteisten hankkeiden toteuttaminen olisi nykyistä joustavampaa. Tulevaisuudessa kehitellään myös mahdollisesti yleistä kesäkatukonseptiä, jota voidaan toteuttaa eri puolilla kaupunkia vuorotellen, kesä kerrallaan.

Vastaava kirjoittaja: Petra Jyrkäs

2. Uuden kaupunkikulttuurin nousu

Kaupunkikulttuuri voi tarkoittaa kaikenlaista toimintaa kaupungeissa. Tässä luvussa kaupunkikulttuurilla viitataan ennen kaikkea uuden kansalaisyhteiskunnan nousuun ja kansalaisten tai kaupunkilaisten lisääntyneen aktiivisuuteen niin oman asuinalueensa kuin tärkeiksi kokemien asioiden muuttamisessa. Uuden kaupunkikulttuurin nousun mahdollistajaksi on usein mielletty sosiaalisen median käytön yleistyminen. Kaupunkilaiset toimivat ketterästi ja aikaisemmasta poiketen laajoja massoja tavoittaen. Yhdessä toiminen on aikaisempaa helpompaa. Tätä ilmiötä voisi kuvailla myös tee-se-itse-kaupunkikulttuuriksi. Perinteisen ylhäältä johdetun kaupunkisuunnittelun sijaan tarvitaan osallistavaa kaupunkisuunnittelua ja kaupungin käyttäjälähtöistä kehittämistä. Laajalla kaupunkiyhteisöllä on paikkansa tällaisessa suunnittelussa.

SPONTAANI KAUPUNKIKEHITYS JA JULKISET TILAT. Maailmalla yleistynyt kaupunkien julkisten tilojen elävöittäminen ja yhteisöllisyyden sekä ihmisten kohtaamisen lisääntyminen on myös jalkautunut Suomeen. Yhdessä tekeminen kiinnostaa ja kanssakaupunkilaisten osaamista sekä asiantuntijuutta arvostetaan aikaisempaa enemmän. Omaehtoiseen kaupunkievoluution liittyvät uudet toimintakulttuurit perustuvat tietovarantojen avaamiseen, tiedon avoimuuteen, työn, harrastuksien ja vapaa-ajan sekoittumiseen, sektorirajojen ennakkoluulottomaan ylittämiseen ja projektiluonteiseen toimintatapaan. Uusi toimintakulttuuri on levittäytynyt työelämän ja yritystoiminnan lisäksi vapaa-ajan viettoon ja muuhun ajankäyttöön kuten yhdistystoimintaan. Julkisessa kaupunkitilassa tämä on johtanut ennen kaikkea uuden omaehtoisen kaupunkikulttuurin käynnistymiseen¹.

“Kansalaisaktiivismin syntymiseen liittyy aika- ja paikkasidonnaisia jokapäivän ongelmia.”² Kaupunkilaisten mielenkiinto omaa asuinalueetta ja koko kaupunkia kohti on lisääntynyt, kuten usko mahdollisuuksiin saada muutos aikaan yhdessä toimimalla. Omaehtoisella ja osallistavaalla kaupunkikehittämisellä on rooli perinteisen kaupunkisuunnittelun rinnalle haastamassa, sparraamassa ja toiminassa uudenlaisena yhteistyömallina. Uudeksi urbanismiksi nimetyssä kaupunkisuunnittelun suuntauksessa päämääränä on luoda viihtyisiä kaupunkiympäristöjä erityisesti yhteisöllisyyden ja paikallisuuden korostamisen kautta. Kehittyvää yhteisöllistä ja sallivaa kaupunkikuvaa ja kaupunkilaisidentiteettiä on mahdollista rakentaa kaupunkilaisten oman toiminnan kautta.

Toiminta keskittyy yhteisiin jaettuihin julkisiin tiloihin, yleensä katutiloihin. Tämä on aiheuttanut paljon keskustelua siitä, kenellä on oikeus käyttää julkisia tiloja ja mihin tarkoituksiin, sekä

¹ [http://vyyhti.metropolia.fi/wp-content/uploads/2013/10/Vyyhti_Onnela - Raportti verkko_04102013.pdf](http://vyyhti.metropolia.fi/wp-content/uploads/2013/10/Vyyhti_Onnela_-_Raportti_verkko_04102013.pdf), s.7

² <http://www.slideshare.net/DemosHelsinki/otavan-opisto-vassinen-080911>

Kuva: Karoliina Luoto

Kuva: Janne Kareinen, Artova Kuvat, Flickr

käyttöä koskeviin uhkakuviin. Kaupunkitilan käyttöönotolle on tarvetta ja kiinnostusta, mutta julkisten tilojen koko potentiaalia ei ole vielä hyödynnetty. Design-koirapuistohankkeen suunnitelmissa koirapuiston käyttäjiksi suunniteltiin myös koirattomia, jolloin perinteisesti koirien omistajille tarkoitettu julkinen tila saisi uusia käyttäjiä.

Erityisesti kadut ja niiden käyttäminen uudella tavalla aiheuttavat intohimoja puoleen ja toiseen ainakin Helsingissä, kuten Vaasankadun kävelykatukokeilua koskeva seurantatutkimus osoittaa. Tutkimuksessa nousi vastakkainasettelu kadun asukkaiden ja muualta tulleiden välillä selkeästi esille. Kadulla asuvien kokeiluun kriittisesti suhtautuvien mukaan siitä hyötyivät eniten ulkopuoliset, eivät kadulla asuvat³. Vaasankadun asukkaiden mukaan ulkopuolisilla ei ollut oikeutta käyttää heidän katuaan.

Helsingissä valmistellaan tällä hetkellä tulevaa yleiskaavaa, joka perustuu oletukselle, että alueelle on muuttamassa paljon uusia asukkaita tulevien vuosikymmenten aikana. Yleiskaavan kaltaiset suurhankkeet ja spontaani kaupunkikehitys haastavat perinteisen kaupunkisuunnittelun. On olennaista saada erilaiset kaupunkilaisverkostot ja kaupunkiyhteisö laajemminkin mukaan kaupunkien kehittämiseen ja osaksi kaupunkisuunnittelua. Osallistava kaupunkisuunnittelu ja kaupungin käyttäjälähtöinen kehittäminen vaativat uudenlaisia näkökulmia ja toimintatapoja, joista monilla uusilla kaupunkiaktivismin tekijällä on kokemusta. Kaupunkiaktivismi on kummunut halusta toimia jähmeää byrokraattisia suunnittelukulttuuria nopeammin ja ketterämmin. Uusi toimintakulttuuri ja vaihtoehtoisten osallistumismuotojen yleistymisen ovat johtaneet siihen, että kaupunkilaiset ovat järjestäytyneet oma-aloitteisesti ratkaistakseen yhteiseen hyvään liittyviä asioita. Sen sijaan, että hanketta tai toimintaa on valmisteltu vuosia, on tartuttu toimintaan käsillä olevan ongelman ratkaisemiseksi. Tämän seurauksena rajaa yksityisen ja julkisen toiminnan välillä on kyseenalaistettu⁴.

- **KAUPUNKIKULTTUURIN HYÖDYT.** Miten kaupunki, yhteisöt, oppilaitokset, kaupunkilaiset ja yrittäjät voisivat hyötyä kaupunkiaktivismista ja elävästä kaupunkikulttuurista? Miten erilaiset uudenlaiset kaupunkiaktivismin toimijat voitaisiin linkittää paremmin paikallisiin asukkaisiin, yrittäjiin ja alueen palveluita käyttäviin kaupunkilaisiin? Miten kaupunkiaktivismin avulla voidaan ratkaista aikamme haasteita?

Vireän kaupunkikulttuurin yhteiskunnalliset hyödyt liittyvät viihtyisämmän asuinympäristön luomiseen, mahdollisuuteen vaikuttaa omaan alueeseen/kaupunkiin, aktiiviseen tekijyyteen passiivisuuden sijaan ja kaupunkilaisten lisääntyneisiin kohtaamiin sekä kaupunkilaisia palvelevien palveluiden ja kestävien ratkaisujen kehittämiseen. Tätä kautta paikallisuus- ja kaupunkilaisidentiteetti vahvistuvat ja alueet saavat tarvitsemiaan uusia palveluita. Tilojen haltuunotto ja paikan arvostus kasvavat ja saavat uusia muotoja. Kaupunkilaiset kokevat vahvempaa omista-

³ http://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunkisuunnittelulautakunta/Suomi/Esitys/2013/Ksv_2013-11-26_Kslk_32_EI/537B1020-EBDD-430C-BE46-6BA81F99883C/Liite.pdf, esim. s. 11, 17.

⁴ http://vyyhti.metropolia.fi/wp-content/uploads/2013/10/Vyyhti_Onnela_-_Raportti_verkko_04102013.pdf, s. 7, http://www.hel.fi/static/taske/julkaisut/2013/Strategiaohjelma_2013-2016_Kh_250313.pdf, s. 14-18.

Kuva: Karoliina Luoto

juutta alueita kohtaan, mikä taas vähentää ilkeävaltaa ja lisää asukkaiden turvallisuuden tunnetta. Omasta asuinalueesta voi kasvaa uudenlaisen toiminnan ja aktiivisuuden kehto, jonne saavutaan kauempaakin hakemaan mallia ja viihtymään. Tämmöisiä alueita on jo nyt syntynyt eri puolille Helsinkiä, kuten tapausesimerkit osoittavat.

Kaupunkilaisten toisille kaupunkilaisille yhdessä järjestämät tapahtumat voivat järjestelyjen osalta ja tyyliltään olla helpommin lähestyttäviä kuin esimerkiksi kaupungin tai yritysten vastaavat. Epäkaupallisuuteen perustuvat, arjen ideoista ja palveluiden kehittämisestä kumpuavat ilmiöt, ja kaupallisesta kuluttamisesta vapaat kohtaamiset ovat herättäneet kaupunkilaisten kiinnostuksen. Näin on syntynyt kaupunkilaisten näköistä toimintaa ja ratkaisuja, jotka ovat talouden ja ympäristön kannalta kestävämpiä. Yksilön voimavarat saadaan parhaiten hyödynnettyä yhteistyön kautta sosiaalisena pääomana. Sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan ihmisten tai ryhmien välisiä sosiaalisia verkostoja ja niissä syntyvää luottamusta sekä vastavuoroisuutta. Sosiaalinen pääoma on selkeästi yhteydessä terveyteen ja koettuun hyvinvointiin. Kaupunkikulttuuri tai kaupunginosatoiminta voi houkutella ihmisiä toistensa pariin viettämään aikaa ja virkistäytymään⁵.

Julkinen hallinto pyrkii usein näihin samoihin tuloksiin tuottamallaan palveluilla. Isossa-Britanniassa kehitetyssä ns. Big Society -mallissa kansalaisyhteiskunta ottaa vastuulleen valtiolle aiemmin kuuluneita tehtäviä. Mallissa korostetaan kansalaisten omaa vastuuta ja kumppanuutta

hallinnon kanssa⁶. Tämä on johtanut siihen, että palveluita on siirretty ns. kolmannen sektorin tuotettavaksi. Tällaisen poliittisesti kyseenalaisen siirtämisen sijaan kansalaisyhteiskunta voisi tukea julkista hallintoa sen tehtävässä, ja palveluita voitaisiin kehittää yhteistyössä julkishallinnon kanssa. Usean sektorin kattavan palvelumuotoilun ja -tuotannon avulla saadaan todennäköisesti aikaan parempia palveluja ja lopulta kustannushyötyjä.

TAPAHTUMIEN HELSINKI ON HAUSKA KAUPUNKI. Yhteistyö asukkaiden, yrittäjien, yhdistysten jäsenten, kaupunkiaktiivien ja aluetta käyttävien välillä tarkoittaa yleensä resurssien tehokkaampaa käyttöä ja säästöä niin ajassa, materiaaleissa kuin työnteossa. Resursseja hankitaan pääasiallisesti lainaamalla, jakamalla ja yhteiskäyttämällä. Näin kaikki saavat vähemmällä enemmän. Erilaiset kaupunginosatapahtumat ja koko kaupunkia sekä maata koskevat tapahtumat kuten, Siivous- ja Ravintolapäivä, ovat houkutelleet uusia kävijöitä kaupunkeihin ja aktivoineet jo kaupungeissa asuvia. Esim. Sompasauna mainittiin yleisön suosikkina Helsingin kulttuurikeskuksen vuoden 2012 kulttuuriteko -äänestyksessä. Uusi kaupunkikulttuuri on todennäköisesti nostanut Helsingin vetovoimaisuutta matkailijoiden silmissä. Ravintolapäivä palkittiin juuri Matkamesuilla Suomalaisella matkailupalkinnolla - Finnish Travel Awardilla⁷.

Kaupunkiyhteisön aktiivisuudella on siis roolinsa kaupungin brändin ja elinvoimaisuuden kehittämisessä. Helsingin strategiaohjelmassa 2013 – 2016 määritellään elinvoimaisen Helsingin kohdalla, että ”tapahtumien Helsinki on hauska kaupunki”. Uudet kaupunkiaktivismin tekijät pyrkivät omalta osaltaan vaikuttamaan siihen, että Helsingistä todellakin tulee tapahtumien, kaupunkikulttuurin ja kaikenlaisen julkisen tilan haltuunoton kautta hauskempi kaupunki.

- *Kaupungin hallinnon ja virkamiesten näkökulmasta kaupunkiaktivismi herättää myös paljon kysymyksiä. Miten taataan alueellinen tasa-arvoisuus ja kuka saa päättää mihin kaupunkitilaa käytetään ja kuka sitä käyttää? Miten varmistetaan, että kaikille on olemassa samat säännöt? Missä menee kaupunkikulttuurin ja liiketoiminnan raja? Ravintolapäivän yhteydessä on pohdittu, että jos käytäntöihin tehdään helpotuksia, syntyykö toiminnan laajentuessa ongelmia ja kevennetystä säätelystä hyötyvät alkuperäisen idean kannalta väärät tahot?*

Vertaiskaupunkikulttuurin kasvaessa sen rajojen tunnistaminen ja luonteen ymmärtäminen muuttuu yhä tärkeämmäksi, ja kysyntä uudentyyppisille pelisäännöille kasvaa. Alueellista tasa-arvoisuutta voidaan edistää mm. levittämällä uudenlaisia toimintatapoja ja antamalla tukea paikallistoiminnan aloittamiseen alueilla, joilla toimintaa on vähemmän. Tiedon ja parhaiden käytäntöjen jakamisessa ovat kunnostautuneet esimerkiksi Kallio-liike ja Artova. Kallio-liikkeessä on jaettu osaamista muiden kaupunginosaliikkeiden synnyttäjille, ja Artovassa on pyritty kuvaamaan ja konseptoimaan tapahtumat ja prosessit niin, että kaikki pystyvät hyödyntämään niitä. Positiiviset esimerkit voivat synnyttää toimintaa siellä missä sitä ei ole aikaisemmin ollut. Kaupunki voi myös tukea alueellista tasa-arvoisuutta lähiötyön tai eri hankkeiden kautta.

⁶ <http://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/toisenlainen-hyvinvointi-valittamista-ei-voi-ulkoistaa-valtiolle/>

⁷ <https://www.sttinfo.fi/release?releaseId=10692797>

⁵ http://vyyhti.metropolia.fi/wp-content/uploads/2013/10/Vyyhti_Onnela_-_Raportti_verkko_04102013.pdf, s.34.

Lupakäytäntöjen osalta on olennaista, että prosessi on samanlainen kaikille toimijoille, eikä siinä suosita tiettyjä alueita tai toimijoita. Luvan saaminen tai prosessin nopeus ei saa perustua esimerkiksi henkilökohtaisen suhteen luomiseen virkamiehen kanssa. Kaupungin on nyt vertais-kaupunkikulttuurin paineessa löydettävä keinot myöntää lupia ja avustuksia myös yksityishenkilöille ja työryhmille rekisteröityjen yhteisöjen lisäksi, jotta myös vapaammin järjestäytyneet kaupunkikulttuurin tekijät saadaan mukaan. Kaupungin omistamat tai vuokraamat julkiset tilat pitäisi saada helpommin ja laajemmin kaupunkilaisten käyttöön, ja niiden käytöstä olisi tarpeellista käydä julkista keskustelua. Kaupunkitilan käyttöä eivät säätele pelkästään viranomaiset tai päätöksentekijät, vaan kaupunkilaiset voivat osallistua siihen aktiivisesti oman toimintansa kautta. Kun ryhdytään kevenettyyn lupasääntelyyn, kuten Ravintolapäivän yhteydessä on käynyt, pitää luottaa siihen, että kollektiivinen kontrolli toimii ja kaupunkilaiset kiinnittävät huomiota sekä puuttuvat väärinkäytöksiin, jos niitä ilmenee.

Esimerkiksi virkamiesten pohtiessa, onko kyse vertaiskaupunkikulttuurista vai vaikkapa liiketoiminnasta, seuraavasta kysymyslistasta voi olla apua:

- 1. Synnytetäänkö toiminnassa jotain kaikille avointa ja yhteistä?
- 2. Tuoko toiminta elinympäristöön uudentyyppistä tapahtumaa tai sisältöä?
- 3. Onko toiminnassa potentiaalia saamaan asukkaita aktiivisesti tekemään yhdessä?
- 4. Onko kysymys jostakin väliaikaisesta, kuten kertaluontoisesta tai harvoin toistuvasta tapahtumasta tai vielä rakentamattomasta joutomaasta?
- 5. Onko toiminta tai tapahtuma pääsymaksuton, voittoa tavoittelematon ja ikärajaton?

3. Kaupunkiaktivismi ja tapahtumat

Uudet kaupunkiaktivismien tekijät järjestävät paljon tapahtumia. Näillä yleisluontoisilla ohjeilla ja linkeillä pääsee helposti alkuun oman epäkaupallisen, pääsymaksuttoman, ikärajattoman ja kaikille avoimen tapahtuman järjestämisessä. Ohjeet on jaettu ideoinista suunnitteluun, sisältöön, viestintään, toteutukseen ja jälkitöihin. Helsingin kaupungin koama kattava [lupasivu tapahtumajärjestäjille](#) toimii tämän ohjeistuksen perustana.

Kuukautta ennen tapahtumaa tapahtumasta vastaavalla täytyy olla selvillä, soitetaanko tilaisuudessa musiikkia ja missä tapahtuma aiotaan järjestää. Silloin tehdään meluilmoitus ja vuokrataan maa tapahtumaa varten.

AIKATAULUTUS LUPIIN LIITTYEN:

Maankäyttölupa **30 vrk**, Rakennusvirasto, joustaa hieman deadlinessa, Meluilmoitus **30 vrk**, Ympäristökeskus, tiukka deadline, Pelastussuunnitelma **14 vrk**, Pelastuslaitos, tiukka deadline, mutta suunnitelmaa voi täydentää, Yleisötapahtumailmoitus **5 vrk**, Poliisi (sähköinen järjestelmä voi kaatua joskus eli varaa riittävästi aikaa tapahtuman ilmoittamiseen)

IDEASTA SUUNNITTELUUN

- Kerro ideastasi esim. tapaamisessa/verkkosivuilla/facebookissa. Tee tämä innostavasti ja kuvailevasti sekä taustoita ideaasi. Järjestä yhteinen ideointisessio, johon esitetään kutsu laajalle joukolle. Paikkana voi toimia kahvilat, koulut tai muut ilmaiseksi käyttöön saatavat tilat kuten [Sosiaalinen hubi](#) keskustassa.

Esim. [Kutsu](#) suunnittelemaan Kallio Block Partya

Esim. *Kaupunginosayhdistys [hakee](#) käytännön toimijoita ja tekijöitä tuleviin tapahtumiin*
Tapaamisessa läpikäytäviä asioita: Esittely, että ketkä kaikki ovat paikalla, mitä halutaan tehdä, mitä osaamista ryhmässä jo on, millaista osaamista vielä tarvittaisiin, mitä pitää tehdä seuraavaksi? Miksi tapahtumaa järjestetään? Ketkä ovat tapahtuman kohdeyleisöä ja mihin tarpeeseen tapahtuma vastaa?

- Työryhmän kokoaminen ja vapaaehtoisten rekrytointi. Sovitaan miten pidetään yhteyttä ja etsitään ohjeet/henkilöt, joilta saa tietoa siitä, miten tapahtuma on aikaisemmin järjestetty, tai aloitetaan suunnittelu alusta. Puistokirppis-ohjeistuksen mukaan noin 5 hengellä saa jo kirppiksen pyörimään, mutta mitä enemmän talkoilijoita, sen leppoisampaa homma on kaikille. Rekrytointi kannattaa aloittaa kavereista.

Kuva: Janne Kareinen, Artova Kuvat, Flickr.

- Vastuutus (kuka ja mitä). Vastuu jaetaan mahdollisimman suuren joukon kanssa, yksi tai muutama päävastuullinen. Yksilöiden rooli ryhmässä selkiytyy, kun roolit määritellään selkeästi. Näin kunkin on helpompi ymmärtää eri henkilöiden vastuut, ja tehtäviin on helpompi sitoutua.
- Suunnittelun aikataulutus. Tavoitteellisia tapaamisia ja suunnittelua eri apuvälineitä hyväksi käyttäen. Pääasiallisesti käytössä ilmaisia [työkaluja](#), kuten netistä löytyviä ilmaisia sovellutuksia.
- Budjetin määrittely. Mihin lupiin ja ilmoituksiin tarvitaan rahoitusta, entä järjestyksenvalvonta, ensiapu ja muut materiaalit? Aikaisemmista tapahtumista on saattanut jäädä säästöjä tai materiaalilahjoituksia. Yhteistyökumppaneiden ja materiaalien etsintä. Kaupunkikulttuuriavustusta voi hakea ympäri vuoden, ja hakemuksen liitteineen on oltava perillä viimeistään kaksi viikkoa ennen ensi-iltaa. Harkitse yhteisörahoitusta.
- Tapahtumapaikan ja -ajankohdan valinta. Kumpikin valinta vaikuttaa siihen, millaisia lupia ja ilmoituksia tarvitaan. Ulkoilmatapahtumia varten tarvitaan aina maanomistajan lupa. Selvitä, onko samaan aikaan suunnitteilla muita kilpailevia tapahtumia. Sisätilojen kohdalla kannattaa varautua vuokraan. Ulkotapahtumissa maanvuokraa ei peritä, mikäli tapahtuma ei estä paikan normaalia käyttöä eikä siihen sisälly kaupalliseksi katsottavaa toimintaa kuten uuden tavaran myyntiä tai mainontaa. Kiinteistöviraston tonttiosasto hallinnoi kaavoitettuja tontteja ja Rakennusvirasto kaavoitettuja puisto- ja katualueita.

TAPAHTUMAN SISÄLTÖ JA TOTEUTUS

- Tapahtuman sisällöstä ja tarkemmasta aikataulusta päättäminen. Monesta moneen tapahtuu, koska rakennetaan, siivotaan ja puretaan? Onko tarvetta esiintyjille, juontajille tai muille erikoistehtäville? Minuuttiaikataulu kannattaa luoda tapahtumille, joissa on useampi esiintyjä tai ohjelmanumero. Yhteistyökumppaneiden kannattaa sopia myös yksityiskohdista.
Esim. *Arabian katufestivaalin* [tapahtumailmoitus](#)
- Mikäli tapahtumassa odotetaan olevan läsnä yhtäaikaaisesti yli 200 osallistujaa, on tapahtumajärjestäjä velvollinen toimittamaan pelastusviranomaisille pelastus- ja turvallisuussuunnitelman. Pelastussuunnitelma tulee liittää myös poliisille tehtävään ilmoitukseen. Pelastus-

suunnitelmaan tarvittavat [ohjeet](#) ja [lomakkeet](#). Muista lainata, vuokrata tai hankkia tarvittavat palosammuttimet- ja peitteet.

- Tee tarvittaessa [ilmoitus](#) poliisille. Ilmoitusta ei tarvita, jos tilaisuus ei esim. osanottajien vähäisen määrän vuoksi edellytä toimia järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai erityisiä liikennejärjestelyjä. Jos paikalle odotetaan samanaikaisesti yli 200:a henkeä, ilmoitus on tehtävä. Poliisille tehtävä tapahtumailmoitus maksaa 25 e. Poliisi voi myös edellyttää järjestyksenvalvojakortin omaavia tai poliisin hyväksymiä järjestyksenvalvoja. Erikseen hyväksyttävien järjestyksenvalvojen nimet ja henkilötunnukset tulee ilmoittaa yleisötilaisuusilmoituksen mukana poliisille. Ilmoituksessa pitää kuvailla ohjelman sisältö, oma arvio järjestys- ja turvallisuusvaikutuksista sekä liittää pelastussuunnitelma, turvallisuussuunnitelma ja tieto kaikista muista tapahtumaan tarvittavista luvista/järjestelyistä. Nämä asiat kannattaa olla selville ennen kuin aloittaa ilmoituksen täyttämisen.
- Tapahtumapäivän vastuista ja työnjaosta sopiminen. Sovittavia asioita mm. väliaikaisten rakenteiden rakentaminen, opasteiden kiinnitys, infopisteen pystytys, jätessäkkien tai ylimääräisten roskakorien tms. sijoittelu, tapahtumapaikan siivous ennen tapahtumaa. Esim. puisto- tai katukirppiksillä kadulta tai puistoista kannattaa kerätä roskat, jotta siisti tila toimii esimerkiksi tapahtumaan osallistuville.
- Tapahtumissa tarvittavaa kalustoa voi vuokrata tai lainata esim. Nuorisoasiainkeskuksen [av- ja leirivälinelainaamosta](#), [Monistamo](#) ja taittopaja sekä Nuorten luontotalon [Wempaimisto](#) tarjoavat käyttö- ja lainapalveluja. Telttoja ja av-laitteistoa löytyy myös muilta toimijoilta, kuten asukastaloilta ja partiolta.
- Vapaaehtoisten, sponsoreiden ja kutsuvieraiden huomiointi, tauot, ruokailu ja ohjeistus. Vastuushenkilö huolehtimaan sekä vapaaehtoisten että kutsuvieraiden hyvinvoinnista.

VIESTINTÄ

- Visuaalisen ilmeen kuten logojen, julisteiden ja mainoslehtisten suunnittelu ja jakaminen fyysisesti ja sähköisesti.
- Tiedotteet radioiden/tv:n/lehtien toimituksille, kutsut, taloyhtiöille postilaatikko- tai ilmoitustaulujakelu, minne mennä -palstat, julkiset ilmoitustaulut. Sosiaalisesta mediasta Facebook/ Twitter hyviä väyliä mainostaa omaa tapahtumaa.
- Markkinointisuunnitelma sisäiseen ja ulkoiseen viestintään
Esim. Arabian Katufestivaalia koskeva [markkinointisuunnitelma](#).

JÄLKITYÖT

- Kiitokset yhteistyökumppaneille ja vapaaehtoisille sekä muille alueen toimijoille esim. kiitoskortti tai -sähköposti.
- Palautteen kerääminen kävijöiltä ja vapaaehtoisilta. Esimerkki [kävijäkyselystä](#).
- Mahdolliset rahoitukseen liittyvät raportoinnit ja tilitykset.
- Jälkimarkkinointia esim. tiedotteen muodossa onnistuneesta tapahtumasta: montako kävijää ja mikä oli erityisen onnistunutta.
- Jatkuvuuden ja tulevan pohtiminen.

4. Kaupunkiaktivismi tilankäytössä

Kaupunkikisuunnittelussa ja tilankäytössä kaupunkiaktivismilla on usein rooli, kun väliaikaiset, esim. kaavoittamista odottavat alueet tai alkuperäisestä käytöstään vapautuneet rakennukset herättävät kaupunkilaisten kiinnostusta niiden käyttämiseen erilaisessa vertaistoiminnassa. Myös uusilla tai jo vakiintuneilla asuinalueilla asukasyhdistyksillä tai parvimailla toimijoilla saattaa syntyä ideoita alueiden tai rakennusten käytöstä tiettyyn tarkoitukseen. Kaupunkiaktivismiin avulla voidaan elävöittää tiloja ja tuoda elämää sellaisille alueille, jotka ovat olleet autioita tai vähäisellä käytöllä pitkään. Kaupungin suunnitellessa rakennusprojekteja alueen asukkailla voi olla paljon annettavaa paikallistietämyksen ja asukkaiden osallistamisen muodossa.

Tämäntyyppisellä toiminnalla on ollut Helsingin historiassa uudenlaista kaupunkitilan käyttöä synnyttävä rooli: esim. Korjaamon tai Kaapelitehtaan kulttuurikeskittymät ovat saaneet alkunsa epävirallisesta jopa valtaustyyppisestä toiminnasta, ja sittemmin virallistuuessaan niistä on tullut tärkeitä elävän kaupunkikulttuurin ja luovan teollisuuden keitaita. Kaupunkiaktivismi voi tutustuttaa ihmisiä uusiin alueisiin ja luoda niille ilmettä ja luonnetta jo ennen kuin niille varsinaisesti aletaan rakentaa, tarjota käyttäjänäkökulmaa alueiden ja tilojen käytön ongelmien ratkaisemiseen ja synnyttää kaupunkitilaan sellaista käyttöä ja kulttuuria, jota virallisen kaupunkisuunnittelun keinoin olisi vaikeaa saada aikaan.

Jos kaupunkiaktivismissa on kyse pysyvämmästä tilojen käytöstä tai rakennelmista tai rakentamisesta, ratkaistaviksi tulevat seuraavat luvat.

1. MAANKÄYTTÖLUPA/VUOKRASOPIMUS. Ensimmäinen askel. Kiinteistöviraston tonttiosasto hallinnoi kaavoitettuja tontteja ja Rakennusvirasto kaavoitettuja puisto- ja katualueita. Liikuntavirasto taas vastaa liikuntapaikkojen, ulkoilualueiden ja esim. uintipaikkojen maiden vuokraamisesta. Lupien myöntäjät pohtivat alueiden käyttöä kokonaisuutena ja varmistavat, että niille tulee keskenään yhteen sopivaa toimintaa.

2. RAKENNUSLUPA. Maan vuokrasopimuksen syntymisen jälkeen voi siirtyä toimenpide- tai rakennusluvan hakemiseen Rakennusvalvontavirastolta. Rakennuslupa tarvitaan rakennuksen tunnusmerkit täyttävälle rakennelmille, esim. sellaisille joissa on liittynyt viemäriverkkoon. Mitä lähempänä keskustaa ja kaupunkikuvallisesti merkittävämmällä alueella ollaan, sitä tiukemmat rakennusluvan edellytykset ovat.

Kuva: Karoliina Luoto

Tilapäisille rakennelmille tarvitaan toimenpidelupa silloin, kun niillä on “vaikutusta luonnon-oloihin, ympäröivän alueen maankäyttöön taikka kaupunki- tai maisemakuvaan”. Rakennusluvan käsittelyn yhteydessä pohditaan rakennuksen terveellisyys, turvallisuus ja vaikutus ympäristöön. Käytännössä käydään läpi mm. jätehuollon kysymykset kuten WC:t ja roskat (Ympäristökeskus) sekä rakennuksesta poistuminen ja paloturvallisuusasiat, sekä lisäksi mahdollisuudet liittyä vesi- ja viemäriverkkoon. Lisäksi Rakennusviraston sijoituslupa tarvitaan, jos rakennukseen tai rakennelmaan liittyviä teknisiä ratkaisuja ulottuu katu- tai puistoalueelle⁸. Esim. johdot, laitteet, katualueelle ulottuva sisäänkäynti tai aita voivat olla sellaisia. Jos suunnitelmaan tarvitaan kantaa muilta kuin Rakennusvalvontavirastolta, se avustaa lausuntojen hankkimisessa.

Rakennuksilla pitää aina olla rakennusalan koulutuksen saanut vastaava suunnittelija. Suunnittelijan koulutus- ja kokemusvaatimus vaihtelee rakennuksen sijoituspaikan kaupunkikuvallisen arvon mukaan⁹.

► **Sompasauna: uutta kaupunkitilakulttuuria vai jäteongelma?**

Sompasaunan rakentaminen lähti kesällä 2011 käyntiin ex tempore. Kaverukset törmäsivät ylimääräiseen puukiukaaseen ja olivat aiemmin löytäneet tyhjän aallonmurtajan kulman tyhjästä Sompasaaresta Ihana-kahvilan, Dodo ry:n kaupunkiviljelmien ja graffitipuiston läheisyydestä.

Rakentui jotakin telttasaunan ja oikean saunan väliltä, enemmän rakennelma kuin rakennus. Rakennusmateriaalit saatiin erilaisina lahjoituksina ja pelastettiin roskalavoilta, ja suurin osa rakentajista käytti aikaansa projektiin jotakin muutaman tunnin ja parin päivän väliltä. Projektin oli osallistujilleen talkootyötä normaalien töiden ja harrastusten päälle, eikä paljon aikaansa investoivia puuhamiehiä oikeastaan ollut. Niinpä sekä maankäyttö- että rakennusluvut jäivät anomatta.

Vastuukysymykset ratkottiin korostamalla yhteisvastuun periaatetta: saunan seinässä oli säännöt, joissa korostettiin jokaisen hoitavan osaltaan löylyvedet, puut, turvallisuuden saunoessa ja mahdollisesti uidessa sekä jätteet niiden syntyessä.

Kiinteistö- ja Rakennusvalvontaviraston näkökulmasta saunassa oli muutama pääasiallinen ongelma: kun maata ei ollut virallisesti vuokrattu kenellekään, kaupunki oli mahdollisissa onnettomuustapauksissa vastuussa tilan omistajana. Saunan paloturvallisuutta ei ollut tarkastettu. Ja vaikka saunan aktiivisimmat käyttäjät ponnistelivat jätehuollon hoitamiseksi, se ei toiminut aivan saumattomasti.

Toisaalta Sompasauna toi oman tärkeän osansa tyhjän Sompasaaren yhteisölliseen kulttuuritarjontaan. Kesinä 2011-2013 sitä käytti aktiivien arvioiden mukaan 1 500 kaupunkilaista, jotka pääsivät osallistumaan omaehtoiseen talkotoimintaan ja lämmittämään erämaasaunaa keskellä Helsingin rantasilhuettia. Toisilleen entuudestaan tuntemattomat kaupunkilaiset jakoivat jotakin, joka teki heistä konkreettisia toimijoita kaupunkitilan suhteen ja muodosti yhteisen projektin muodossa heidän välilleen uusia siteitä.

⁸ <http://www.hel.fi/static/hkr/luvat/sijoituslupaohje.pdf>

⁹ http://www.hel.fi/hki/rakvv/fi/Rakentaminen+ja+luvat/Suunnittelijan+p_tevvyys

Kuva: Joha Gronvall, Sompasaunaseura ry.

YHTEISSUUNNITTELUN EDUT. Antoisimmillaan yhteissuunnittelu ja -toiminta voivat tarkoittaa esimerkiksi sitä, että paikalliset projektissa olevan henkilöt tai organisaatiot tuovat mukanaan aluetuntemuksen, ammattitaitonsa ja alueelliset kontaktinsa viranomaiset tuovat mukanaan suunnittelu- ja projektiosaamisen sekä laajemman vaikutusten arvioinnin ja yritykset sekä yhteisöt resursointia ja asiantuntemusta. Myötämielisen virkamiehen apu on korvaamaton niin neuvomis- kuin suunnitteluvaiheessa, sillä kaupungin kiinteiden rakenteiden reunaehjoja ja suunnittelu- sekä päätöskäytäntöjä on haasteellista saada selville.

► **Koirayhdistys ja kaupunki yhteissuunnittelevat koirapuistoa**

Koirapuistosta Arabiaan tehtiin valtuustoaloite vuonna 2007, ja aloitteen yhteydessä selvisi, että alueen asukasyhdistyksen täytyy kirjallisesti ehdottaa aitausta. Rakennusviraston katu- ja puisto-osastolla oli aloitteen jättämisen aikoihin mietinnässä jo kahden koiraitauksen rakentaminen lähialueille. Molemmat aitaukset odottivat asemakaavaan tehtäviä muutoksia. Vuonna 2008 perustettiin Gammelín koirat ry ajamaan koirapuiston saamista alueelle ja luomaan koiramyönteistä ilmapiiriä alueelle.

Kaavoitusprosessi jatkui seuraavan kolmen vuoden ajan. Vuonna 2010 Rakennusviraston katu- ja puisto-osaston osastopäällikkö arvioi alueella pidetyssä ylipormestarin illassa, että koirapuisto tullaan toteuttamaan seuraavan vuoden aikana. Samana vuonna Artova järjesti yhteisöllisen kaupunginosatyöpajan, jossa syntyi Arabian tassut -niminen vapaamuotoinen koiraryhmä. Ryhmässä

heräsi ajatus sponsoreiden käytöstä koirapuiston rakentamisessa, jotta alueen virikkeellistämisen kustannukset ja ylläpito eivät jäisi kokonaan kaupungin harteille. Samalla selviteltiin valtuustoaloitteen kohtaloa. Katu- ja puisto-osaston toimistopäällikkö vastasi kyselyihin toteamalla, että Pornaistenniemeen on ajateltu kaavoittaa koiraitaus. Osastolta luvattiin, että vaikka alueella ei ollut vielä asemakaavaa, aitauksen voisi jo toteuttaa.

Artovan koiraryhmä Arabian tassut tutustuivat Gammelín koiriin ja päättivät yhdistyä heihin. Ajatus Design-koirapuistosta syntyi Artovan järjestämässä ensimmäisessä Designpääkaupunkivuoden ideointisessiossa 2010. Design-koirapuisto päättyi pitkään kestäneen valintaprosessin jälkeen osaksi Designpääkaupunkivuoden (Artovan Henki) hankekokonaisuutta 2011, ja sen toivottiin edistävän yhteistyötä eri virastojen kanssa. Artovan Design-koirapuistotyöryhmän edustaja tapasi virkamiehiä Kaupunkisuunnitteluvirastosta, joiden kanssa keskusteltiin asemakaavaehdotuksiin liittyvistä aikatauluista.

Tapaamisessa selvisi, ettei kaupunki lähtökohtaisesti halua koirapuiston aitauksen sisäpuolelle minkäänlaisia elementtejä ym. ratkaisuja, jotka poikkeavat koiraitausten standardeista. Kaikki koirien virikkeelliset design-välineistöt oli joko unohdettava, tai kyseiset elementit pitäisi sijoittaa aitauksen ulkopuolelle. Kaupunkisuunnitteluvirasto lupasi olla yhteydessä koiraktiiveihin viimeistään sitten, kun koirapuiston kaavoitus saataisiin työstettyä valmiiksi. Tarkoituksena oli tällöin läpikäydä yhdessä – Helsingin kaupunki, alueen asukasyhdistykset ja kaupalliset kumppanit – design-koirapuiston maankäyttöä koskevat linjaukset. Eri tahot voisivat vielä tässä vaiheessa vaikuttaa varsinaisen suunnitteluvaiheen ratkaisuihin tuomalla esille perusteltuja ehdotuksia.

Viranomaisten tapaamisen ja potentiaalisten sponsoriehdokkaiden vetäytymisen jälkeen (keskeinen ongelma sponsorijien näkökulmasta oli, ettei mitään standardista poikkeavaa voinut sijoittaa aitauksen sisäpuolelle) design-koirapuistotyöryhmä koki olevansa umpikujassa. Ryhmälle ei ollut muodostunut selkeää kuvaa siitä, minkälaista koirapuistoa kaupungin näkökulmasta ryhmä voisi olla mukana suunnittelemassa, tai reunaehdoista siitä, mitä puistoon ei ainakaan saanut tehdä. Kuka lopulta päättää siitä mitä koirapuiston osalta saa tai ei saa tehdä? Tapaamisessa pohdittiin myös sitä, kuinka löytää sopivin mahdollinen henkilö kontaktoitavaksi kaupungin puolelta, jotta oikeasti pystyttäisiin vaikuttamaan ja keskustelemaan design-elementtien toteuttamisesta. Miten saataisiin avainasemassa olevat ihmiset innostumaan design-koirapuistoajatuksesta?

Seuraavassa tapaamisessa Rakennusviraston projektipäällikön ja laatuvaastaavan kanssa selvisi, että koirapuistotyöryhmälle annettaisiin mahdollisuus osallistua alueelle tulevan koiraitauksen suunnitteluun, ja he voisivat hyvin jatkaa keskusteluja potentiaalisten sponsoreiden kanssa. Varsinaisen suunnittelun tekisi Rakennusviraston vuosisopimuskonsultti. Design-koirapuistoon tarvittavat lisäelementit piti saada jostain muualta kuin kaupungilta, eikä kaupunki aikonut osallistua kustannuksiin. Kumppanien kanssa tuli tehdä sopimukset ja saada sitoutuminen elementtien ylläpidosta.

Koirapuistotyöryhmä otti yhteyttä potentiaaliin yhteistyökumppaneihin ja Kennelpiiriin saadakseen konsultointiapua suunnitteluun. Seuraavaksi tarkoitus oli selvittää koirapuiston toteutusaikataulua ja sopivaa ajankohtaa, jona kaupungin suunnittelijoille voitaisiin esittää ryhmän tekemät suunnitelmat. Asemakaavasunnitelmasta tiedot tulivatkin nopeasti, ja koiraitauksen paikan osalta ei ollut mitään epäselvyyksiä. Rakennusviraston katu- ja puisto-osaston vapaaehtoistyön koordinaattori lähetti sähköpostin ryhmälle kertoen, että suunnitteluprosessi hoidetaan tavanomaiseen tapaan niin, että suunnitelmat ovat esillä ja niitä voi halutessa kom-

Kuva: Veikko Somerpuro, Herttoniemen ruokaosuuskunnan facebook-sivu

mentoida. Koordinaattorin mukaan Rakennusvirasto oli antanut vääränlaisen käsityksen siitä, että ryhmä voisi vahvasti osallistua suunnitteluun. Kaupunginvaltuutettu otti yhteyttä eri tahoihin vaatien selvitystä siihen, miksi suhtautuminen Design-koirapuistohankkeeseen oli muuttunut myönteisestä torjuvaksi. Asiaa selvitettiin kaupungin sisällä, ja sen seurauksena työryhmälle ehdotettiin yhteistapaamista.

Rakennusviraston investointitoimiston päällikön mukaan suoranaista estettä sille, että työryhmän edustajat osallistuttaisiin osaksi koirapuiston suunnitteluprosessia, ei ollut. Ryhmä kutsuttiin mukaan puistoa koskevaan suunnittelupalaveriin. Tapaamisessa sovittiin työnjaosta ja etenemisestä. Virasto otti vastuulleen aidan, valaistuksen, perusvarusteiden ja piknikpöytien suunnittelun sekä toteutuksen kaupunkikalusteohjeen mukaisesti. Koirapuistohanke otti tehtäväkseen katoksen, mahdolliset koirien virtsaamistolpat, kylttien sisällön ja mahdollisen identiteettitekiijäteoksen toteuttamisen. Toteutuksen pitäisi odottaa asemakaavan valmistumista.

Tapaamisessa sovittiin myös, että työryhmä tekee yhteistyötä kaupungin konsulttien kanssa ja suunnitelmia hiotaan yhdessä. Aikataulu muodostui kuitenkin tiukemmaksi kuin aiemmin oli ymmärretty. Design-koirapuistoryhmän ehdotuksille saatiin kaksi viikkoa toteutusaikaa. Onneksi ryhmään liittyi aktiivisen tiedotuksen seurauksena kaksi alueella asuvaa sisustusarkkitehtiä, jotka ryhmän kanssa ideoituaan tekivät pidemmälle viedyt ehdotukset.

Maaliskuussa 2012 koirapuistotyöryhmän ja kaupungin yhteistyössä toteuttama koirapuisto-suunnitelma tuli kommentoitavaksi. Heinäkuussa 2013 asemakaava oli edelleen keskeneräinen ja suunnitelmat odottavat kaavoitusprosessin valmistumista. Kaavoitus on nyt valmis, ja koirapuisto valmistunee näillä näkymin 2014.

Alikäytöllä olevia tiloja voidaan myös elvyttää kaupunkikulttuurin avulla. Esim. pääasiallisesti parkkipaikkana toiminut Eränkävijätori sai toripäivien ansiosta autojen sijaan ihmisiä käyttäjäkseen.

► Toripäivä tyhjä aluetta piristämään Herttoniemessä

Herttoniemen ruokaosuuskunnan pop-up-toripäivät ovat keränneet paljon paikallisia ostoksille. Kävijöiden toiveena on ollut, että toripäiviä järjestettäisiin joka lauantai. Päivissä on ollut parasta entisen autojen parkkipaikan herääminen henkiin. Eränkävijätori Herttoniemessä on saanut Toripäivinä normaalista poikkeavan luonteen. Tyhjä alue keskellä asuinalueella Länsi-Herttoniemessä herää henkiin ja on täynnä myyntiteltoja sekä ihmisiä.

Kun samalla alueella haluaa toimia kaksi erityyppistä käyttäjäjoukkoa (esim. pyöräilijät ja ratsastajat Keskuspuistossa, skeittarit ja asukkaat Baanalla), käytöstä ja toisille aiheutuvista haitoista pitäisi pystyä neuvottelemaan. Neuvotteluja konfliktitilanteissa on mahdollista käydä, jos oikeat osapuolet saadaan joko kaupungin tai aktiivien toimesta tunnistettua ja istutettua samaan neuvottelupöytään. Verkostomaiset uudet kaupunkikulttuurin toimijat voivat toimia hyvin neuvottelukumppanina, kun heihin vain saadaan yhteys.

► Miten pyöräilijät ja ratsastajat sopivat Keskuspuiston poluille?

Keskuspuistossa ratsastajien ja maastopyöräilijöiden käyttämät reitit kulkevat lähekkäin ja myös risteävät. Tämä aiheuttaa ongelmia lähinnä siksi, että hevoset säikkyvät nopeasti ilmestyviä pyöräilijöitä. Ongelmia on yritetty ratkaista rakentamalla pyöräreitit katkaisevia aitoja pahimpiin ongelmakohtiin, mikä taas maastopyöräilijöiden näkökulmasta estää reittien tarkoituksenmukaista käyttöä.

Marraskuussa 2013 syntyneen pienen [internetkohun](#) seurauksena Liikuntavirasto, alueen ratsastajat ja maastopyöräilijöitä edustanut Helsingin Polkupyöräilijät (HePo) päättivät neuvotella aidoista. Ongelma oli ollut jo olemassa pitkään, mutta ei ollut mitään virallista tahoa, joka olisi ottanut asiakseen keskustella kaupungin tai ratsastajien kanssa reiteistä. Ja toisaalta ei myöskään ollut osoitetta, johon kaupunki tai ratsastajat olisivat voineet ottaa yhteyttä kertoakseen, että pyöräilijöiden poluille tarvitsee tehdä jotain.

Tällä kertaa toimittiin niin, että Helsingin Polkupyöräilijöiden (HePo) aktiivit ottivat yhteyttä Liikuntavirastoon ja ehdottivat tapaamista maastopyöräilijöiden, ratsastajien ja virkamiesten välillä. HePo ei ole maastopyöräseura, mutta koska HePo on toiminut aktiivisena poliittisena vaikuttajana, sillä oli sekä kokemusta että rutiinia ehdottaa tällaista ratkaisua.

Tapaamisessa käytiin läpi Keskuspuistossa ilmenneitä maastopyöräilijöiden ja ratsastajien välisiä ongelmia. Kohtaamiset ratsastajien ja pyöräilijöiden välillä ovat aiheuttaneet vaaratilanteita. Hevoset pelästyvät helposti, ja koulutustoiminnassa osa ratsastajista on aina aloittelijoita. Käytännön ongelmia on kaksi, ja ratkaisuksi hahmoteltiin muutama yksinkertainen muutos, jotka sopivat kaikille osapuolille. Maastopyöräilijät toteuttivat tarvittavat esteet, kyltit ja uuden polun maastoon muutamassa päivässä, ilman sen kummempaa organisointia. Tarvittiin vaan ymmärrys, mikä on ongelmana ja miten sen voisi ratkaista. Kaupunki tarkastelee risteysten raivaamista talven 2013 - 2014 mittaan.

Keskuspuiston maastopyörägate ei ole kaupunkikulttuurin konfliktina mitenkään ainutlaatuinen. Perinteisesti tilanteet ovat edenneet hiljaisena kyräilynä, kunnes toinen osapuoli saa kaupungin tekemään jotain estääkseen toisen osapuolen toiminnan. Tässä vaiheessa sitten toinen

osapuolikin herää valittamaan julkisesti. Julkista keskustelua tilan käytöstä käydään valittamalla vuorotellen toisen aiheuttamista ongelmista, ja sitten kaupunki tekee jotain, koska jotain on tehtävä.

Kun kaikki osapuolet saatiin jonkinlaisella edustuksella samaan pöytään, nopeasti huomattiin, että käsillä olevat ongelmat olivat melko helposti ratkaistavia. Mikäli molemmat osapuolet olisivat olleet perinteiseen tapaan järjestäytyneitä, Liikuntavirasto olisi varmaan kutsunut aikaisemmin koolle tällaisen keskustelun itsekin. Nyt tarvittiin välittäväksi tahoksi muutama Helsingin polkupyöräilijöiden aktiivi.

Jatkoa ajatellen pitäisi miettiä, miten vastakkainasettelujen ratkaisuja voitaisiin hakea neuvottelemalla jo ennen kuin ne kehittyvät isommiksi ongelmiksi, ja miten kaupunkikulttuuritoimijoiden annin aluesuunnittelussa voisi hyödyntää täysimääräisesti.

► **Koskelan sairaala-alueen rakentamisvisio: vaikuttamista konkretian tasolla**

Lisää kaupunkia Helsinkiin -ryhmän yhtenä esimerkkinä konkretiaan johtavasta vaikuttamisesta on Koskelan sairaala-alueen täydennysrakentamisvisio.

Koskelan sairaala-alueelle valmistuivat ensimmäiset rakennukset jo 1910-luvulla Puu-Käpylän lähelle. 40 - 50-luvun Olympiakylä, Kisakylä ja 60 - 70-luvun Koskelan alueen rakentaminen täydensivät alueen kantakaupunkimaiseksi keskustan jatkeeksi. Nyt sairaalatoiminnot ollaan siirtämässä muualle, ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaalle rakennuskannalle etsitään muuta käyttötarkoitusta. Samalla on myös mahdollisuus lisätä alueelle asuinrakentamista.

Muutama Lisää kaupunkia Helsinkiin -ryhmän aktiiveista päätti lähteä tekemään alueelle omaa ehdotustaan, jossa täyttyisivät seuraavat tavoitteet:

1. lisärakentaminen takaisi alueelle hyvät julkiset ja yksityiset palvelut ja toimivan joukkoliikenteen
2. sairaala-alueen täydennysrakentaminen nivoi yhteen Käpylän ja Koskelan tällä hetkellä varsin erilaiset alueet
3. alueen vihreä luonne säilytettäisiin eikä sitä alistettaisi liikenteen ehdoille. Ehdotuksessa uusia asuntoja tulisi lähes 3000 uudelle asukkaalle, ja se mahdollistaisi esim. uuden koulun rakentamisen.

Kannanotto julkaistiin 1.10.2013 [Ihmisten kaupunki -blogissa](#), ja siihen kerättiin allekirjoittajia reilun viikon ajan seuraavissa Facebook-ryhmissä Lisää kaupunkia Helsinkiin, Lisää kaupunkia Koskelaan, Käpylä ja Kumpula. Se keräsi yli 100 allekirjoittajaa. Kannanotto luovutettiin Kaupunkisuunnitteluviraston alueesta vastaavalle kaava-arkkitehdille henkilökohtaisesti ja se sai erittäin myönteisen vastaanoton. Kannanoton tekijät ovat mukana suunnitteluprosessissa jatkossakin.

Mikä olisi se tapa, jolla virkamiehet voisivat saada yhteyden epämuodolliseen verkostoon? Parhaimmat keinot saavuttaa epämuodollisia verkostoja ja uusia kaupunkiaktivismin tekijöitä ovat mm.:

1. Verkoston etsiminen yhteisövelluksista kuten Facebookista
2. Googlaaminen käyttämällä hakusanoina verkostoa kuvailevia termejä, alueen tai aktiivien nimiä tms.
3. Paperisen ilmoituksen jättäminen yhteydenottopyynnöstä mahdollisimman näkyvälle paikalle
4. Sähköpostin lähettäminen verkoston yleisosoitteeseen, jos sellainen on, tai nettisivun/ blogin kautta viesti ylläpidolle
5. Mahdollisten sidosryhmien kautta lähestyminen, esimerkiksi alueelliset muut toimijat tai samaa asiaa ajavat muut liikkeet (esim. HePon kautta yhteys maastopyöräilijöihin)

5. Uudet kaupunki-aktivismiin tekijät

Uutta kaupunkikulttuuria synnyttämään ja julkista tilaa haltuunottamaan tarvitaan aktiivisia kaupunkilaisia - kaupunkiaktiiveja. Tavoitteissa voi olla erityyppisten tekijöiden välillä paljon samaa, mutta käytetyissä metodeissa ja toiminnan organisoimisessa voi olla suuriakin eroja. Tekijyys pohjautuu avoimuuteen, jakamiseen ja nopeuteen sosiaalisen median toimituksessa alustana ja mahdollistajana. Uudet tekijät eivät ole homogeeninen ryhmä. Tekijöissä on sekä järjestäytyneitä että järjestäytymättömiä ryhmiä. Enemmistö tekijöistä päättyy lopulta perustamaan yhdistyksen, koska käytännössä asioiden järjestely on helpompaa yhdistyksenä. Silti osa tekijöistä ei halua juridista statusta tai yhdistystoiminnan mukanaan tuomia velvoitteita y-tunnuksineen.

- **TEKIJÖIDEN TYYPILLISET PIIRTEET.** Uusiin kaupunkiaktivismiin tekijöihin kuuluu sekä perinteisiä aatteellisia yhdistyksiä, kaupunginosayhdistyksiä ja -liikkeitä että epämuodollisesti järjestäytyneitä toimintaryhmiä ja yksittäisiä kaupunkilaisia. Uusien tekijöiden tavoitteet ovat usein yhtenäisiä, mutta välineissä ja toimintamuodoissa on eroavaisuuksia¹⁰. Tyypillisesti uusi kaupunkiaktivismiin tekijä on itseorganisoinut, toiminnassaan oma-aloitteinen ja -ehtoinen, sitoutumaton, vapaaehtoisvoimin pyörivä, litteää hierarkiaa toteuttava, demokraattista toimintatapaa noudattava, löyhän verkostomaisesti toimiva, yhdessä tekemiseen tähtäävä, ideälähtöinen ja vähäisillä resursseilla pärjäävä.

Jotkut uusista tekijöistä ovat y-tunnuksettomia ja haluavat myös pysyä sellaisena. Tällaisten tekijöiden toiminta saattaa ulkopuolisesta näyttää epäjärjestäytyneeltä tai jopa kaoottiselta muodollisten seikkojen puuttuessa. Tässä kaoottisuudessa ja suuressa "säätämisen" määrässä on kuitenkin myös monen tekijän voimavara. Vähäiset resurssit ja käytettävissä oleva aika pakottavat keksimään hyvinkin luovia ratkaisuja helpompien rahalla ratkeavien keinojen sijaan. Vähäinen hierarkia tarkoittaa, että aktiivit ottavat hoitaakseen ja vastuulleen tehtäviä, jotka eivät ole heidän ydinosaamistaan ja näin kehittävät samalla ammattitaitoaan uusiin tehtäviin ja mahdolliseen tulevaan työhön. Eri-laiset ammattiryhmien edustajat sekoittuvat näin helpommin keskenään, ja useat aktiivit käyvät uutta kaupunkikulttuuria luodessaan uuden koulun - kansalaisvaikuttamisen oppilinjän. Muutamien tapausesimerkit osoittavat, että nuorempana aktivisteina toimineista usein kasvaa kaupungin

¹⁰ http://vyyhti.metropolia.fi/wp-content/uploads/2013/10/Vyyhti_Onnela_-_Raportti_verkko_04102013.pdf, s 4.

Kuva: Janne Kareinen, Artova Kuvat, Flickr.

päätöksentekijöitä tai virkamiehiä. Näyttää siis siltä, että vertaiskulttuuri toisi monella tärkeällä tavalla raikasta syötettä kaupunkikulttuurin kehittymiseen ja rakentumiseen. Kaupunkiaktivismit on tyypillistä, että toiminta nojaa vapaaehtoisuuteen eikä se saavuta tiettyä ammattimaisuuden tasoa kuten palkattua henkilökuntaa. Ammattimaisuus on kuitenkin lisääntynyt viime aikoina ja muutama tekijä saa jo palkkaa kaupunkikulttuurin edistämiseen liittyvistä tehtävistä. Helsingissä järjestettiin olemassa olevien ja tulevien yhteisresurssien kartoitussessio lokakuussa 2013. Sen seurauksena syntyi kartta, johon on merkitty yhteisöjä ja jaettuja hyödykkeitä sekä resursseja¹¹.

Tekijöiden piirissä yleisemmin ja Prototype Helsinki -verkostossa erityisesti on pohdittu, milloin uusi toimija lakkaa olemasta uusi. Minkälainen toiminta synnyttää jatkuvasti uutta ja mielenkiintoista tehtävää vapaaehtoisjoukolle? Onko tiettyjen tapahtumien tai toiminnan muutosten tarpeen edes jatkua pitkään? Rakennetaanko pysyviä organisaatioita, vai onko väliaikaisuus kaupunkiaktivismin ydin? Pelkästään Facebookia alustanaan käyttävät toimijat ovat tietyllä tavalla historiattomia, koska yhteisösovelluksiin ei ole kätevä arkistoida tietoa myöhempää käyttöä varten. Löyhissä verkostoissa toiminnan jatkuvuuden vaalimisen pitää olla joidenkin henkilöiden vastuulla, jos tekemiseen halutaan jatkuvuutta tai kehittää suhdetta esimerkiksi johonkin kaupungin toimijaan. Yhdistyksissä hallitus, mahdollinen koordinaattori ja ryhmätyötilat/blogit toimittavat tätä tehtävää.

TEKIJÖIDENSÄ NÄKÖISTÄ TOIMINTAA. Kaupunkiaktiivit kokevat, että toiminnan täytyy uudistua ja sen täytyy olla tekijöidensä näköistä, heidän toiveistaan ja intohimoistaan kumpuavaa sekä yhtei-

siä tavoitteita palvelevaa. Sekä yhdistysmuotoisten että vapaasti muodostuneiden parvimaisten toimijoiden täytyy keksiä itsensä joka vuosi uudestaan, jotta toiminta voisi jatkua. Tällöin vaarana voi olla tekijöiden uupuminen ja hankaluus saada uusia toimijoita mukaan, rahoituksesta puhumattakaan¹². Varsinaista jäsenten tai vapaaehtoisten rekrytoimista ei usein ehditä tekemään. Aktiivien ryhmät keskittyvät tekemiseen, jonka toivotaan houkuttelevan lisää kiinnostuneita mukaan. Toimintaan tullaan usein mukaan ystävien kautta tai jonkun näkyvän tapahtuman vetämänä.

► **Artovassa uupumista estetään pitämällä valta tekijöiden käsissä**

Artovassa eli Arabianranta-Toukola-Vanhakaupunki kulttuuri- ja kaupunginosayhdistyksessä liitoutuvat rekisteröity yhdistys ja liikkeen kaltainen matalan byrokratian ryhmätoiminta. Artovassa on keskitytty jo usean vuoden ajan estämään toimintaan mukaan tulevien uupumista ja katkeroitumista. Toimintaryhmät omistavat projektit ja ryhmällä on valta, vastuu sekä vapaus muokata projekti haluamukseen ja työskennellä parhaaksi katsomallaan tavalla. Tämän seurauksena ryhmällä on erilaisia tapoja ryhmän muodostamiseen, päätöksentekoon ja sisäiseen sekä ulkoiseen viestintään. Ryhmä voidaan muodostaa kysymällä yksinkertaisia kysymyksiä, kuten: ketkä kaikki ovat paikalla, mitä haluamme tehdä, mitä osaamista meillä jo on, millaista osaamista tarvitsisimme, mitä pitää tehdä seuraavaksi ja kuka tekee mitä? Tukeakseen ryhmien toimintaa Artova on kehittänyt toimintatapoja, tekniikoita ja työkaluja, jotka näyttävät auttavan ryhmiä toimimaan sekä tehokkaasti että nautinnollisesti, ja joilla voi helpottaa tiedon siirtymistä henkilöiden vaihtuessa ja uusien tekijöiden pääsyä tasa-arvoisiksi tekijöiksi heti toimintaan mukaan tultuaan¹³.

Artovan solumuotoinen toiminta muokkautuu sen mukaan, mikä toiminnassa olevia kiinnostaa, eikä mitään tehdä vain tekemisen takia tai pakosta. Artovassa tehdään säännöllisesti tekijärekryä, ja kehoitetaan jo toiminnassa mukana olevia miettimään, kuinka paljon aikaa vapaaehtoistoimintaa he haluavat käyttää vapaaehtoistoimintaan ja minkälaisen roolin ottaa, jotta toiminta pysyy nautinnollisena. Mikäli johonkin ryhmään ei löydy tekijöitä, toiminta loppuu eikä sitä yritetä pitää väkisin yllä. Artova järjestää fasilitoituja sessioita, joissa työestetään yhteistä visiota ja työskentelytapoja. Sessioilla on yleensä hyvin selkeä tavoite, mutta ne on suunniteltu niin, että mahdollistetaan kaikkien tasavertainen osallistuminen ideointiin ja kehittelyyn. Tällaisessa kaikki ryhmän jäsenet huomioivassa toimintatavassa uudet vapaaehtoiset pystyvät vaikuttamaan visioon ja tavoitteisiin ja kokevat pääsevänsä suoraan ryhmän täysivaltaisiksi jäseniksi.

Vyyhti - verkostot, yrittäjyysosaaminen ja yhteistoiminnallisuus luovilla aloilla -hankkeen¹⁴ tutkimuksessa kaupunginosatoimijoiden verkostoitumisesta selviää, että yhteisön tekijät määrittävät, missä, milloin ja miten kaupunginosatoiminta näkyy ja miten siihen pääsee uusia tekijöitä mukaan. Toiminnan sisältö kaupunginosissa muodostuu pitkälti tekijöidensä näköiseksi. Uusia ryhmiä ja verkostoja syntyy mm. tietyn tarpeen tai palvelun tuottamiseksi tai yhteisen ongel-

¹² ks. keskustelu <https://www.facebook.com/timo.hermann.santala/posts/10152015621577265>

¹³ <http://www.artovamalli.fi/>

¹⁴ Hankkeessa on tuettu yrittäjiä, opiskelijoita ja yhdistystoimijoita 1.5.2011 lähtien. Hanketta toteuttavat yhteistyössä Metropolia, Helka ja Hub Helsinki.

¹¹ http://webstudio.aalto.fi/pinspace/helsinki_commons

man ratkaisemiseksi. Näistä osa päättyy toiminnan kasvaessa yhdistysmuotoiseksi¹⁵. Viestintä- ja muussa teknologiassa tapahtunut murros on auttanut nopeasti luomaan uusia ryhmiä ja löytämään jo olemassa olevia. Se on mahdollistanut kaikenlaisen osaamisen kanavoimisen aikaisempaa ketterämmin. Puhtaasti asukaslähtöisen toiminnan synnyttäminen ei ole helppoa, mutta siitä on olemassa jo hienoja esimerkkejä. Tällaista toimintaa voitaneen tulevaisuudessa kehittää helpommin jaettujen kokemusten ja tiedon ansiosta.

► Facebook synnytti Kallio-liikkeen ja sai massat liikekannalle

Hyvä esimerkki viestintäteknologian murroksen seurauksena syntyneestä toiminnasta on Kallio-liike. Kalliossa ja sen liepeillä asuvien, työskentelevien ja oleilevien liike toimii sillä periaatteella, että kuka tahansa voi tulla mukaan liikkeen toimintaan ja olla mukana niin kauan kuin innostusta riittää. Toiminta sai alkunsa Hurstin leipäjonon puolustamisesta sekä halusta luoda alueelle yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta sekä vaihtoehtoinen ääni Kallio-seuralle. Liikettä oli synnyttämässä ryhmä kaupunkilaisia Facebook-ryhmän luomisen kautta, ja liikkeellä on tällä hetkellä yli 12 000 tykkääjää. Liikkeen toiminta muuttuu jatkuvasti ja toteutuu pääasiallisesti kaikille avointen Facebook-ryhmien kautta.

Kallion puistokirppikset saivat alkunsa heti Kallio-liikkeen synnyn jälkeen, ja ensimmäiset kirpputorit järjestettiin Pengerpuistossa kesällä 2011. Vastaavan tyyppisiä tapahtumia oli järjestetty jo aiemmin muissa Helsingin kaupunginosissa, mutta vasta Kalliossa puistokirppikset saivat massat liikkeelle. Tapahtumat suunnattiin lähiseudun asukkaille, mutta jo alusta alkaen ne vetivät kävijöitä koko pääkaupunkiseudulta. Kirppisten alulle panijat olivat noin viiden hengen ryhmä Kallio-liikkeen kautta toisiinsa tutustuneita kalliolaisia.

Kirppisten, kuten muidenkin Kallio-liikkeen ryhmien toimintaan, kehoitetaan tulemaan mukaan eri kanavia käyttäen, ja käytännössä aktiivien määrä vaihtelee suuresti ryhmästä ja ajankohdasta toiseen. Eri ryhmät järjestävät itsenäisiä tapaamisia, ja kaikkia Kallio-liikkeen aktiiveja yhdistävä suurempi kokous ‘möötte’ järjestetään epäsäännöllisen säännöllisesti.

► Sompasauna sai alkunsa kaupunkikylätalkoista

Sompasaunan taustalla ei ollut yhdistystä tai muutakaan organisaatiota, ainoastaan joukko toisiinsa löyhästi liittyviä helsinkiläisiä, joita yhdisti yhteinen halu sauna ja idea Sompasaaren kärjen sopimisesta tällaiseen käyttöön. Useimmat aktiivisimmat mukana olijoista investoivat rakentamiseen vain muutaman tunnin elämästään.

Saunaan liittyvää vertaistoimintaa kuvaa seuraavasti kaupunkilainen nimeltä Joel: “Kesällä 2013 taisin tavata saunalla satakunta ihmistä. Siellä oli paljon vapaaehtoisia tekemässä, korjaamassa ja osallistumassa. Vähän niin kuin oltaisiin oltu jonkun mökillä talkoissa, sellaista kaupunkikyläyhteisön touhua. Barcelonassa pitkään asunut kaverini oli häikäistynyt, että onko tällainen Helsingissä oikeasti mahdollista.”

▲

Y-tunnuksettomuuteen voi myös liittyä ongelmia varsinkin, kun nykyiset käytännöt eivät useinkaan tunnista epämuodollisesti organisoituneita ryhmiä. Ongelmia syntyy etenkin, kun haetaan lupia tapahtumille tai rahoitusta toiminnalle tai pohditaan vastuukysymyksiä esim. epätodennäköisten mutta mahdollisten onnettomuusriskien toteutuessa. Tällaiset uudet tekijät eivät myöskään virallisesti ole oman asuinalueensa äänitorvi, eikä heitä tarvitse kuunnella alueen kaavaan liittyvissä kysymyksissä. Tämä tehtävä on varattu asukasyhdistyksille.

Kuva: Karoliina Luoto

► Ryhmä kaupunkilaisia tarvitsi asukasyhdistyksen tuen ehdottaakseen koirapuistoa

Arabiassa (Arabianranta, Toukola, Vanhakaupunki) tehtiin vuonna 2007 aloite koirapuistosta. Tällöin selvisi että yleisten töiden lautakunta oli linjannut kokouksessaan 4/2001, että alueen asukasyhdistyksen täytyi kirjallisesti ehdottaa koiraitausta alueelle. Ilman tätä ehdotusta koirapuistoa ei ollut mahdollista rakentaa. Tätä ei oltu tiedotettu alueen asukasyhdistykselle päätöksen jälkeen. Alueelle perustettiin myös koiraksi-aktiivien toimesta yhdistys vuonna 2008, jotta koirapuistoa ajavilla olisi virallisempi asema puistoa koskevissa neuvotteluissa. Koska Helsingin kaupunki vaati, että asiassa kuullaan myös koirattomien mielipidettä, tarvittiin kaupunginosayhdistys Artovan tuki koirapuistoasian edistämiseksi. Design-koirapuisto haki ja pääsi World Design Capital 2012 -hankkeeksi, jotta puiston suunnittelua saataisiin edistettyä ja nopeutettua asian etenemistä Helsingin kaupungin koneistossa. Design-koirapuistoa suunnitteleva työryhmä nimettiin Artovan Design-koirapuistotyöryhmäksi, jotta he voisivat neuvotella suoraan kaupungin kanssa ilman Artovan hallituksen mukanaoloa.

¹⁵ http://vyyhti.metropolia.fi/wp-content/uploads/2013/10/Vyyhti_Onnela_-_Raportti_verkko_04102013.pdf, s. 7.

6. Kaupunkiaktivismi kohtaa kaupungin lupakäytännöt

Tapahtumiin ja rakentamiseen liittyvän lupaohjeistuksen kautta kaupunki neuvoo kaupunkilaisia, takaa sekä järjestäjän että osallistujien turvallisuutta ja hallitsee riskejä. Luvan tai ilmoituksen täyttämällä kaupunki saa tiedon henkilöstä tai ryhmästä, jotka ovat toiminnan takana. Pelastuslaitos osallistuu riskien kartoitukseen ja ehkäisemiseen pelastussuunnitelman muodossa. Palotarkastajat auttavat kaupunkilaisia pysymään normin sisällä. Poliisi huomauttaa, varoittaa ja valvoo, ettei mitään tapahdu itse tapahtumapäivänä.

Pääasialliset uuden kaupunkikulttuurin riskit liittyvät ihmismassoihin, roskaamiseen ja väliaikaisten rakennelmien turvallisuuteen. Ovatko onnettomuudet lisääntyneet omaehtoisen ja itseohjautuvan toiminnan myötä? Pelastuslaitoksen mukaan näin ei ole käynyt, mutta ilman neuvontaa ja valvontaa lipsumiset lisääntyvät. Ihmiset ottavat riskin aina kun he menevät yleisötapahtumiin, riippumatta siitä kuka tapahtuman on järjestänyt. Riskienhallinnan suhteellisuudentaju on tärkeää uusien kaupunkiaktiivismin tekijöiden toimintaa punnitessa: missä menee kaupunkilaisten suojelemisen raja?

Perusongelmana lupa-anomusten suhteen on, että kaupungin lupakäytännöt on laadittu ammatteisille, joilla on aikaa perehtyä lupakäytäntöjen yksityiskohtiin ja koulutusta terminologiasta. Kaupunkiaktivismissa niiden kanssa painiskelevat tavalliset kansalaiset. Helsingin eri virastoilla on periaatteena, että niiden lupakäsittelijät auttavat luvanhakijoita myös naapurivirastojen luvista tiedottamisessa, ja yhteydenoton voi aloittaa esim. vapaamuotoisella sähköpostilla tai puhelulla. Järjestäjän roolissa on hyvä muistaa, että lupien hakemiseen voi yhteensä mennä viikkoja tai jopa kuukausia, ja että lupahakemusten täyttämiseen ja byrokratiapolun selvittämiseen tarvitaan aikaa. Suunnitelmia kannattaa varautua myös muokkaamaan siinä tapauksessa, että hakemus ei olisi menossa sellaisenaan läpi. Virastojen lupakäsittelijät antavat palautetta siitä, millaisilla hakemuksilla lupa-anomukset voidaan hyväksyä. Palautetta siis voi ja kannattaa kysyä.

Mahdollinen melun aiheuttaminen ja toiminnan muu sopiminen alueella jo olevaan toimintaan on myös yksi lupien myöntämisessä arvioitavista asioista. Lupien myöntämisen jouduttamiseksi tätä kannattaa miettiä jo ideointivaiheessa.

LUPAKÄYTÄNTÖ ON SAMA KAIKILLE Esimerkiksi tapahtumia järjestettäessä Helsingin kaupungin kokoamassa tapahtumajärjestäjän oppaassa¹⁶ luetellaan kaikki tarvittavat luvat. Lupakäytäntö on

¹⁶ <http://www.visithelsinki.fi/ammattilainen/tapahtumajarjestajat/tapahtumajarjestajan-ohjeet/tapahtumajarjestajan-ohjeet>

Kuva: Kallio-liike Flickr

samanlainen riippumatta siitä, järjestääkö 80 000 hengen Madonnan konsertin vaiko 800 hengen puistokirppiksen. Tapahtuman kaupallisuus vaikuttaa lähinnä maankäyttöluvan hakemiseen ja vuokrahintoihin. Pienten epäkaupallisten kaikille avointen tapahtumien järjestäjät vapautetaan yleensä maanvuokrasta.

Ulkoilmatapahtumia koskevien lupien käsittelylle pitää varata ohjeistukseen mukaan 30 vrk, ja lupaa haetaan joko hakulomakkeella tai sähköistä asiointipalvelua käyttäen. Virkamiehet ovat tähänneet sähköisellä asiointipalvelulla ns. yhden luukun ratkaisuun, mutta tapahtumajärjestäjien näkökulmasta se ei ole käytännössä kuitenkaan ratkaissut kaikkia luvan hakemiseen liittyviä ongelmia. Systeemiä ollaankin päivittämässä. Päivityksen kestäessä yhden luukun periaate voi toisinaan tarkoittaa sitä, että paperinen lupahakemus ei saavutakaan oikean viranomaisen pöytää ajoissa tai laisinkaan. Hakemusten pitkät käsittelyajat ovat monille uusille kaupunkiaktivismin tekijöille haastavia, koska tapahtumat suunnitellaan ja toteutetaan nopeasti.

► **Sompasaunan isoimmat lupakysymykset paloturvallisuus, jätehuolto ja vastuu**

Sompasaunan elinkaaren alkuvaiheessa vuokrasopimusta tai rakennuslupaa ei hankittu toiminnan erityisen vapaasti organisoituneen luonteen ja resurssien äärimmäisen rajallisuuden vuoksi.

Mahdollisia lupia ajatellen sijainti oli epäviralliselle rakennukselle ihanteellinen: lähimmät naapurit olivat vielä kesällä 2013:kin Korkeasaaren eläimet, kun Kalasataman lähimpiin valmiisiin taloihin oli matkaa satoja metrejä. Maa odotti rakentamista, joten kaupunkikuvasta ei tarvinnut vielä olla huolissaan.

Rakennuslupan kannalta suurimmat avoimet kysymykset liittyvätkin Sompasaunan kohdalla paloturvallisuuteen ja jätehuoltoon. Maankäyttöluvan kannalta isoin kysymys on vastuu mahdol-

lisista onnettomuuksista, jolloin tontin haltija on potentiaalisesti korvausvelvollinen. Tilanteessa, jossa vuokrasopimusta ei ole, tämä taho on kaupunki. Tulevan kesän 2014 vuokrasopimuksen kohdalla vastuutahona voi toimia perustettu Sompasaunaseura ry.

Lupakäytännöt eivät tällä hetkellä jousta kovinkaan paljon ja ota huomioon hakijoiden erikoispiirteitä. Käytäntöjä ei voi kuvata ketteriksi tai helposti lähestyttäviksi. Helsingin strategiaohjelmassa 2013–2016 määritellään ”tapahtumien Helsinki on hauska kaupunki” -toimenpiteiksi mm. tapahtumajärjestämisen yleisten ja yhdenvertaisten linjausten uudistamisen liittyen esim. melurajoituksiin, aluevuokriin ja yritys- sekä järjestöyhteistyöhön.

Linjauksiin olisi havaintojen valossa perusteltua tehdä uudistuksia pikaisesti, kuten Vaasankadun kävelykatukokeiluun positiivisesti suhtautuneiden arvovastaukset osoittavat: ”Ei tavallinen kaupunkilainen tiedä kenellä on lupa järjestää mitään ja mistä lupia voi hankkia” ja ”Ei yksin osannut lähteä festivaalia virittämään ja palloiluiltpäivän järjestäminen lapsille tuntui niin pieneltä, ettei sen osalta osannut lähestyä mitään tahoja. Jäi järjestämättä”¹⁷.

”Tuo ei varmasti ole sallittua” -asenne ohjailee vielä monen kaupunkilaisen näkemyksiä, toimintaa ja estää sekä ehkäisee omaehtoisen toiminnan leviämistä. Kannustus, selkeä ohjeistus ja yksinkertaiset lupailmoitukset kumoaisivat tällaisen asenteen ja loisivat positiivisen kaupunkikulttuuria luovan ilmapiirin.

► **Puistokirppisten kasvaminen toi haastetta lupakäytäntöihin**

Suuret kävijämäärät ovat lisänneet Kallio-liikkeen puistokirppisiin liittyvää byrokratiaa ja kuluja. Ensimmäisille puistokirppiksille haettiin vain kaupungin maankäyttölupa, joka on ilmainen kaikille avoimissa maksuttomissa tapahtumissa. Osanottajamäärän kasvaessa puistokirppikset eivät tuntuneet enää sopivan lupajärjestelmissä mihinkään kategoriaan. Osanottajamäärä oli niin suuri, että tapahtumat luokiteltiin massatapahtumiksi, mutta toisaalta tapahtumiin ei liittynyt rakenteita ja ne kestivät vain muutaman tunnin. Lupabyrokratian raskauden takia Kallio-liikkeen puistokirppisläiset ovat hakeutuneet yhteistyöhön muiden toimijoiden kuten Kierrätystehdas ry:n ja Diakonissalaitoksen kanssa. Yhteistyötä on tehty niin, että yhteistyökumppani on hoitanut tapahtumien vaatimat luvat ja suunnitelmat sekä järjestysmiehet ja EA-henkilöt. Kesäajan ulkopuolella yhteistyötahot ovat mahdollistaneet puistokirppisten järjestämisen tarjoamalla sisätiloja kirppisten käyttöön.

LUPAKÄYTÄNTÖJEN PROTOILU? Onko kaupungissa helpompi toimia luvatta kuin luvan kanssa, ja miksi osa uusista kaupunkiaktivismin tekijöistä toimivat mieluummin ”tehdään ensin ja pyydetään sitten anteeksi” -lausahuksen hengen mukaisesti? Lupakäytäntöjä selveentääkseen Kallio-liike on luonut oman ohjeistuksen puistokirppisten järjestämiselle ja Herttoniemen ruokaosuuskunta pop-up-toripäiväoppaan toripäivän järjestämiseen (ks. liitteet).

¹⁷ http://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunkisuunnittelulautakunta/Suomi/Esitys/2013/Ksv_2013-11-26_Kslk_32_EI/537B1020-EBDD-430C-BE46-6BA81F99883C/Liite.pdf, s 13.

► **Lupakäytäntöjen protoilu jäi toteuttamatta**

Prototype Helsinki -verkosto ehdotti kesän 2013 Vaasankadun kävelykatukokeilun yhteydessä Helsingin kaupungin eri virastoille lupakäytäntöjen protoilua. Tarkoituksena oli mahdollistaa nopeampi ja yksinkertaisempi lupailmoituksen jättäminen uudennlaisella alustalla ja tehdä kehitysyhteistyötä yhdessä virkamiesten, kaupunkilaisten ja aktiivien kanssa. Prototype Helsinki esitteli tätä mallia työpajassa, johon kutsuttiin paikalle virkamiehiä pohtimaan kokeilun raameja. Työpajassa esiteltiin ideoita¹⁸ siitä, millaista toimintaa ja mahdollisuuksia kadulle voitaisiin saada kokeilun aikana. Työpajan tuloksena ei saatu kuitenkaan kokoon aineksia helpotetun lupakäytännön protoiluun.

Tulevien kokeilujen yhteydessä olisi hyvä kokeilla uudennlaisia lupakäytäntöjä erityisesti voittoa tavoittelemattomien pienten paikallisten yleisötapatumien yhteydessä, jotka on suunniteltu yhteistoiminnallisuuden- ja vastuun hengessä¹⁹. Siivous- ja ravintolapäivän tyyliin tapahtuman voisi ilmoittaa kartalla, mistä menisi tieto asianosaisille viranomaisille. Karttapalvelun ohella sivustolla olisi kalenteri, jossa tapahtumista olisi ilmoitettu. Sieltä tietoa voisivat hyödyntää sekä virkamiehet että yleisö. Kalenteri voisi olla nähtävillä myös esimerkiksi kirjastoissa sähköisellä näytöllä, josta tieto saavuttaisi verkkopalveluita käyttämättömät kaupunkilaiset. Kalenterin ohella myös kaupungin tapahtumapaikkoja koskevien karttojen ja muiden karttojen saatavuutta pitäisi helpottaa.

Lupia haettaessa kartat ovat olennaisessa roolissa, mutta tarpeeksi yksityiskohtaisia karttoja ei ole ollut aikaisemmin helppo saada käsiinsä ilman maksua. Juuri avattu Maanmittauslaitoksen kartta-aineisto on maksutonta avointa dataa ja toimii hyvänä karttamateriaalina myös tapahtumien järjestäjille²⁰. Helsingin kaupungilla on myös suunnitelmissa laatia kuvaus tapahtumajärjestämiseen soveltuvista paikoista, mikä omalta osaltaan ratkaisee karttoihin liittyviä haasteita.

Uusien osallistavien tapahtumien kehitykseen on kuitenkin myös reagoitu esim. tapahtumajärjestämistä helpottamalla²¹. Esim. siivouspäivän tapauksessa tämä on käytännössä tarkoittanut sitä, että siivouspäivän yhteydessä eri kaupungit ja kunnat hyväksyvät myyntipaikan pystyttämisen kaupungin alueelle ilman erillistä lupaa, silloin kun myyjä on ilmoittanut paikastaan siivouspaiva.com-sivun kartalla. Ravintolapäivän tapauksessa taas Rakennusvirasto ei myönnä lupia ravintolapäivän ravintoloille, mutta ei myöskään halua estää palkittua tapahtumaa. Rakennusvirasto toivoo osallistujien noudattavan annettua ohjeistusta²².

ISÄNNÄTÖN TAPAHTUMA. Huolimatta viranomaisten aktiivisesta pyrkimyksestä keskinäiseen koordinaatioon, lupia myöntävien ja ilmoituksia vastaanottavien viranomaisten yhteistyö toisten viranomaisten kanssa ei ole osoittautunut aina helpoksi. Tästä syystä lupien vaatimusten kanssa ollaan yleensä tiukkoja. Yli 200 hengen yleisötapatumien kohdalla tarvitaan tapahtu-

maa koskeva pelastussuunnitelma, jonka laatimista varten on koottu 15-sivuinen opas. Opas on informatiivinen, mutta yksityiskohtaisuudessaan se ei palvele esimerkiksi kaupunkilaista, joka on ensimmäistä kertaa laatimassa pelastussuunnitelmaa. Pelastussuunnitelmista puuttuu esimerkiksi isännättömien tapahtumien kategoria, ja asukaslähtöistä tapahtumajärjestämistä ei ole huomioitu millään tavoin. Palotarkastajien vaatimukset pelastussuunnitelman laadinnassa ovat tiukentuneet viimeisen vuoden aikana, ja riskien arvioiminen vaatii kokemusta ja asiantuntemusta esimerkiksi tupakointiin liittyvistä vaaroista, katujen epätasaisuuksien vaaroista tai kadulla olevien kuoppien eristämisestä lippusiimaa avuksi käyttäen. Tiukentuneisiin määräyksiin on todennäköisesti syynä tarkastajien lisääntynyt työmäärä, vähentyneet resurssit ja vastuukysymykset.

► **Puistokirppisten tiukentuneet pelastussuunnitelmavaatimukset aiheuttavat päänvaivaa järjestäjille**

Kallio-liikkeen puistokirppikset ovat tarvinneet pelastussuunnitelman kirppisten aloituksesta lähtien, koska osallistujien määrä on ylittänyt reilusti 200 henkeä. Järjestäjien havaintojen mukaan syksyllä 2012 pelastussuunnitelman vaatimuksissa tapahtui selkeä linjan kiristyminen, ja suunnitelmat laajenivat huomattavasti. Aiempaan tapahtumaan hyväksytty suunnitelma palautui usein pikkutarkkojen täydennyspyyntöjen kanssa, vaikka tapahtuma olisi ollut tismalleen sama ja samassa paikassa. Pelastussuunnitelma edellytti myös EA2-kurssin suorittaneen henkilön paikallaoloa, minkä aikaansaaminen oli järjestäjille haastavaa. Pelastussuunnitelmalle asetetut vaatimukset olivat kirppis-aktiivien näkökulmasta voimakkaassa epäsuhdassa tapahtuman luonteen kanssa, ja he kokivat että tiivis ja aitoihin vaaratilanteisiin keskittyvä suunnitelma palvelisi paremmin kaikkia osapuolia. Myös poliisille tehtävän tapahtumailmoituksen vaatimusten soveltaminen oli epäselvää. Järjestäjien mielestä tapahtuma ei vaatinut erityistä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitoa, mutta pelastusviranomainen vaati tapahtumailmoituksen tekemistä. Tapahtumailmoitukseen tarvittiin vastuuhenkilö, mikä etäännytti puistokirppiksiä entisestään kirppisaktiivien tavoittelemasta jaetun vastuun periaatteesta.

18 <http://prototypehelsinki.org/toiminta/vaasankadun-kavelykatukokeilu/>
19 ks. Helsingin Sanomissa julkaistu mielipidekirjoitus aiheesta:
<http://www.hs.fi/mielipide/Vauhtia+tapahtumien+j%C3%A4rjest%C3%A4miseen+Helsingiss%C3%A4/a1373005284648>
20 <http://maanmittauslaitos.fi/avoindata>
21 http://vyyhti.metropolia.fi/wp-content/uploads/2013/10/Vyyhti_Onnela_-_Raportti_verkko_04102013.pdf, s. 9.
22 <http://www.hel.fi/hki/hkr/fi/ajankohtaista/ravintolapaiva>

7. Kaupunkikulttuurista viestiminen, vuoro-vaikutus ja mediasuhteet

Viestintää tarvitaan ennen kaikkea uuden kaupunkikulttuurin järjestäytymiseen ja tekijöiden toiminnan koordinoimiseen, tapahtumien tai tilojen käyttäjille viestimiseen sekä suhteiden luomiseen muihin toimijoihin ja kaupunkilaisiin. Uuden kaupunkikulttuurin takana on viestintäteknologiassa tapahtunut murros ja yhteisösovellusten käytön yleistyminen. Niiden avulla uudet kaupunkiaktivismiin tekijät ovat löytäneet tekijöitä, vertaistoimijoita ja pystyneet viestimään tehokkaasti sekä avoimesti suurelle yleisölle. Facebook toimii esimerkiksi suurena modernina viidakkorumpuna. Tekijöiden tulee olla näkyvillä, jotta saadaan houkuteltua toimintaan mukaan laaja tekijä- ja osallistujajoukko. Henkilökohtaiset suhteet ja taidot ovat tärkeitä viestinnän resursseja, joita tarvitaan tehokkaan viestinnän luomisessa.

Uusien kaupunkiaktivismiin tekijöiden viestinnälliset strategiat, mediasuhteet, sisäinen sekä ulkoinen viestintä ja siihen liittyvät haasteet tulevat esille eri tapausesimerkkien kautta. Mitä tai mistä uusien kaupunkiaktivismiin tekijöiden pitää sitten muistaa viestiä kaupunkilaisille, toisilleen ja viranomaisille? Uusien kaupunkiaktivismiin tekijöiden viestintä keskittyy yleensä tapahtumiin, mutta muustakin toiminnasta kannattaa viestiä. Pienelläkin viestimisellä voi päästä jo pitkälle.

Sähköisten kanavien ohella on olemassa muitakin viestintäväyliä. Sosiaalisen median painotuksen vuoksi verkon käyttöön tottumattomat kaupunkilaiset jäävät usein viestinnässä taka-alalle. Kun tapahtumia ja toimintaa pyöritetään pienellä budjetilla ja vapaaehtoisten työpanokseen painottuen, kaikkia viestintätoimia ei ole aina mahdollista toteuttaa. Silloin kannattaa priorisoida oman tapahtuman tai toiminnan kannalta olennaisimpia toimia. Tapahtumia voi mainostaa sanomalehtien minne mennä -palstoilla tai julisteiden avulla tapahtumapaikan läheisyydessä. Yleensä julisteet ja flyerit suunnitellaan, tulostetaan sekä jaetaan talkoovoimin. Asukkaat suhtautuvat tapahtumiin yleensä suopeammin, kun ovat kuulleet niistä etukäteen. Siksi julisteita tai ilmoituksia kannattaa levittää.

► **Sosiaalinen media toi puistokirppikselle 200:n osallistujan sijaan 1000**

Ensimmäisellä Kallio-liikkeen puistokirppiksellä oli järjestäjien odottaman 200 osallistujan sijaan noin 1 000 osallistujaa. Suuret osanottajamäärät olivat todennäköisesti sosiaalisen median luomien uusien viestintäkanavien ansiota, mutta kertovat myös siitä, että puistokirppiksen kaltaisille tapahtumille oli olemassa tilaus. Uuden kaupunkikulttuurin nousemisen ja uusien tekijöiden

esiintulon taustalla on sosiaalisen median yleistymisen viestintäkanavana. Uudet tekijät tavoittavat toisensa, sidosryhmänsä ja laajemman yleisön yhteisösovellusten avulla.

Puistokirppiksen lisäksi myös muihin Kallio-liikkeen järjestämiin tai mainostamiin tapahtumiin tulee osallistujia enemmän kuin tapahtumasta ilmoittaneet Kallio-liikkeen aktiivit ovat toivoneet. Tästä positiivisesta ongelmasta johtuen tapahtumien mainostamista Facebookissa ei aloiteta kuin viikko tai pari ennen varsinaista h-hetkeä. Kallio-liikkeen Facebook-sivua ja ryhmien omia sivuja käytetään myös muiden Kalliossa tapahtuvien aktiviteettien ja ryhmien toiminnan mainostamiseen.

► **Sompasauna: mediajulkisuudesta Facebookin kautta irc-kanavaan**

Sompasaunan purkamisesta kesällä 2013 nousi julkinen myrsky ja palautevyöry virastoille: purkamista kommentoitiin eri tahoilta yhtä lailla mediassa, Facebookissa, kaupunginvaltuutettujen blogeissa kuin Twitterissäkin. Helsingin virastoihin tulvehti myös palautesähköposteja. Keskusteluyhteys saunan rakentaneiden aktiivien ja virastojen välille syntyi tätä myötä nopeasti, ja pian päästiin aktiivien ja virkamiesten välillä neuvottelupöytään tulevista luvista parinkin eri uuden saunahankkeen suhteen.

Mediajulkisuuden ulkopuolella Sompasaunan ydinaktiivijoukko on järjestellyt käytännön asioita ja tapaamisia irc-kanavalla. Facebookissa on ollut Sompasauna-sivu, joka on ollut luonteeltaan tiedotuskanava saunan kävijöille ja kannattajille. Syksy 2013 ja yhdistyksen perustaminen ovat tuoneet viestintävalikoimaan virallisen verkkosivuston ja Holvi.com.verkkokaupan, jonka kautta saunalle voi tehdä lahjoituksia.

TOIMIJOIDEN JÄRJESTÄYTYMINEN JA KESKINÄINEN KOORDINOINTI. Kaupunkiaktiivien järjestäytymisessä ja keskinäisessä koordinoinnissa ratkaisut vaihtelevat toimijoiden järjestäytymisen asteen mukaan. Käytössä on ratkaisuja irc-kanavista Facebook-ryhmien kautta ryhmätyötiloihin.

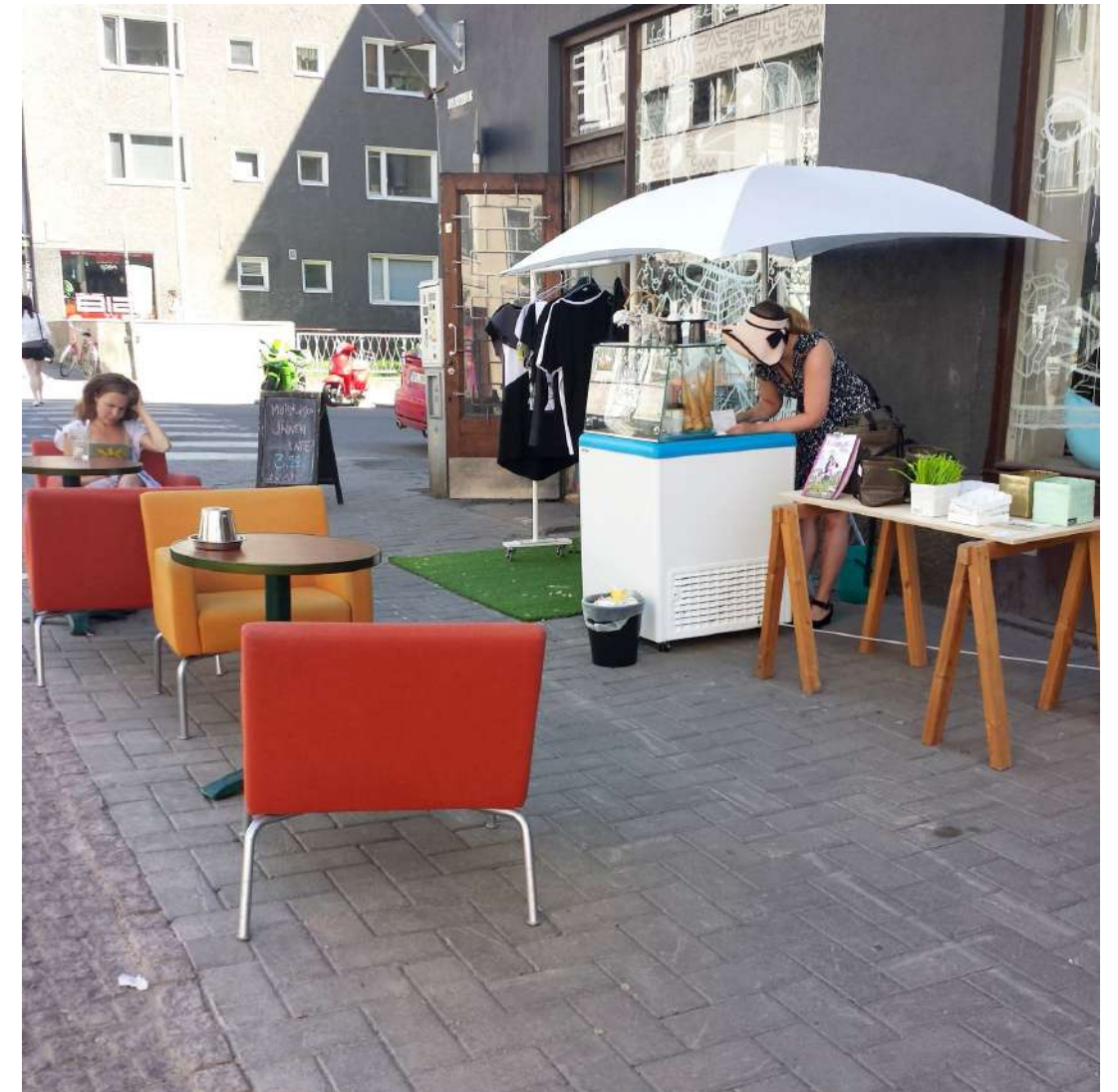
► **Ryhmätyötilat sisäisen viestinnän välineinä**

Artovassa käytetään esimerkiksi ryhmätyötiloja eli salasanalla suojattuja verkkotyötiloja sisäisen viestinnän välineenä. Ryhmätyötila tarjoaa alustan, jolle kaikki projektiin liittyvä tieto saadaan kerättyä yhteen paikkaan ja jonne kaikilla ryhmän jäsenillä on vapaa ja helppo pääsy. Ryhmätyötilaa käytetään rinnakkain tapaamisten kanssa, jotka ovat yleensä tehokkaita henkilökohtaisen ja suoran kommunikoinnin kannalta. Tapa, jolla tietoa välitetään ryhmän sisällä, ei ole niin tärkeää, kunhan jokainen ryhmä valitsee parhaaksi kokemansa tavan viestiä keskenään²³.

SOSIAALINEN MEDIA AKTIIVIEN KÄYTÖSSÄ. Vyyhti-hankkeen keskiössä olevien kaupunginosayhdistysten virallinen tieto löytyy pääasiassa Helkan kaupunginosayhdistysten kotisivuilta. Tätä täydentämään osa yhdistyksistä on myös perustanut toimintaansa ryhmän Facebook-yhteisö-

23 <http://www.artovamalli.fi>

Kuva: Karoliina Luoto

sovellukseen, sillä sitä käyttävät ihmiset saavat ilmoituksen “tykkäämiensä” ryhmien kaikesta keskustelusta, tapahtumista tai päivityksistä, kun taas nettisivuille pitää osata erikseen hakeutua etsimään päivityksiä. Yhdistysten Facebook-ryhmien seuraajien määrä vaihtelee paljon, ja ryhmässä käydään joustavasti keskustelua. Lisäksi Facebookissa keskustellaan toisinaan teemoista, joita perinteiset kaupunginosayhdistykset käsittelevät vain hallitustensa kokouksissa. Facebook-yhteisösovellukseen kirjautuneena on siis helpompi seurata ryhmien sisäistä vuorovaikutusta kuin kaupunginosasivuilta, joilla viestintä on pääosin yksisuuntaisesti tiedotusluontoista²⁴.

MAINOSTAMINEN JA OSALLISTUJIEN HANKKIMINEN. Kirjastot toimivat myös hyvinä väylinä aktiivien mainosten ja julisteiden jakamiselle, koska kirjastolla on oma sisäinen jakelu kaikkiin

24 http://vyyhti.metropolia.fi/wp-content/uploads/2013/10/Vyyhti_Onnela_-_Raportti_verkko_04102013.pdf, s. 6.

toimipisteisiin. Kirjastoihin on suunnitteilla sähköisiä ilmoitustauluja, jota kertoisivat alueen tapahtumista ja ajankohtaisista asioista. Tällaisia ilmoitustauluja olisi hyvä saada myös muihin julkisiin paikkoihin, kuten toreille ja liikenteen solmukohtiin. Paikalliset oppilaitokset, senioritilat ja muut julkiset ilmoitustaulut kannattaa myös pitää mielessä julisteita ja mainoslehtisiä jakaessa. Paikallismediat ovat oiva viestintäväylä, kuten myös Helkan kaupunginosayhdistysten sivut.

SÄÄNTÖJEN JA PERIAATTEIDEN VIESTIMINEN OSALLISTUJILLE. Tapahtuman osallistujille on syytä mainita järjestämisen taustalla olevista periaatteista ja siitä, kuka tapahtumaa järjestää vai onko se luonteeltaan yhteisvastuullinen. Omien jälkien siivoamista ja omaehtoisuutta kannattaa korostaa viestinnässä.

► **Puistokirppiksillä periaatteista kerrottiin myös paikan päällä**

Kallion puistokirppiksille pystytettiin usein infopöytä, jossa kerrottiin kirppiksen toimintaperiaatteista ja liikkeen toiminnasta. Aktiivit jalkautuivat myös kirppismyyjien pariin kertomaan toiminnan takana olevista periaatteista sekä pyytämään heitä jakamaan tietoa näistä periaatteista vierustoverille ja kirpparikävijöille.

VIESTINTÄ YHTEISTYÖTAHOILLE: NEUVOTTELUA JA YHTEISKEHITTELYÄ. Kaupunkia elävöittävien tapahtumien ja tempausten kohdalla kannattaa miettiä, häiritseekö toiminta alueen muuta käyttöä, ja tarvittaessa häiriöstä kannattaa varoittaa etukäteen tai valmistautua keskustelemaan siitä alueen asukkaiden, ohikulkijoiden ja viranomaisten kanssa. Melu ja häiriö arvioidaan myös osana tapahtumien lupakäytäntöjä.

Esim. roskien ja siisteyden suhteen on hyvä huomioda, että kun vaikkapa lämpimän kesän päätteeksi järjestää virallisen tapahtuman puistossa tai muissa julkisissa tiloissa, joutuu helposti mielikuvallisesti vastaamaan kaikesta siihen mennessä kertyneestä roskasta ja aiheutetusta melusta.

► **Puistokirppiksillä ongelmana yli jääneet tavarat**

Puistokirppisten suuret osanottajamäärät aiheuttivat järjestäjille haasteita, ja suurimpana ongelmana oli juuri myymättä jääneiden tavaroiden hylkääminen puistoon. Kirppiksen jälkeen puistossa saattoi olla useita kymmeniä jätessäkkejä hylättyä tavaraa, eikä puistoihin sijoitettu roskakorikapasiteetti riittänyt kasvavan kävijämäärän tarpeisiin. Vapaaehtoinen järjestäjäporukka siivosi puistoja tapahtumien jälkeen ja kuljetti hylättyä tavaraa keräyspisteisiin ja roskiksiin. Tästä huolimatta useat puistokirppikset joutuivat syntipukeiksi kaikesta roskaamisesta lähialueilla ja jopa laajemmalla alueella. Muutamat kaupunkilaiset löytävät vastuullisen järjestäjän ilmoittautuessa osoitteen, johon kohdistaa koko kesän aikana kertyneen turhautumisen. Joillekin kirpputoreille saatiin palkan päälle keräysauto yli jääneiden tavaroiden keräämistä varten. Joskus kaikista yrityksistä huolimatta kaikkia tavaroita ei saatu siivottua, jolloin kaupunki lähetti puistosiivouksesta ylimääräisen laskun järjestäjille.

Kaduille ja taloyhtiöihin jaettavaan ilmoituksiin yhteystiedoksi riittää järjestäjän sähköpostiosoite ja halutessaan voi lisätä puhelinnumeron. Tällöin kannattaa muistaa, että puhelut eivät yleensä lopu tapahtumaan, vaan puheluita täytyy olla valmis vastaanottamaan myöhemminkin. Monille kaupunkilaisille henkilökohtainen puhelinnumero on suora kutsu soittaa ja kertoa mielipiteensä niin tapahtumasta kuin muistakin kaupunkia koskevista asioista. Taloyhtiöissä ilmoitukset voi toimittaa isännöitsijöille jaettavaksi tai toimittaa ne itse talojen oviin ja yritysten postiluukkuihin.

Uudet toimintatavat haastavat vanhat ja saavat aikaan hämmennystä. Vuorovaikutusta tarvitaan jatkuvasti, jotta uudet kaupunkiaktivismin tekijät ja virkamiehet voivat toimia yhdessä ja löytää oikeat kontaktoivat henkilöt virastoista ja kaupunkiaktiivien joukosta.

► **Avoimet Facebook-ryhmät**

Vaasankadun kävelykatukokeilun seurantatutkimus osoitti, että mahdollinen oikea kohtaamispaikka aktiivien, kaupunkilaisten ja virkamiesten välillä voisivat olla avoimet Facebook-ryhmät.²⁵

Muutamat kaupungin virastot ovat myös aktivoituneet Twitterin käyttäjinä, mikä tuo varmasti lisää näkyvyyttä ja uusia kohderyhmiä kaupungin viestinnän piiriin sekä aktiivisempaa vuorovaikutusta.

ULKONEN VIESTINTÄ: KOORDINOINTI OLEELLISTA. Uusilla tekijöillä ei ole välttämättä viestintävästavia, tai vastuu on hajautettu usean henkilön kesken. Joskus tämä näyttäytyy ulospäin hitaana ja sekavana viestintänä. Järjestäytyneemmässä toiminnassa, kuten kaupunginosayhdistyksen tapauksessa, viestintään on yleensä käytössä enemmän resursseja kuin parvimaisilla kaupunkitoimijoilla. Ohjeistusta ja valmiita kontakteja löytyy esimerkiksi paikallismedioihin, tai yhdistys toimittaa omaa tapahtuma- tai aluelehteä.

Selkeä ja hyvin jäsennelty nettisivu auttaa viestinnässä paljon, kuten myös videot ja trailerit. Työnjaosta kannattaa sopia selkeästi, kuten myös siitä mistä viestitään milloinkin. Viestiä omasta toiminnasta voidaan välittää myös sähköpostien ja postituslistojen kautta. Yhteistä sähköpostitiliä kannattaa lukea useampi henkilö, jotta viestit eivät haudaudu yhden ihmisen taakse.

► **Viestinnän kautta motivaatiota ja näkyvyyttä toiminnalle**

ArtovaMallissa kannustetaan ryhmiä panostamaan tiedottamiseen ja ulkoiseen viestintään, koska tekijät saavat sitä kautta motivaatiota sekä tärkeää näkyvyyttä toiminnalle. Artovan projekteissa onnistunut ulkoinen viestintä perustuu mediasuhteisiin, projektin verkkosivuihin, viestintään sosiaalisessa mediassa sekä visuaaliseen identiteettiin. Viestintä voi viedä paljon aikaa, mistä syystä on hyvä muodostaa tiedotukseen keskittyvä viestintäryhmä, jos vapaaehtoisia vain löytyy tehtävään. Viestinnälle kannattaa suunnitella strategia ja sitä noudatteleva viestintäsuunnitelma. Mediasuhteiden luominen on tärkeää erityisesti ryhmien järjestämille tapahtumille tai kun hankitaan näkyvyyttä asiassa, jossa pyritään vaikuttamaan päättäjiin.

25 http://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunkisuunnittelulautakunta/Suomi/Esitys/2013/Ksv_2013-11-26_Kslk_32_EI/537B1020-EBDD-430C-BE46-6BA81F99883C/Liite.pdf, s. 23.

► **Vaasankadun kävelykatukokeilu yhdisteli kaupungin ja aktiivien viestintää**

Sosiaalinen media oli myös tärkeässä roolissa Vaasankadun kävelykatukokeilussa. Sosiaalisesta mediasta tuli toiminnan alusta: siellä jaettiin kokemuksia, kuvia, tutkimuksia ja ehdotuksia, keskusteltiin sekä organisoiduttiin toteuttamaan esitettyjä ideoita. Kadun asukkaista 28% sai tiedon kokeilun aloittamisesta Facebookista ja kolmannes eli hieman suurempi osa painetun median välityksellä. Kyselyssä selvisi myös, että ne vastaajat, jotka hyödynsivät sosiaalista mediaa ja joiden sosiaalisissa verkostoissa keskusteltiin kävelykatukokeilusta, kokivat saaneensa riittävästi tietoa kokeilusta²⁶.

Prototype Helsinki vastasi joihinkin palautteisiin, joita annettiin Kaupunkisuunnitteluviraston palautekanavan kautta. Ennen kokeilun aloittamista Prototype Helsinki lupasi auttaa Kaupunkisuunnitteluvirastoa ulkoisessa viestinnässä. Mitään sitovaa veloitetta tai rahoitusta viestintään ei ollut, ja osallistumisen tasoa tai määrää ei määritelty tarkemmin. Toiveena oli, että viestintää voitaisiin tehdä yhdessä, jotta Prototype Helsingin viestintätoimet koettaisiin virallisiksi ja osaksi kaupungin toimia. Tämä toive toteutui lähinnä mediajulkisuudessa, jossa Prototype Helsingin edustajat pääasiallisesti kommentoivat kokeilua, koska olivat helposti saavutettavissa puhelimitse.

Ennen kokeilun alkua Kaupunkisuunnitteluvirasto pyysi kaupunkiaktiiveja kommentoimaan kävelykatukokeiluun liittyvää tiedotetta²⁷ ja antamaan lausunnon liittyen kadun tapahtumallisuuteen ja omaehtoisen toiminnan synnyttämiseen. Syksyllä sama toistui, Prototype Helsinki sai mahdollisuuden kommentoida tiedotetta. Muut viestintätoimet keväällä keskittyivät kahden työpajan järjestämiseen, Facebook-ryhmässä viestimiseen ja kadun avajaisista tiedottamiseen. Työpajojen ja yhteiskäyttösuunnitelman avulla oli tarkoitus rakentaa yhteistä näkemystä siitä, miten Vaasankatu voisi tarjota alueen asukkaille, yrittäjille ja kaupunkiaktiiveille muutakin kuin parkkipaikkoja ja väylän liikkumiseen. Kokeilun aikana tietoa tapahtumista ja muista kokeiluun liittyvistä asioista levitettiin facebook-ryhmän, julisteiden, ilmoitusten ja painetun median kautta.

► **Artovan Viestinnässä painotetaan itseohjautuvien projektien henkilökohtaisuutta ja vapaaehtoisluonnetta**

ArtovaMallissa neuvotaan, että markkinointi voi hoitua projektin tai tapahtuman nettisivujen kautta ja siihen liittyvää prosessia voi dokumentoida blogiin. Tätä kautta projektin verkkonäkyvyyteen saadaan persoonallista otetta. Viestinnässä kannattaa painottaa itseohjautuvien projektien henkilökohtaisuutta ja vapaaehtoisluonnetta.

MEDIAJULKISUUS. Utta kaupunkikulttuuria on käsitelty laajasti eri medioissa - juttujen sävyt ovat vain vaihdelleet. Keskustelu on välillä ollut kiivasta ja monet uudet tekijät ovat saaneet paljon palstatilaa päämedioissa²⁸.

26 http://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunkisuunnittelulautakunta/Suomi/Esitys/2013/Ksv_2013-11-26_KsIk_32_EI/537B1020-EBDD-430C-BE46-6BA81F99883C/Liite.pdf, s. 3,19-20.

27 http://prototypehelsinki.files.wordpress.com/2013/05/vasankatu_asukastiedote-ls.pdf

28 ks. esim. http://digi.suomenkuvalehti.fi/issue_page/viela-mahtuu/?shared=1#share

► **Vaasankadun kävelykatukokeilussa mediasta tuli tuomari**

Vaasankadun kävelykatukokeilua koskenut julkisuus oli niukkaa ja negatiivissävytteistä. Kävelykatu-uutisoinnissa moderneja mausteita edusti ruohonjuuritason ja tavallisen ihmisen näkökulma, jossa asukkaiden näkemys sekä vastakkainasettelu päättäjien ja kaupunkilaisten välillä nostettiin esiin. Kuukauden kuluttua kokeilun aloittamisesta media tuomitsi sen epäonnistuneeksi, koska kävelykadun kriteeriksi asetettiin jonkinlainen jatkuva festivaali ja tapahtumien virta, joka ei toteutunut autiolla ja tyhjällä kadulla. Media asemoi itsensä kansalaisten äänten esilletuojaksi, ja tarjosi hyvin vähän aineksia rakentavalle julkiselle keskustelulle. Mediajulkisuus oli yksinäistä ja medialta voi kokeilun medianäkyvyyden pohjalta peräänkuuluttaa tarkempaa harkintaa eri näkökulmien ja toisistaan eroavien äänten esiintuomisessa²⁹.

Koska kyse on uusista tekijöistä ja toimintatavoista, on hyvä kiinnittää huomiota viestinnässä käytettäviin termeihin ja määritelmiin. Ne on parempi pyrkiä määrittelemään itse kuin esimerkiksi antaa median tehdä se tekijöiden puolesta.

29 http://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunkisuunnittelulautakunta/Suomi/Esitys/2013/Ksv_2013-11-26_KsIk_32_EI/537B1020-EBDD-430C-BE46-6BA81F99883C/Liite.pdf s. 21-22.

8. Uuden kaupunkikulttuurin rahoitus

Uutta kaupunkikulttuuria rahoitetaan julkisella ja yksityisellä rahoituksella, mutta pääasiallisen resursoinnin muoto ei perustu rahaan vaan jaettuihin resursseihin. Monien toimijoiden suurin resurssi on vapaaehtoisten työpanos käytetyn ajan ja henkilökohtaisten suhteiden muodossa. Palvelut ja tavarat toimivat usein vaihdon välineinä. Yhteistyö toisten toimijoiden tai yritysten kanssa on yleistä. Kaupunki on tukenut kaupunkikulttuuria kulttuurikeskuksen lähikulttuuriavustuksen, nuorisoasiankeskuksen ja lähityön (vuorovaikutus ja osallisuus -yksikön) kautta. Projektirahoitusta on ollut mahdollista saada esimerkiksi World Design Capital 2012 -hankkeesta ja eri säätiöiltä. Pääsymaksu- tai ilmoitustuloja vertaisprojekteilla ei yleensä ole.

RAHASAMPO? Suomen Kuvalehden artikkelin mukaan Helsingin kaupunkikulttuuri ei vaikuta rahasammolta, mutta silti siihen on tullut mukaan uusia yrittäjiä³⁰. Rahasampo kaupunkikulttuuri ei ole myöskään tekijöilleen, ja tekijöiden parissa käydään ahkerasti keskusteluja siitä, pilaako raha kaiken ja mihin sitä tarvitaan. Löytyykö tukea pitkäaikaisemman toiminnan pyörittämiselle lyhytaikaisen projektirahoituksen sijaan? Miksi juuri kaupunkikulttuuria pitäisi tukea? Motivoiko raha kaupunkiaktiivia toimimaan?

Joidenkin kaupunkiaktiivien mielestä raha voi monimutkaistaa asioita. Ei ole aikaa keskittyä ydintoimintojen ja sisällön kehittämiseen, kun aikaa menee avustuksiin tai tukeen liittyvän byrokratian pyörittämiseen. Toiminnasta voi helposti tulla byrokratian ajamaa ja sen muottiin pakottamaa. Palkan maksaminen yhdelle henkilölle kymmenien vapaaehtoisten ryhmässä voi johtaa muiden antaman panoksen vähenemiseen. Miksi minä vaivautuisin, kun jollekin maksetaan tästä palkkaa?

Uusia kaupunkiaktivismin tekijöitä yhdistää toiminnan ja tapahtumien pyörittäminen vähäisellä tai olemattomalla budjetilla. Esimerkiksi Artovassa uudet hankkeet eivät välttämättä tarvitse rahoitusta käynnistyäkseen. Tämä on yleistä myös muiden tekijöiden tapauksissa: ensin toimitaan ja sitten haetaan rahoitusta. Kaupunkikulttuuria edistävälle toiminnalle on mahdollista saada rahoitusta Helsingissä mm. Kulttuurikeskuksesta lähikulttuuriavustuksena (nykyään kaupunkikulttuuriavustus), säätiöiltä projekteihin tai mesenoijien tukemana joukkorahoituksena³¹. Sponsorointi, yhteistoimintasopimukset ja yhteistyökumppaneiden tarjoaman palvelut sekä tuotteet kuuluvat olennaisesti rahoituskuvioihin³².

³⁰ http://digi.suomenkuvalehti.fi/issue_page/viela-mahtuu/?shared=1#share

³¹ Ks. esim. <http://mesenaatti.me>

³² Ks. Esim. Uudenlaisen kaupunginosatoiminnan rahoituksesta http://www.slideshare.net/ArtovanHenki/rahoitusseminaari?from_search=1

Kuva: Karoliina Luoto

Usean rahoittajan vaatimuksena on, että hakijana toimii yhdistys tai muu rekisteröitynyt yhteisö. Yksittäinen kaupunkilainen tai heidän muodostamansa vapaamuotoinen ryhmä ei ole yleensä kelvannut hakijaksi. Tämä vaatimus on tuottanut ennen kaikkea ongelmia uusille verkostomaisille toimijoille, jotka ilman yhdistystä joutuvat ottamaan rahaliikenteen hoitamisen jonkun jäsenensä henkilökohtaiselle vastuulle. Käytännössä viimeistään maksatusvaiheessa tarvitaan yhdistys, vapaaehtoinen aktiivi tai yritys, jonka tilille avustukset, apurahat tai tuet maksetaan. Lähikulttuuriavustuksen, josta on pääasiallisesti tuettu uutta kaupunkikulttuuria, hakijaksi hyväksytään nykyään rekisteröimättömät hakijat. Monet säätiöt hyväksyvät hakijoiksi myös vapaa-muotoiset työryhmät, mutta työryhmän jäsenten koulutustaso tai ammatillinen tausta täytyy olla tiettyjen kriteerien mukainen.

Helsingin kulttuurikeskuksen myöntämien avustusten nimiin ja arviointiperusteisiin on tullut muutoksia vuoden 2014 alusta. Lähikulttuuriavustus muuttui kaupunkikulttuuriavustukseksi

ja sen avulla on tarkoitus edistää kaupunkikulttuuria ja kaupunkilaisten osallisuutta. Vuoden 2014 määrärahaehdotus kaupunkikulttuuriavustukselle on 240 000 e³³.

Uudessa valtuustoaloitteessa Helsingin kaupungin innovaatorahaston sääntöjen tarkistamisesta esitetään myös, että sieltä voitaisiin tukea sosiaalisia innovaatioita. Aloitteen taustalla oli ajatus tukea sellaisia toimijoita, jotka eivät välttämättä tipu tähän perinteisesti ymmärrettyyn ”kulttuurin” kategoriaan³⁴. Jos aloite menee läpi, niin tätä kautta sosiaalisiksi innovaatioksi määriteltävä uudenlainen kaupunkiaktivismi voi saada rahoitusta. Tulevaisuudessa on mahdollista saada myös EU:n myöntämää rahoitusta kansalaislähtöiselle paikalliskehittämiselle. Helsingin paikallinen kehittämisspolku -toimintamallia kokeillaan vuonna 2014 usealla alueella ja rahoituksen hakemiseen saa tukea perustettavalta koordinaatiotiimiltä³⁵.

PROJEKTIRAOITUS VS. PYSYVÄ RAOITUS. Kaupunkikulttuurin rahoitukseen liittyy olennaisesti kysymys projektirahoituksen ja pysyvemmän rahoituksen suhteesta. Uusien ja kokeilevien projektien rahoitus on melko hyvällä tasolla, mutta pitkäkestoisemmalle toiminnalle on hankala saada tukea. Juha Huuskonen kirjoittaa uuden kulttuurin rahoitusta koskevassa blogikirjoituksessaan, kuinka uusi kulttuuri ja kulttuurin tukirakenteet eivät kohtaa nykypäivänä. Vapaaehtoisvoimin pyörivät projektit toimivat niin kauan, kun ne pysyvät mittakaavaltaan pieninä. Ongelmia seuraa, kun projekti laajenee ja sen vetäminen vapaaehtoisvoimin tulee raskaaksi. Projektin kasvaessa voi valita kolmesta mahdollista vaihtoehdosta sopivimmin.

Ensinnäkin tarkalla suunnittelulla ja oikealla asenteella toiminnan voi rajata minimiin ja pyörittää vielä vapaaehtoisvoimin. Tämä tarkoittaa sitä, ettei kaikkia uusia polkuja voi seurata. Toiseksi voi yrittää löytää tapoja, joilla osa tai koko projekti kaupallistetaan. Joissakin projekteissa tämä tapahtuu luonnollisemmin kuin toisissa. Jotta projektilla voisi tehdä rahaa sen olennaisten osien täytyttyä muuttua. Käytännössä projekti siis muuntuu uudeksi projektiksi. Kolmanneksi voi yrittää saada projektilleen julkisten kulttuurielinten tuen ja rahoituksen toiminnalle sitä kautta. Huuskonen kannattaa kolmatta vaihtoehtoa ja julkista tukea kulttuurille³⁶.

Yksi syy siihen, miksi julkinen rahoitus ei ole uuden kulttuurin toimijoiden suosiossa on se, että uusien toimijoiden on ollut vaikea päästä vakituiseen toiminta-avustuksen piiriin. Rahoitusta on mietitty etabloituneiden organisaatioiden näkökulmasta. Tämän tilanteen pitäisi muuttua, mutta se ei ole helppoa. Uuden kulttuurin pitäisi oppia myös jotain vanhoilta etabloituneilta instituutioilta. Uudet kaupunkiaktivismin tekijät toimivat myös tässä samassa kentässä. Rahoitussysteemissä pitäisi olla edes jonkinlainen mahdollisuus haastaa vanhat toimijat ja organisaatiot. Vielä on ratkaisematta, miten uusien tekijöiden kannattaisi organisoitua varsinkin, kun ei ole tiedossa ketkä tekijät ovat tulleet jäädäkseen. Todennäköisesti organisoitumismuoto ei perinteinen, mikä tulee olemaan haaste rahoituksesta vastaaville tahoille³⁷.

33 <http://www.hel.fi/static/kulke/avustusmuodot%20ja%20arviointiperusteet.pdf>

34 http://www.hel.fi/hki/helsinki/fi/p_t_ksenteko+ja+hallinto/p_t_ksenteko/kaupunginvaltuusto/p_t_sasiakirjat/valtuutettujen_aloitteet/aloitteet_2013/aloite+innovaatorahaston+saastojen+tarkistamisesta

35 Ks. Lisätietoja <http://stadinkehittamispolku.blogspot.fi>

36 <http://juhahuuskonen.fi/2013/12/new-culture-vs-old-structures/>

37 <http://juhahuuskonen.fi/2013/12/new-culture-vs-old-structures/> ja <http://juhahuuskonen.fi/2013/12/unlikely-success-of-pixelache-helsinki/>

► **Prototype Helsinki toimi kaupunkitoimijoiden tulkkina**

Prototype Helsinki -verkoston perustaminen oli yksi vastaus organisoitumisen problematiikkaan. Tavoitteena oli koota kaikki merkittävimmät Helsingissä toimivat, uutta kaupunkikulttuuria luovat ja kansalaisvaikuttamista edistävät tahot yhdeksi verkostoksi. Verkoston tarkoituksena on toimia eri toimijoita yhdistävänä neutraalina kehyksenä, joka mahdollistaa laajemman yhteistyön ja jakamisen eri tahojen välillä, lisää vuorovaikutusta kaupunkilaisverkostojen, kaupungin virastojen ja virkamiesten välillä sekä kasvattaa kansalaistoiminnan vaikuttavuutta, jatkuvuutta, näkyvyyttä ja toimintaresursseja pitkällä tähtäimellä. Prototype Helsinki on syntynyt eri ryhmissä toimivien kaupunkiaktiivien yhteisestä aloitteesta syyskuussa 2012, ja se on toiminut aktiivisesti vuoden 2013 ajan. Rahoituksen vuodelle 2013 verkosto sai Koneen Säätiöltä ja sillä palkattiin koordinaattori ja tutkija. Verkosto ei ole rekisteröitynyt yhdistykseksi. Verkoston toiminta nykyisessä muodossaan loppunee tämän oppaan julkaisemisen jälkeen, koska hankkeelle ei ole saatu lisärahoitusta.

RAHOITUKSEN TARVE. Uudet kaupunkiaktivismin tekijät tarvitsevat rahoitusta mm. tapahtumissa tarvittaviin viranomaisten vaatimiin lupiin sekä ilmoituksiin, järjestyksenpitoon, tuottamiseen, toiminnan sekä hankkeiden koordinoimiseen, tilavuokriin, taittamiseen, tulostamiseen, sähköön, mainostukseen, nettihotelleihin ja verkkosivujen ylläpitoon. Tekijöiden pitää myös varautua yllättäviin menoihin, kuten kirpputorin jäljiltä siivotun puiston siivouslaskuun tai pop-up-toripäivän liikennejärjestelymaksuun.

Kaupunkiaktiivit tarvitsevat rahaa yllättäviin menoihin ja viranomaisten perimiin maksuihin, mistä syystä tapahtuman järjestämiseen joudutaan hakemaan kaupungilta tukea. Raha kiertää kaupungin virastosta toiselle. Suurimman osan rahoitusta vaativista asioista uudet tekijät hoitavat kumppanuuksien, lahjoitusten ja sponsoroinnin kautta. Henkilökohtaiset ja alueelliset suhteet ovat välttämättömiä kulujen kattamisen ja resurssien kannalta. Eräs Arabian katufestivaalin vapaaehtoinen kuvailee tilannetta seuraavasti blokirjoituksessaan: ”Jos rahaa ei ole, pitää käyttää järkeä, ystävyyttä ja oravannahkakauppaa”³⁸.

► **Pop-up-Toripäivien tarkoitus on rahoittaa itse itsensä**

Herttoniemen ruokaosuuskunnan järjestämien Toripäivien järjestelyt ovat vieneet paljon aikaa. Järjestäminen on kuitenkin ollut aktiiveille mukavaa, koska tulos on ollut niin konkreettinen. Tapahtumia on järjestetty ilman ulkopuolista rahoitusta tai kaupungin avustuksia. Toiminnan tarkoitus on rahoittaa itse itsensä. Ruokaosuuskunnan toiminta pohjautuu kestäväään liiketalouteen, jossa ei ole tarkoitus tuottaa osuuskunnalle voittoa. Tuottajat ovat maksaneet toripaikoista sen verran, että kaupungille on pystytty maksamaan eri luvista ja maanvuokrasta. Torikalusteet on vuokrattu paikalliselta tapahtumajärjestäjältä, koska omia kalusteita ei ole. Budjettiin kuuluvat liikennejärjestelyihin tarvittavat varusteet ja palvelut on tilattu kaupungin Stara-yksiköltä.

Toripäivien järjestämisen jatkoa joudutaan nyt miettimään, koska Staran kautta tapahtuman liikennejärjestelyt ovat liian kalliit pienimuotoiseen toiminnan pyörittämiseen. Osuuskunta sai

vuoden 2013 lopulta yli 1 900 euron laskun koskien samaisen vuoden kolmea toripäivää. Ennen toripäivien järjestämistä osuuskunta ei saanut Staralta liikennejärjestelyitä koskevaa kustannusarviota pyynnöistä huolimatta. Laskun saamisen jälkeen sitä on yritetty kohtuullistaa ja aiheesta on käyty keskustelua mm. sanomalehtien palstoilla³⁹.

Toripäivä voidaan joko siirtää toiseen paikkaan, jossa ei tarvita liikennejärjestelyjä, tai päivä järjestetään nykyisellä paikallaan ilman että haetaan vaadittavia lupia ja poikkeusjärjestelyjä. Eränkävijäntori on keskeinen ja torikäyttöön suunniteltu tila, josta syystä se olisi harmi hylätä. Luvat ovat myös olleet kunnossa jo muutaman vuoden ajan. Toripäiviä on pyydetty myös muihin kaupunginosiin, eli toiminta voisi levitä ympäri kaupunkia.

► **Puistokirppikset järjestetään nollabudjetilla**

Kallio-liikkeen puistokirppikset ovat yleisillä puisto- ja katualueilla järjestettäviä kaikille avoimia kirpputoreja, joissa myyntipaikka ei maksa mitään. Paikkoja ei voi varata etukäteen, eikä niitä ole erikseen merkitty vaan myyjät sijoittuvat vapaasti kirppisalueelle. Koska kirppikset ovat maksuttomia, niillä ei ole tarjolla maksullisten kirpputorien palveluja kuten vessoja, jätehuoltoa tai parkkipaikkoja. Kirppikset toteutetaan nollabudjetilla ja idealla ”jokainen osallistuja on järjestäjä”. Puistokirppiksiä on järjestetty myös eri yhteistyötahojen kanssa, jolloin tarjottuja palveluja on ollut mahdollista lisätä. Esimerkiksi Kattilahalli on tarjonnut tilojaan ilmaiseksi kirpputorien järjestämistä varten talvisin. Hienon eleen taustalla on ollut myös ajatus testata, voisiko Kattilahallissa toimia jatkuva kirpputori. Molemmat osapuolet hyötyvät siis tilanteesta.

Kallio-liikkeen vuoden 2013 Kallio Block Party järjestettiin yhteisörahoituksen, sponsoroinnin ja yhteistyökumppaneiden turvin ilman kaupungin tukea. Kallio Block Partyn yhteisörahoituskampanja toteutettiin Mesenaatti.me-palvelun kautta 300 mesenoijan voimin⁴⁰. Kulttuurikeskukselta saatu lähikulttuuriavustus palautettiin, koska kaikki kulut saatiin katettua yhteisörahoituksella.

Yhteisörahoitus on jo varteenotettava rahoituksen tapa uusille kaupunkiaktivismin tekijöille. Yhteisörahoitusta harkitsevan on hyvä muistaa, että vastikkeiden suunnitteluun ja hankintaan sekä projektin esittelymateriaalien tuottamiseen kannattaa varata aikaa.

Kaikille tekijöille yhteistä resurssipankkia on myös väläytelty mahdollisena ratkaisuna tapahtumajärjestämiseen liittyvän kaluston järjestämiseksi. Pankin kautta olisi vuokrattavissa mm. teltoja, lavoja, äänentoistoa, penkkejä ja pöytiä. Immateriaalisella puolella löytyisi tietoa vapaista järjestysmiehistä, EA-henkilöistä, tiloista ja työpajavetäjistä tms. Pankkiin voisi kerätä myös liikuteltavia kevyitä ja modulaarisia kaupunkikalusteita, joita voisi sijoittaa eri kohteisiin tarpeen mukaan. Sekä Vaasankadulla että design-koirapuistohankkeessa tällaisille liikuteltaville väliaikaisille kalusteille ja rakenteille olisi ollut tarvetta.

39 ks. esim. <http://www.hs.fi/kaupunki/Yll%C3%A4tyslasku+popup-torin+pit%C3%A4jille+1900+euroa+liikennej%C3%A4rjestelyist%C3%A4/a1305756953542>

40 <http://mesenaatti.me/kallio-block-party/>

38 <http://www.artovamalli.fi/>

► **Vaasankatu tee-se-itse-kävelykatuna**

Kaupungin Vaasankadun kävelykatukokeilun suunnitteluun ja toteuttamiseen varaama budjetti oli muutaman tuhat euroa ja se käytettiin pääasiallisesti väliaikaisiin liikennejärjestelyihin ja seurantatutkimuksen tilaamiseen. Kokeilua koskeva aloite meni valtuustossa läpi juuri siitä syystä, ettei kokeiluun käytettäisi paljon rahaa. Kokeilun seurantatutkimuksessa todettiin, että kokeilusta saavutettu merkittävin oppi lienee se, että kokeilukin vaatii resursseja ja vastuutettuja toimijoita. Resurssien puutetta valiteltiin: ”Kaupungin katu joten kyllä finansipuolikin heille kuuluu”.⁴¹

Tutkimukseen vastanneiden ehdotuksissa liikuttiin myös osallistuvan budjetoinnin alueella: ”mikäli kaikki tulee kalliiksi kaupungin byrokraattisen systeemin kautta järjestettynä, rahaa pitäisi osoittaa vapaaehtoisille tietyin pelisäännöin”.⁴² Eräs alueen aktiiveista pystytti tee-se-itse-istutukset kadulle omalla kustannuksellaan maksaen kaupungille vuokraa maasta koko kesän ajalta. Tämä ei ole pidemmän päälle kestävä ratkaisu, vaan kokeilujen toteuttamiseen kannattaa varata hieman rahaa, koordinoiva henkilö ja vaikka liikuteltavia kalusteita ja istutuksia.

Sponsorirahan saaminen tai yksityisen rahan yhdistäminen kaupungin ja kaupunginosatoimijan yhteisprojektiin ei ole myöskään yksinkertaista.

► **Design-koirapuiston sponsorointikuviot**

Artovan design-koirapuiston hankkeen alkumetreillä kaikki koirien virikkeelliset design-välineistöt oli suunniteltu toteutettavan sponsoriyhteistyöllä. Koirapuistotyöryhmä haki alusta lähtien määrätietoisesti sponsoreita koirapuistolle. Se otti yhteyttä kahteen sponsoriin, jotka molemmat olivat alustavasti kiinnostuneita. Projektin venymisestä, kaupungin epäilevyydestä poikkeavia koirapuistoelementtejä sekä kaavoitusprosessin pitkittymisestä pelästyneinä, molemmat sponsorit päättivät jättää projektin tässä vaiheessa.

Eri virastoilta ja virkamiehiltä tuli koirapuiston suunnitteluprosessin aikana toisistaan eroavia viestejä koskien sponsorointia. Rakennusvirasto kommentoi, että sen näkökulmasta olisi hienoa, jos koira-aitaukseen löytyisi sponsori, joka sitoutuisi esimerkiksi vuodeksi. Kaupungilla on pysyvä määräysoikeus maihinsa, ja se voi tarvittaessa purkaa sponsorisopimuksen, jos sponsori ei toimi niin kuin on sovittu. Sponsoreiden avulla voidaan kehittää asioita, kun on varoja käytettävissä vaikka kaupunki ei voi ottaa sponsoreilta rahaa vastaan, tavaroita ja työtä voi.

Jos design-koirapuistossa pidettäisiin esimerkiksi sponsoreiden tapahtumia yhteistyön osana, niihin pitää olla vapaa pääsy kaikilla. Rakennusviraston mukaan olisi hyvä jos tapahtumissa edistettäisiin koirakuria ja muistutettaisiin koiranomistajia vastuusta. Rakennusviraston tiedotuspäälliköltä pitäisi tällöin myös saada varmistus siihen, olisiko design-koirapuiston nimeämiselle yrityskumppanin mukaan olemassa organisaatiokuvallista estettä.

Kaupunkisuunnitteluviraston vuorovaikutussuunnittelijan mukaan puolestaan sponsorointia

voi mahdollisesti jossain muodossa toteuttaa koira-aitauksen ulkopuolella, mutta ei sen sisällä. Tässä tapauksessa yhdistyksen pitäisi vuokrata koira-aitauksen ulkopuolelta maata ja suunnitella sekä rakennuttaa siihen haluttu alue. Kustannuksista ja ylläpidosta huolehtisi yhdistys esim. sponsorirahalla. Suunnittelija oli myös saanut selville, että Helsingin yleiset alueet (Rakennusviraston hallinnoimat), kuten puistot, halutaan pitää mainonnasta vapaina. Tämä tarkoittaa sitä, ettei puistoihin haluta firmojen logoja yms. esille näkyvästi. Esim. yritysten lahjoittamissa penkeissä on vain pieni laatta, jossa mainitaan lahjoituksesta.

► **Sompasauna syntyi ja pyöri ilman rahaa, uudet rahoituskuviot pohdinnassa**

Vuosina 2011-2013 Sompasauna rakennettiin ilman rahaa. Rakennusmateriaalit saatiin lahjoituksina ja noukittiin jätteiden joukosta, ja saunan käyttäjät vastasivat kukin itse puista ja jätehuollosta.

Jotta rahaa olisi pystytty liikuttelemaan esim. tilan vuokraamista tai virallisempia rakennustarvikkeita varten, jonkun aktiiveista olisi pitänyt ottaa rahaliikenne henkilökohtaiselle vastuulle. Kun saunaprojekti oli luonteeltaan hyvin yhteisvastuullinen, tämä ei tuntunut kenestäkään mukana olijoista luontevalta.

Syksyllä 2013 kesän 2014 mahdolliselle saunalle on käynnissä neuvottelut maan vuokrasopimuksesta sekä rakennusluvasta. Vuokrasopimuksen sekä toimenpide- tai rakennusluvan saamiseksi saunan rakenteita pitää luultavasti kehittää aiemmasta sekä miettiä jätehuolto varmasti kestäväälle pohjalle, ja tämä vaatii hyvin todennäköisesti rahaa. Niinpä rahaa liikuttelemaan perustettiin Sompasaunayhdistys ry⁴³.

Toiminnan rahoittamiseksi Sompasaunayhdistys perii jäseniltään jäsenmaksua ja ottaa vastaan rahalahjoituksia. Myös sponsorisopimuksia esim. valmismökkivalmistajien kanssa on pohdittu rahoitusvaihtoehtona.

41 http://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunkisuunnittelulautakunta/Suomi/Esitys/2013/Ksv_2013-11-26_Kslk_32_El/537B1020-EBDD-430C-BE46-6BA81F99883C/Liite.pdf, s. 13.

42 http://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunkisuunnittelulautakunta/Suomi/Esitys/2013/Ksv_2013-11-26_Kslk_32_El/537B1020-EBDD-430C-BE46-6BA81F99883C/Liite.pdf, s. 13.

43 <http://www.sompasauna.fi/>

9. Tavoite: kaupunki-aktiivien, kaupunkilaisten ja kaupungin jaettu vastuu

Kaupunki kuuluu sitä käyttäville ihmisille. Tämän periaatteen pitäisi näkyä myös kaupungin hallinnossa ja kaupunkilaisten toiminnassa. Ylhäältä päin ohjautuvaan toimintakulttuuriin ja passiiviseen sivustaseuraamiseen tottuneille kaupunkilaisille voi olla paikoitellen haastavaa hypätä aktiivisen kaupunkilaisen saappaisiin, omaehtoisesti ja -aloitteisesti suunnittelemaan tapahtumia tai osallistumaan aktiivisen kaupunkilaisuuden luomiseen. Tulevaisuudessa kaupunki, sen virkamiehet ja virastot, uudet kaupunkiaktiivismin tekijät sekä kaupunkilaiset tekevät enemmän yhteistyötä kaikilla osa-alueilla. Yhteisvastuullisuuden periaatteeseen pyrkiminen on olennaista, kun uutta yhteistyön mallia hahmotetaan.

KAUPUNKI MAHDOLLISTAJANA. Yksi hallinnon tehtävistä on mahdollistaa kaupunkikulttuurin toteutuminen. Kaupungin rooli on tässä monitahoinen - se voidaan nähdä mahdollistajana (tai ehkäisijänä), rahoittajana, yhteisjärjestäjänä tai sisällön tuottajana. Monimuotoiseen rooliin kuuluu myös kaupungin eri virastojen tehtävä huolehtia omasta vastuualueestaan mahdollisimman hyvin ja osittain tätä aluetta suojellenkin. Esimerkiksi Rakennusviraston vastuulla on huolehtia kaduista ja puistoista. Kaupunkilaisten toiveena on käyttää puistoja ja katuja tapahtumien ja muiden aktiviteettien järjestämiseen, jolloin nämä julkiset tilat ovat kovan paineen alla. Suojelun ja ylläpidon näkökulmasta kaikenlainen ylimääräinen käyttö aiheuttaa paineita ja ylimääräistä työtä ylläpitävälle virastolle.

Miten käyttökelpoinen idea tai toimintatapa voitaisiin vastaanottaa hallinnossa ja miten se suhteutuu virkatyöhön? Miten kaupungin hallinto voi toimia alustana kaupunkiaktivismille tai mille tahansa ihmisten yhteiselle tekemiselle? Miten kaupunki voisi tukea asukkaiden aktiivista itse toteutettuja kaupunkitapahtumia siten, etteivät ne sotkisi kaupungin käytäntöjä liikaa? Tarvitaan uudenlaisia yhteistoiminnan ja -tekemisen muotoja virkamiesten, aktiivien ja kaupunkilaisten välille.

Olennaista olisi auttaa toista osapuolta siinä, mikä heille on vaikeaa tai jopa estää ydintoimintojen toteuttamista. Vuorovaikutus ja kaupunkilaisten aktivoiminen esimerkiksi tietyllä alueella ei ole yleensä helppoa. Tässä uudet kaupunkiaktiivismin tekijät voisivat astua mukaan omia verkostojaan ja toimintatapojaan hyödyntäen. Esimerkiksi Rakennusviraston vuorovaikutussuunnittelija on kysynyt neuvoa kaupunkiaktiiveilta fasilitoitujen tilaisuuksien järjestämisessä ja siinä, miten tilaisuudet olisivat sellaisia, että ne houkuttelevat aktiivisia, idearikkaita ja Helsingin suunnittelusta kiinnostuneita ihmisiä.

Kuva: Karoliina Luoto

► Design-koirapuiston avulla ratkaisemaan koira-aitauksen rakentamisen haasteita

Voisivatko design-koirapuistoa koskevat suunnitelmat vastata Rakennusviraston koira-aitausten rakentamiseen liittyviin haasteisiin? Miten koira-aitausten aidat ja portit saataisiin turvallisemmiksi, miten valaistusta voitaisiin parantaa, millaisia pissapaaluja voitaisiin tehdä, millaista kasvillisuutta käytettäisiin, mikä pintamateriaali ja alusta olisivat toimivimpia (salaojitusta tarvitaan eikä saa olla vettä kerääviä painanteita)? Mikä olisi keino tehdä ilmoitustaulusta valaistu?

Uusille kaupunkiaktivismin tekijöille hankalaa voi olla vapaiden ja sopivien tilojen löytäminen, lupien sekä ilmoitusten tekeminen vähäisillä resursseilla, oikeiden henkilöiden identifioiminen ja etsiminen kaupungin hallinnosta sekä yhtäaikainen yhteistyö usean viraston kanssa. Kaupunki voisi auttaa sopivien tilojen löytämisessä, lupaprosessin helpottamisessa, organisaation esiintuomisessa ja virastojen välisten toimintamallien kehittämisessä. Kaupungin virastojen avainhenkilöt saattavat vaihtua myös usein, jolloin osa tiedosta voi jäädä siirtymättä seuraavalle viranhaltijalle. Yhteisiäkin haasteita löytyy, kuten taloyhtiötä koskevan viestinnän hoitaminen, johon voisi löytyä ratkaisu yhteiskehittelyn kautta.

Kaupungin eri virastojen ja uusien kaupunkiaktivismin tekijöiden välisestä onnistuneesta yhteistyöstä on olemassa jo paljon esimerkkejä, kuten ravintola- ja siivouspäivän mahdollistuminen ja Artovan Henki -hankekokonaisuuteen kuuluneen hyvin sujuneen ja nopean yhteistyön unelma-esimerkki Syötävä Arabianranta. Syötävä Arabianranta -projektissa yhteistoiminta kaupungin, oppilaitoksen ja asukasyhdistyksen välillä oli mutkatonta alueen projektipäällikön jouduttaessa erinomaisesti toimintaa⁴⁴. Yhteissuunnitteluun päästiin myös alkukankeuksien jälkeen design-koirapuiston kohdalla.

► Jaetun vastuun periaatteen sisäistäminen ollut vaikeaa puistokirppiksillä

Ylhäältä päin ohjautuvaan toimintakulttuuriin tottuneilla ihmisillä on paikoitellen ollut vaikeuksia ymmärtää puistokirppisten ideaa itseohjautuvana tapahtumana. Kävijöiden on ollut vaikea erottaa vapaaehtoisvoimin toteutettuja Puistokirppiksiä taloudellisia voimavaroja omaavien organisaatioiden järjestämistä tapahtumista.

Jaetun vastuun periaatetta pitää painottaa sekä kaupunkiaktiivien että kaupungin viestinnässä. Yhteisvastuullisuus liittyy ennen kaikkea yhteisöllisten tapahtumanjärjestäjien työkaluihin, joita täytyy kehittää.

► Suorat yhteydenotot kannattavat

Artova ohjaa ryhmiä aina ottamaan yhteyttä joko kaupunkiin tai muihin asiantuntijoihin niin,

⁴⁴ <http://www.artovamalli.fi/kategoria/projektitjatapahtumat/syotavaarabianranta/>

että nämä saavat mahdollisimman täsmällistä tietoa siitä, mitä kussakin tilanteessa tarvitaan. Tämän on huomattu olevan tehokasta, ja suorat yhteydenotot poistavat toimijoiden välisiä epäselvyyksiä.

Projekteissa, joiden lopputulos on tilapäinen (esim. tapahtumat), yhteistyö on yleensä yksinkertaisempaa ja rajoittuu esimerkiksi vain lupiin, mutta jopa tämä saattaa selkeästi helpottaa suorasta yhteydenotosta. Projekteissa, joiden tavoitteena on pysyvämmät kaupunkirakenteen muutokset, kaupunki on keskeinen yhteistyökumppani.

Tämä yhteistyö voi olla haastavaa, sillä kaupungin prosessit ovat usein melko hitaita verrattuna nopeatempoiseen itseorganisoituneeseen ja omaehtoiseen toimintaan. Kaupungin organisaatiossa valtaa käyttävät sekä viranomaiset että valtuutetut, ja on tehokasta olla yhteydessä näihin molempiin. Yleisesti ottaen kanssakäyminen virkamiesten kanssa on helpompaa henkilökohtaisissa tapaamisissa. Tapaamisissa vältetään helpommin väärinymmärrykset, ja niissä on enemmän tilaa ilmaisulle. Ne voivat viedä asioita eteenpäin paljon nopeammin kuin sähköpostit.

Miten tai missä tilanteessa kaupunkilaisille voisi sitten antaa enemmän vastuuta asuinympäristönsä liittyvissä asioissa? Esimerkiksi kokeilut ovat hyviä tilanteita, joissa vastuun jakamista tai jakautumista voi käytännössä testata.

► **Yhteiskäyttösuunnitelmalla vastuunjakoa**

Vaasankadun kävelykatukokeilun alkumetreillä ajatuksena oli kirjoittaa kadun käyttöä koskeva yhteiskäyttösuunnitelma, johon osallistuisivat kaikki alueen toimijat. Suunnitelmissa oli saada aikaan sähköinen suunnitelma, jossa käytäisiin läpi kokeilua eri osapuolten näkökulmasta ja yritettäisiin sovittaa yhteen eriävät näkemykset, sekä edetä kokeilun kanssa kaikkia osapuolia tyydyttävällä tavalla. Haasteena nähtiin esimerkiksi katukirpputoreja koskevat suunnitelmat ja niiden suhde yrittäjien haluun laajentaa terasseja. Suunnitelmassa oli tarkoitus käsitellä kadun eri käyttäjäkuntien näkemyksiä ja toiveita sekä löytää leikkauspisteet, joihin tartuttaisiin.

Pohdinnoissa ei vielä päästy siihen vaiheeseen, että suunnitelma olisi käytännössä saatu kaikkia osapuolia sitovaksi. Lyhyessä ajassa ei saatu kokoon riittävää ja sitoutunutta kirjoittajajoukkoa, ja tästä syystä suunnitelma ei toteutunut.

► **Kenen vastuulla on kehittää kävelykatua?**

Kävelykatukokeilun seurantatutkimuksessa vastuullisen toimijan puuttuminen koettiin yhdeksi tärkeimmistä syistä siihen, että kokeilu ei toiminut. Haastateltavien mukaan erilaiset puutteet ja häiriöt on helpompi hyväksyä, jos on selvillä, mihin ongelmatilanteissa voi ottaa yhteyttä.

Kyselyyn vastanneilla oli erilaisia näkemyksiä siitä, kenen olisi pitänyt ottaa vastuuta tapahtumien organisoinnista. Vastuunjako koettiin epäoikeudenmukaiseksi. Kaupunki päätti kokeiluun ryhtymisestä ja jäi odottamaan, että jotain tapahtuu ilman viestintää tai resursseja. Arvioinneissa pelättiin, että kaupunkilaisia syytettäisiin siitä, ettei mitään tapahtunut. Jos vastuu toiminnasta on kaupunkilaisten harteilla ilman, että he edes kunnolla tietävät kokeilusta, ei lopputuloksen voi olettaa olevan hyvä. Ihmiset olivat valmiita toimimaan yhdessä, mutta eivät yksin ja omalla

vastuulla: “toiminnan järjestäminen on kaikkien vastuulla - kaupungin, alueen asukkaiden, yrittäjien ja kaupunkiaktiivien”.⁴⁵

Design-koirapuiston esimerkkitapaus osoittaa, ettei paikallinen vaikuttaminen tai suunnitteluun osallistuminen ole helppoa. Kaupungin hallinnossa ja toimintakulttuurissa tarvitaan muutos, joka helpottaisi kansalaisten osallistumista niin suunnitteluprosessiin kuin asioiden edistämiseenkin. Esimerkiksi koira-aitauksia koskevissa asioissa Rakennusvirasto keskustelee nykyisellään ratkaisuista vain Helsingin Seudun Kennelpiirin tiedottajan ja asiantuntijoiden kanssa. Kaupungin olisi hyvä tiedottaa ja tehdä selväksi tahot, joiden kanssa se yleensä keskustelee tai suunnittelee uusia kohteita, tai tehdä prosessi niin avoimeksi ja helpoksi, että kaikkien tahojen ehdotukset ja mukanaolo saadaan mahdolliseksi.

► **Kaupunginosayhdistyksillä ei juridista vastuuta**

Helsingin kaupungin Rakennusviraston edustajat korostivat, että kaupungilla on aina vastuu omista alueistaan, ja siksi turvallisuus ja ylläpidon helppous ovat merkittäviä kaikessa suunnittelussa. Kaupungilla on ollut koira-aitauksissa ikäviä onnettomuustapauksia, joissa se on joutunut vastuuseen. Rakennusvirastosta todettiin, että kaupungin on oltava varautunut tuleviin vaiheisiin erilaisia yhteistyömalleja esittäessä, sillä hyvästä aikomusperästään huolimatta kaupunginosayhdistyksillä ei ole juridista vastuuta koira-aitauksien turvallisuudesta, kunnossapidosta ym.

Helsingin kaupungin hallinnossa tarvitaan lisää vuorovaikutussuunnittelijoita tai henkilöstöä, jonka työajasta osa olisi varattu kaupungin ja kaupunkilaisten välisen yhteistyömallien kehittämiseen ja toteuttamiseen. Kaupunki voisi selvittää, miten yksittäinen kaupunkilainen tai ryhmä sellaisia voi esittää hankkeita sen sijaan, että toimii vain passiivisena kommentaattorina.

⁴⁵ http://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunkisuunnittelulautakunta/Suomi/Esitys/2013/Ksv_2013-11-26_Kslk_32_EI/537B1020-EBDD-430C-BE46-6BA81F99883C/Liite.pdf, s. 3,13,15

10. Toimenpide-ehdotukset

Tätä opasta tehtäessä kirjoittajat törmäsivät seuraaviin ideoihin, joilla voitaisiin yksinkertaistaa kaupunkiaktivismin synnyttämistä ja siten lisätä Helsingin vertaiskaupunkikulttuuria:

1. Kaupunkikulttuurin vaalimisen ja edistäminen pitäisi saada osaksi kaikkien kaupunkien ja kuntien strategiaa. Tähän päästään esimerkiksi jakamalla hyviä käytäntöjä kaupunkien kesken. Helsingin kaupungin strategiaohjelmassa 2013 - 2016 yhdeksi toimenpiteeksi hauskemman Helsingin luomisessa on määritelty laajan tapahtumien kirjon mahdollistaminen koko kaupungissa yhteisöllisyyden tukemiseksi. Tämän toimenpiteen toteuttamiseksi tarvittaisiin konkreettisia esimerkkejä, miten mahdollistamista tehdään, ja vastuun esimerkeistä ottaisi tästä strategian kohdasta vastaava virasto.

2. Yhteistyöfoorumin perustaminen uusien kaupunkiaktivismin tekijöiden ja Helsingin kaupungin välille. Foorumin tehtävänä on luoda käytännön selkeä malli tekijöiden ja virkamiesten väliselle yhteistyölle. Sopiva toimija saattaa löytyä jo nykyorganisaatiosta, ja tällöin voidaan vain kutsua toimintaan mukaan edustajia myös y-tunnuksettomista toimijoista. Foorumin koollekutsujana voisi toimia Kaupunginkanslian alaisen vuorovaikutus ja osallisuus yksikön päällikkö.

3. Kaupungin organisaatiossa poikkihallinnollinen kaupunkikulttuurille ja kansalaisvaikutamiselle nimetty neuvoja, joka auttaa suunnitteluprosessissa, yhteistyön kehittämisessä ja lupakäytäntöjen kanssa. Tämä henkilö voisi toimia esimerkiksi osana lähiöprojektia.

4. Jaetun vastuun periaatteen kehittäminen, siitä viestiminen ja käyttöönotto esim. yhteiskäyttösuunnitelman muodossa sekä vastuunjaon ja päätösprosessin läpinäkyvyyden parantaminen esimerkiksi kokeilujen yhteydessä. Päätösten ja suunnittelun valmisteluun liittyvää osallistamista voisi lisätä niissä virastoissa, joissa on käytössä siihen tarvittavia työkaluja. Periaatteen kehittämisestä vastaisivat kaupunkiaktiivit yhdessä asianomaisten virastojen kanssa.

5. Uusien kaupunkiaktivismin tekijöiden ja muun kaupunkikulttuurin toiminnan taloudellisten ja hyvinvoinnillisten vaikutusten arviointi. Arviointi tehtäisiin yhteistyössä kaupunginhallituksen, kaupungin tietokeskuksen, aktiivien, Helsingin kaupunginosayhdistykset Helka ry:n ja oppilaitosten kesken. Arvion avulla voidaan osoittaa kaupunkikulttuurin merkitys kaupungin maineelle, houkuttelevuudelle, taloudelle, viihtyvyydelle ja hyvinvoinnille. Toteutuksesta voisi vastata tietokeskus yhdessä kulttuurikeskuksen kanssa.

6. Kokeilukulttuurin edistäminen kaupunkisuunnittelussa, esim. kaavoittamattomien alueiden julistaminen projektialueiksi, kuten Sompasaareissa ja Kalasatamassa on tapahtunut. Kokeilujen toteuttaminen ja niistä oppiminen nopeassa aikataulussa esim. Vaasankadun kävelykatukokeilusta seurannut kesäkatu-konseptin kehitys. Rakennusvalvontavirasto, Kaupunkisuunnitteluvirasto ja Rakennusvirasto vastaavat käytännön valmistelevasta työstä ja toteuttamisesta. Lisäksi tarvitaan tukea kaupunginvaltuutetuilta: jotta muutos voi tapahtua, heidän täytyy ehdottaa ja kannattaa kokeilukulttuurin käyttöönottoa.

7. Uusien kaupunkiaktivismin tekijöiden taloudelliset tarpeet ja resurssit pitäisi ottaa paremmin huomioon uuden kulttuurin rahoituksessa. Rahoituksen hakemisen pitäisi olla helpompaa ja nopeampaa erityisesti pienten tukien kohdalla. Rahallisten resurssien määrää ei tarvitsisi kasvattaa, mutta sen jakoperusteita selventää ja yksinkertaistaa. Kulttuurikeskuksella on olennainen rooli tässä. Avustuksia voitaisiin jakaa esimerkiksi apurahojen muodossa.

8. Tapahtumien järjestämisessä tarvittavat materiaaliset resurssit pitäisi koota ja ja koordinaida yhdestä paikasta. Yhteinen tapahtumavälineistö pitäisi perustaa tai palauttaa käyttöön (tällainen on aiemmin ollut kulttuurikeskuksella). Lavarakenteiden, katosten, äänentoiston ja pöytien ja penkkien vuokraaminen muodostaa nopeasti tapahtumalle suurehkon budjettitarpeen, joka voitaisiin ratkaista edullisesti kokoamalla tarvikkeet yhteiseen käyttöön, eivätkä tapahtumat tämän jälkeen tarvitsisi välttämättä mitään rahoitusta. Erityinen tarve on siirrettäville käymälöille sekä lisäroskakoreille ja -lavoille, joiden puuttuminen on monelle tapahtumalle ja projektille kynnyskysymys ja aiheuttaa myös helposti ylimääräistä siivoustarvetta jälkikäteen. Yksi mahdollinen tapa saada välineistö aikaan on kaupungin alkurahoittama osuuskunta, joka pyörii omakustanteisesti hankintakulujen jälkeen. Tätä voisi kehittää osana Helsingin aluetyön mallia.

9. Resurssivarastoa täydentämään tarvittaisiin mahdollisuus tehdä tapahtumalupien yhteydessä siivoussopimuksia Rakennusviraston kanssa ilmaisille vertaistapahtumille omakustannushinnalla tai jopa ilmaiseksi tietyillä kriteereillä (esim. jos pääsymaksuton, epäkaupallinen, kaikille avoin eikä saa rahoitusta. Tällä voitaisiin hoitaa hallitusti lisäroskisten ja wc:iden tyhjentäminen ja muu suurista kävijämääristä johtuva ylimääräiseen siivoustyö, ja kaupunki pystyisi varautumaan ylimääräiseen resurssitarpeeseen.

10. Helsingin kaupungin tapahtumaturvallisuusyksikön ja pelastuslaitoksen pitäisi huomioida kansalaislähtöinen tapahtumajärjestämisen erikoispiirteet esimerkiksi pelastussuunnitelmien vaatimuksissa ja ohjeistuksissa. Tapahtumaturvallisuusyksikkö voisi yhdessä kaupunkiaktiivien ja Helsingin kaupunginosayhdistykset Helkan ry:n kanssa käydä läpi haasteita aiheuttavat kohdat ja pyrkiä päivittämään ohjeistusta ja palotarkastajien tietoa uusista tekijöistä. Tapaaminen, joissa näitä seikkoja käytäisiin läpi, on suunnitteilla vuoden 2014 alkupuoliskolle.

11. Maankäyttö- ja rakennusluville yhteinen hakuopas ja keskitetty hakupalvelu, jonka kautta pystyy hakemaan maankäyttöluvan riippumatta siitä, minkä viraston hallussa maa on, sekä rakennusluvan. Esim. Kiinteistövirasto voisi olla luonteva taho saamaan asialle lisäresursoinnin, mikä puolestaan säästäisi nykyisissä virastojen koordinointi- ja neuvontakustannuksissa.

12. Kaupungin virastoille yhteinen yhteiskehittelymalli ja koulutusta sen käytöstä. Tällä hetkellä kaupungin viranomaisien kehitystyö muiden toimijoiden kanssa on pitkälti kiinni yksittäisten virkamiesten aktiivisuudesta. Jotta yhteiskehittelylle kaupunkilaisten ja yritysten kanssa voitaisiin saada nykyistä laajemmat edellytykset, kaupungin virastojen yhteiseen käyttöön voitaisiin tehdä esim. Kulttuurikeskuksen tai keskushallinnon johdolla yhteiskehittelymalli. Siinä nimettäisiin yhteiskehittelyyn tarvittavat roolit ja työkalut ja ehdotettaisiin pääasiallinen toimintatapa. Yhteiskehittelymallin tekemiseen on liittyttävä koulutusta ja viestintää, jotta se saadaan käyttöön.

13. Kansalaisvaikuttamisen suunnittelua ja ideointia, kaupunkitiedon hyväksikäyttöä ja kaupunginosatoiminnan kehittämistä varten on olemassa paljon erilaisia työkaluja. Jonkin toimijan olisi olennaista kerätä yhteen nämä projektit/oppaat/työkalupakit/toimenpideehdotukset ja varmistaa, että niistä ollaan tietoisia ja niitä käytetään esimerkiksi kaupunginosatoiminnan synnyttämiseen ja kehittämiseen. Kirjastot voisi olla luonteva paikka näiden työkalujen käyttöön opastamiseen. Uusista kaupunkiaktivismin tekijöistä koostuva ja vertaistukea antava ryhmä voitaisiin perustaa aktiivien toimesta. Ryhmässä kaupunkiaktiivit voivat verkostoitua, jakaa osaamistaan ja kokemuksiaan sekä oppia uutta kaupunkiaktivismita. Uusien kaupunkiaktivismin tekijöiden joukosta täytyisi löytyä edustaja tällaiseen ryhmään.

TÄRKEIMPIÄ KAUPUNKIAKTIIVIEN TYÖKALUJA:

► Kansalaisen työkalupakki:

http://www.kaupunginosat.net/kansalaisen_tyokalupakki/CoMeUp

► Kaupunkitietopakka:

<http://tyokalupakki.media.taik.fi/kaupunkitietopakka/>

► Artovamalli:

<http://www.artovamalli.fi>

► Fasilitoitu hyötypeli:

<http://vyyhti.metropolia.fi/vyyhti-peli/>

► Kaupunkikulttuurin tuotannon rautalankamalli on suuntaa-antava työkalu, joka helpottaa tapahtumatuotannon aikataulutusta ja prosessinhallintaa.

<http://vyyhti.metropolia.fi/tuloksia/kaupunkikulttuurin-tuotannon-rautalankamalli/>

► Selvitys kaupunginosatoimijoiden verkostoitumisesta

<http://vyyhti.metropolia.fi/tuloksia/selvitys-kaupunginosatoimijoiden-verkostoitumisesta/>

- **4V-hanke: Keke mukaan kuvioihin - Vinkkejä kestäväään järjestötoimintaan:**

http://www.4v.fi/files/4302/WEB3_keke_mukaan_kuvioihin_2011.pdf

- **D-CENT – kansalaisten oma osallistumisalusta**

<https://www.forumvirium.fi/hankealueet/median-uudet-muodot/d-cent>

- **Pääkaupunkiseudun palvelukartta, jossa myös avoin rajapinta**

<http://www.hel.fi/palvelukartta/>

Liitteet

LIITE 1.

NÄIN JÄRJESTÄT PUISTOKIRPPIKSEN!

- Kerää porukka järjestäjiksi. Noin 5 hengellä saa jo kirppiksen pyörimään, mutta mitä enemmän talkoilijoita sen leppoisampaa homma on kaikille.
- Valitse tapahtumalle ajankohta ja paikka. Huomioi kulkuyhteydet, lähistön palvelut kuten kahvilat ja onko lähistöllä wc, jota kävijät voivat käyttää. Kannattaa kysellä lähiseudun toimijoita esim. nuorisotaloa, koulua, asukastaloa jne. yhteistyöhön.
- Hae lupa alueen käyttöön maanomistajalta viimeistään 30 vrk ennen tapahtumaa. Esim. puistot ovat kaupungin omistuksessa, joten luvan myöntää rakennusviraston palveluosaston alueidenkäyttö, puh. (09) 310 39 000, e-mail: hkr.ulkoilma@hel.fi. Lupahakemuksen voi lähettää meilillä, lomake löytyy osoitteesta: http://www.hel.fi/static/hkr/luvat/hakemus_alueidenkaytto.pdf Maanvuokraa ei peritä, mikäli tapahtuma ei estä paikan normaalia käyttöä eikä siihen sisälly kaupalliseksi katsottavaa toimintaa kuten uuden tavaran myyntiä tai mainontaa. Liikuntapaikkoja, kuten kenttiä, hallinnoi liikuntavirasto: liikuntavirasto@hel.fi
- Mikäli tapahtumassa odotetaan olevan läsnä yhtäaikaaisesti yli 200 osallistujaa, on tapahtumajärjestäjä velvollinen toimittamaan pelastusviranomaisille pelastus- ja turvallisuussuunnitelman. Pelastussuunnitelma tulee liittää myös mahdolliseen poliisille tehtävään ilmoitukseen. Pelastussuunnitelmaan tarvittavat ohjeet ja lomakkeet löytyvät osoitteesta: http://www.hel.fi/hki/Pela/fi/Onnettomuuksien+ehk_isy/Yleisotapahtumat/Pelastussuunnitelma Neuvoja voi kysyä pelastuslaitokselta, puh. (09) 310 31203 (päivystävä palotarkastaja). Lisätietoja antavat myös Heidi Partanen puh. (09) 310 30126, Jukka Koivuranta puh. (09) 310 30128 sekä Jukka Laiho puh. (09) 310 30125. Hanki pelastussuunnitelman edellyttämät tarvikkeet esim. ensiapulaukku ja jauhesammutin.
- Tee tarvittaessa ilmoitus poliisille. Ilmoitusta ei tarvita, jos tilaisuus ei esim. osanottajien vähäisen määrän vuoksi edellytä toimia järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai erityisiä liikennejärjestelyjä. Pieniä kirppiksiä ei tarvitse ilmoittaa, mutta rajanveto ilmoitusvelvollisten ja vapaiden tilaisuuksien välillä on joskus vaikeaa, joten asia kannattaa varmistaa poliisin lupaneuvonnasta, puh. 071 877 3125. Ilmoitus yleisötilaisuudesta on tehtävä kirjallisesti poliisille vähintään 5 vrk ennen tapahtumaa. Lomake (sähköinen tai pdf) löytyy osoitteesta <http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/0/D7D4F9B18EEEF6BDC2256BC3002E7F92?opendocument> Poliisille tehtävä tapahtumailmoitus maksaa 25e. Poliisi voi myös edellyttää järjestyksenvalvojakortin

- omaavia tai poliisin hyväksymiä järjestyksenvalvojia. Erikseen hyväksyttävien järjestyksenvalvojien nimet ja henkilötunnukset tulee ilmoittaa yleisötilaisuusilmoituksen mukana poliisille, maksu näistä 24e/henkilö.
- Järjestä halutessasi myymättä jääneille tavaroille vastaanottopiste. Ihmisillä on kirppiksen jälkeen kova halu päästä myymättä jääneistä tavaroista eroon, joten vastaanottopisteen järjestäminen voi helpottaa loppusiivousta. Ole yhteydessä paikalliseen kierrätyskeskukseen tai muuhun vaatteita vastaanottavaan tahoon, johon voit lahjoittaa tavaraa tai joka voi tulla hakemaan tavarat tapahtuman loppuksi.
 - Mainosta tapahtumaa. Tee facebook tapahtuma, laita ilmoituksia lehtiin ja jos löytyy julisteentekijä jaa julistetta lähialueelle. Muistuta mainostuksessa tapahtuman yhteisvastuullisesta luonteesta ja omien jälkien siivoamisesta. Läheisiin taloihin kannattaa jakaa tiedote tapahtumasta. Ihmiset suhtautuvat tapahtumiin yleensä suopeammin, kun ovat kuulleet niistä etukäteen.
 - Mieti häiritseekö kirpputori mahdollisesti puiston muuta käyttöä ja tarvittaessa varoita häiriintyviä tahoja tapahtumasta. Jos esim lähistöllä on pyörätie, merkitse sille tarvittaessa kiertotie.
 - Hanki jätesäkkejä ja hanskoja. Tapahtumapäivänä varmista, että alueella on riittävästi roskiksin ja tapahtuman päätteeksi siivoa puisto ja vie roskat roskikseen. Kannusta osallistujia omatoimisuuteen ja omien jälkien siivoamiseen.
 - Halutessasi voit pitää kaupunginosaliikkeen info- ja tiedotuspöytää tapahtumassa.

LIITE 2.

PUISTO/KATUKIRPPIKSEN FACEBOOK-TAPAHTUMAN ESIMERKKITEKSTI

Tervetuloa tekemään yhdessä Kallion Puistokirppis –tapahtumaa! Tapahtumaan voi osallistua tulemalla myymään, ostamaan, tapaamaan ihmisiä tai muuten vain nauttimaan!

Kallion Puistokirppis -tapahtumat toteutetaan täysin vapaaehtoisvoimin ja toimivat jaetun vastuun periaatteella: jokainen kävijä vastaa omalta osaltaan tapahtuman onnistumisesta. Muistathan siis käyttäytyä vastuuntuntoisesti, olla huomaavainen toisia kirppiskävijöitä kohtaan ja siivota omat roskasi lähtiessäsi. Näin saamme jälleen yhdessä järjestettyä mahtavan kirppistapahtuman!

INFO MYYJILLE:

Kallion Puistokirppikset ovat osallistujille maksuttomia ja toimivat jaetun vastuun periaatteella. Myymään voi tulla ilman ennakkoilmoittautumista eikä myyjiltä veloiteta maksua. Tämä edellyttää kuitenkin jokaiselta myyjältä huomaavaisuutta toisia myyjiä kohtaan. Yksittäisiä myyntipaikkoja ei rajata, vaan myyjät sijoittuvat vapaasti myyntialueelle. Myyntitilaa on hyvin rajoitetusti, joten myytävät tavarat tulee asetella niin, että mahdollisimman moni myyjä pääsee osallistumaan tapahtumaan.

Tässä mielessä Kallion Puistokirppikset eroavat muista kirppiksistä: vaikka myyjät tulevat paikalle myymään omia tavaroitaan, lähtökohtana on yhdessä tekeminen ja ”sopu tilaa antaa” –meininki; tavoitteena on, että mahdollisimman moni pääsisi nauttimaan mukavasta kirppista-

pahtumasta.

Myyjien tulee huomioida myös turvallisuusnäkökohdat kuten hätäuloskäyntien sijainnit. Tulemalla paikalle jokainen sitoutuu siivoamaan omat roskansa ja viemään myymättä jääneet

tavarat mennessään. Vaatteita ja pientavaroita (ei esim. tuoleja, pöytiä tai televisioita) voi myös tuoda keräyspisteeseen klo 15–16.

Kerää siis turhat tavarat vintiltä ja ota kaverit ja skidit mukaan! Paikan päällä ei ole valmiina pöytiä tms., joten ota mukaan oma taittopöytä, huopa tai lakana myytävälle tavaroille. Ovet aukeavat myyjille klo 11.30 ja muulle kirppisväelle klo 12. Tehdään yhdessä hyvä tapahtuma!

Suosittellemme saapumaan paikalle julkisilla kulkuneuvoilla!

You are invited once again to join the legendary Kallio Flea Market. Come to sell, buy, meet your neighbours and/or just to have a great time!

Kallio Flea Market is organized entirely by volunteers and operates on the principle of shared responsibility. Each participant is required to act responsibly: clean up after themselves, be considerate towards each other and take notice of safety measures such as emergency exits. Only by taking shared responsibility can this free for all event continue in the future.

INFO FOR SELLERS

Kallio Flea Markets are free of cost events and operate on the principle of shared responsibility. This means that every seller is expected to act responsibly and take other sellers into consideration! No fees or reservations are required from sellers. The selling spots are not marked, but sellers organize themselves freely at the marked selling areas. Sellers are expected to put their items on display in a compact manner and give space to others, so that as many people as possibly can attend the event.

This is where Kallio Flea Markets differ from other flea markets: although the sellers come to sell their own things, the main purpose is not to make money, but to create a great event together with other people, to share and to collaborate, so that everybody can enjoy the event!

Bring your friends and family, grandma and the kids - the more the merrier! There are no tables or racks provided, so take your own table or blanket with you. Trash cans will be provided, please use them! There will be a spot where you can bring unsold clothes and small items (no tables, chairs, sizeable electronics such as TVs) from 3pm to 4pm. Do not leave ANYTHING behind you.

Doors are opened at 11:30am for sellers and at 12:00pm for buyers and other visitors. Let's make this a great day for all!

We strongly recommend using public transportation instead of arriving by car!

LIITE 3.

NÄIN PERUSTAT POP-UP RAVINTOLAN RAVINTOLAPÄIVÄN

<http://www.restaurantday.org/fi/info/>

ALOITA SUUNNITTELUSTA

Kakkukahvit mattolaiturilla, herkkupaloja auton takaluukusta, kuuden ruokalajin kattaus omassa olohuoneessasi – mitä sinun unelmiesi ravintolassa tarjottaisiin?

Mitä hausکمپی ravintolaideasi on, sitä paremmin se houkuttelee ihmisiä. Erikoisuudenta-voittelu ei kuitenkaan ole itseisarvo – tärkeintä on perustaa sellainen ravintola, kahvila tai baari, jossa itse viihtyisit.

Myös sijainti vaikuttaa ravintolasi kiinnostavuuteen. Kesäisin suosittuja paikkoja ovat olleet puistot, kadunkulmat ja sisäpihat. Talvisin oma koti, työhuone tai muu sisätila on vaivaton ja mukava ratkaisu.

TAVOITA ASIAKKAASI

Kun olet valinnut paikan ja suunnitellut tarjoilut, ilmoita ravintolasi palveluumme. Keksi kuvaava ja ytimekäs nimi, valitse aukioloajat sekä täytä muut tarvittavat tiedot (voit muokata niitä myös jälkikäteen). Markkinoinnissa kannattaa lisäksi hyödyntää sosiaalista mediaa, kuten Facebookia ja sen tapahtumia.

Huom! Emme julkaise ilmoittautumisia, joiden päämotiiviksi katsotaan poliittisen tai uskon- nollisen aatteen levittäminen, kaupallisen tuotenimikkeen, liiketilan tai -toiminnan mainosta- minen tai muiden Ravintolapäivään liittymättömien tarkoitusperien edistäminen palvelua vää- rinkäyttämällä.

VALMISTAUDU KUNNOLLA

Tekijöitä kannattaa värvätä lähipiiristä riittävästi, innokkaita kotikokkeja ja tarjoilijoita löytyy varmasti. Kun työ tehdään hyvällä porukalla talkoohengessä, homma sujuu nopeammin eikä ke- nenkään tarvitse rehtiä yksin.

Varautukaa hyvissä ajoin ruoan valmistamiseen ja tarjoilemiseen, ainesten säilyttämiseen vii- leässä tai lämpimässä sekä mahdollisiin yllättäviin tilanteisiin. Saatteko ruuat pysymään kylmänä tai kuumana riittävän ajan? Pystyttekö vastaanottamaan esimerkiksi 200 asiakasta muutaman tunnin aikana? Voitteko pitää ravintolaa, jos sataa kaatamalla?

JAA KOKEMUKSESI

Ravintolapäivä perustuu yksittäisten ihmisten oma-aloitteisuuteen ja vapaaehtoisuuteen. Mikäli sinulla on kysyttävää ravintolan pitämisestä, suosittelemme liittymään keskusteluun [Ravinto- lapäivän Facebook-sivulla](#). Kyseiseltä sivulta löydät tuoreinta tietoa Ravintolapäivästä sekä jaat kokemuksesi muiden ravintoloitsijoiden kanssa.

Huom! Tämä sivusto ainoastaan kokoaa ja välittää tietoa Ravintolapäivänä toimivista ravinto- loista. Ravintoloitsijana olet itse vastuussa kaikesta ravintolan pitämiseen liittyvästä toiminnasta sekä oman ravintolapäiväsi onnistumisesta.

Lähteet

HAASTATTELUT

Sompasauna-tapauskuvaukseen haastateltu seuraavia aktiiveja ja asiantuntijoita:

- **Joel**, aktiivinen kaupunkilainen
- **Esa Andsten**, jaospäällikkö, Kiinteistövirasto, tonttiosasto
- **Johannes Gronvall**, Sompasauna-aktiivi ja IT-yrittäjä
- **Anu Kiiskinen**, aluesuunnittelija, maisema-arkkit. MARK, Rakennusvirasto, arkkitehtuuriesasto
- **Merja Sorakari**, tarkastaja, Kiinteistövirasto, tonttiosasto
- **Heli Virkamäki**, arkkitehti, Rakennusvalvontavirasto, kaupunkikuvaosasto
- **Jani Lindqvist**, Sompasauna-aktiivi ja ohjelmistokehityskonsultti

Design-koirapuistotyöryhmän aktiivit ja blogikirjoittajat

- **Anna Saarnisto**
- **Tero Pajunen**
- **Merja Pyhälä**

KIRJALLISET LÄHTEET

<http://www.slideshare.net/DemosHelsinki/otavan-opisto-vassinen-080911>
<http://www.sompasauna.fi>
[http://vyyhti.metropolia.fi/wp-content/uploads/2013/10/Vyyhti Onnela - Raportti verk-ko_04102013.pdf](http://vyyhti.metropolia.fi/wp-content/uploads/2013/10/Vyyhti_Onnela_-_Raportti_verk-ko_04102013.pdf)
<https://www.sttinfo.fi/release?releaseId=10692797>
http://www.hel.fi/static/taske/julkaisut/2013/Strategiaohjelma_2013-2016_Kh_250313.pdf
http://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunkisuunnittelulautakunta/Suomi/Esitys/2013/Ksv_2013-11-26_Kslk_32_El/537B1020-EBDD-430C-BE46-6BA81F99883C/Liite.pdf
<http://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/toisenlainen-hyvinvointi-valittamista-ei-voi-ulkois-taa-valtiolle/>
<http://www.artovamalli.fi/>
<https://www.facebook.com/timo.hermann.santala/posts/10152015621577265>
<http://www.visithelsinki.fi/ammattilainen/tapahtumajärjestajat/tapahtumajärjestajan-ohjeet/tapahtumajärjestajan-ohjeet>
<http://www.hel.fi/static/hkr/luvat/sijoituslupaohje.pdf>
http://www.hel.fi/hki/rakvv/fi/Rakentaminen+ja+luvat/Suunnittelijan+p_tevuus

<http://www.hs.fi/mielipide/Vauhtia+tapautumien+järjestämiseen+Helsingissä/a1373005284648>
<http://www.hel.fi/hki/hkr/fi/ajankohtaista/ravintolapaiva>
http://prototypehelsinki.files.wordpress.com/2013/05/vaasankatu_asukastiedote-ls.pdf
<http://prototypehelsinki.org/toiminta/vaasankadun-kavelykatukokeilu/>
http://digi.suomenkuvalehti.fi/issue_page/viela-mahtuu/?shared=1#share
http://www.slideshare.net/ArtovanHenki/rahoitusseminaari?from_search=1
<http://www.hel.fi/static/kulke/avustusmuodot%20ja%20arviointiperusteet.pdf>
http://www.hel.fi/hki/helsinki/fi/p_t_ksenteko+ja+hallinto/p_t_ksenteko/
http://www.hel.fi/hki/helsinki/fi/p_t_ksenteko+ja+hallinto/p_t_ksenteko/kaupunginvaltuusto/p_t_sasiakirjat/valtuutettujen_aloitteet/aloitteet_2013/aloite+innovaatiorahaston+saantojen+tarkistamisesta
<http://juhahuuskonen.fi/2013/12/new-culture-vs-old-structures/>
<http://juhahuuskonen.fi/2013/12/unlikely-success-of-pixelache-helsinki/>
<http://mesenaatti.me/kallio-block-party/>
<http://mesenaatti.me/>
<http://maanmittauslaitos.fi/avoindata>
<http://stadinkehittamispolku.blogspot.fi>
<http://www.hs.fi/kaupunki/Yll%C3%A4tyslasku+popup-torin+pit%C3%A4jille+1900+euroa+liikennej%C3%A4rjestelyist%C3%A4/a1305756953542>
<http://www.artovamalli.fi/kategoria/projektitjatapahtumat/syotavaarabianranta/>

LISÄTIETOA

http://www.hel.fi/static/helsinki/demokratiapilotit/raati_kasikirja2014.pdf
<http://helka.net/vinkkejayhdistystoimintaan>
<http://www.bermudahelsinki.com/>
<http://blogs.helsinki.fi/uudettoimijat/>
<http://www.yleiskaava.fi/2013/virkistys-ja-kaupunkikulttuuri-teemoina-25-2/>
<http://www.simovassinen.com/2013/kolumni/uusi-kaupunkiaktivismi/>
<http://www.kaupunkitutkimuksenpaivat.net/3-kaupunkisuunnittelu-vai-omaehtoinen-kaupunkievolutio/>
<http://kaupunkitutkimus.wordpress.com/category/2012/>
http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=b6050bcf-afbd-4a80-89d8-c8fab85e7da&groupId=5026
<http://pad.okfn.org/p/tampere-osallistuminen>
<http://www.setlementti.fi/uusi-paikallisuus/>
<http://www.tampere.fi/tampereinfo/osallistuminen.html>
<http://www.slideshare.net/ptatters/diplomity-ptattersall-a4optimised>
http://www.jarvenpaa.fi/jarvenpaa/--Asiakkaan-asialla--muutoshanke--/sivu.tmpl?sivu_id=5672
<http://prototypehelsinki.org>
<http://www.todellisuus.fi>
<http://www.dodo.org/kaupunki/uutiset/parempaa-kaupunkia-helsinkiin-starttasi-dodon-vuoden>
<http://www.pixelache.ac/fi/>
<https://www.facebook.com/groups/137024219795582/>

